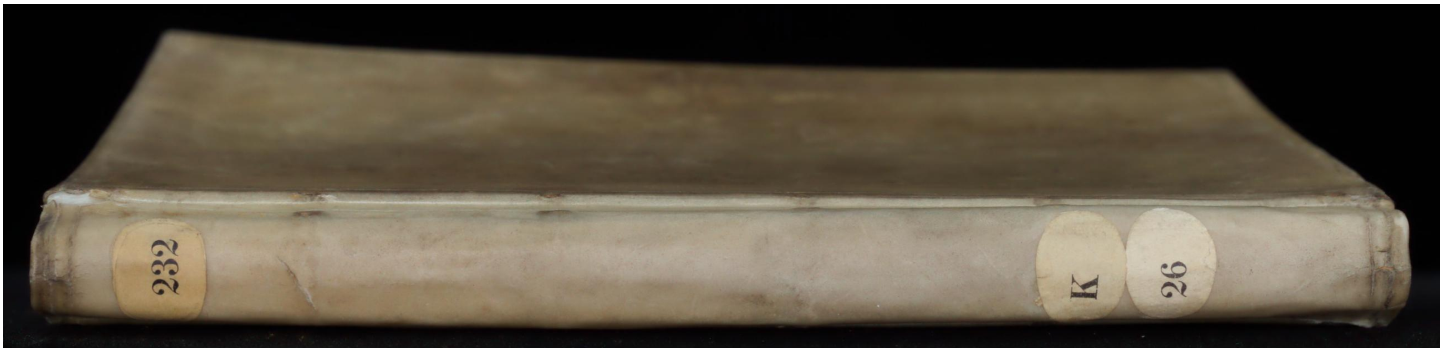
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

KW
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

237 D 28

CVRIÆ HOLLANDIÆ, ZELANDIÆ & WEST-FRISIÆ DICISIONES.

NEC NON

Aliquot Deciſiones Supremi Senatus, quibus ſententijs Curiæ rei iudicatæ auctoritas tribuitur.

ITEM

Een Tractaet van Avarien gemaeckt by Quintijn VVeytſen, Raedt des Co: Mats in den Hove van Hollant.

Koninklijke Bibliotheek 's Hage

Lugduni Batavorum,
Ex Officinâ ELZEVIRIANA.
Anno cIɔ Iɔ c. XVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Nobiliſſimis, Ampliſſimis, Conſultiſſimiſque Viris,

SENATVS

Provincialis Hollandiæ, Zelandiæ, ac West-friſiæ Aſſeſſoribus,

NICOLAO CROMHOVTIO,
HADRIANO IVNIO,
PETRO COVWENBVRGIO BELOSIO,
HENRICO ROSÆ,
ÆMILIO ROSENDALIO,
FLORENTIO à SCHOTERBOSCH,
STEPHANO DOVSÆ, utriuſq; Nortvici Toparchæ, &c.
GALENO ALEMANNO,
LANCELOTO BREDERODIO,
HADRIANO TEDINGIO BERCHOVTIO,
GVLIELMO BAERSDORPIO,
ANTONIO DVYCKIO, eidem Senatui ab Actis.

Nobiliſſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Nobiliſsimi, Ampliſsimi, Conſultiſſimique Viri.

CVM nuper exemplar quarundum Deciſionum Curiæ nactus eſſem, Viri Nobiliſſimi, & Ampliſſimi, eiuſque inſpiciendi doctis aliquot copiam feciſſem, operæpretium me facturum iudicaverunt, ſi id typis excudendum curarem. quippe rem non minus neceſſariam aiebant, quàm utilem omnibus in foro agentibus; quos haud dubiè magnâ laborum parte, qui alioquin in deſcribendo collocandi forent, ſublevarem. Neque verò ſolis in foro verſantibus, aut ijs, ad quos adminiſtratio Iuſtitiæ pertineret, hoc pacto conſultum iri: verum etiam ſtudioſam legum iuventutem non exiguum inde fructúm percepturam, ſi à primis legum cunabulis ſimul ea addiſceret, quæ in ipſis rerum argumentis obtinerent; quod vel in præcipuâ felicitatis parte meritò ipſi ponere debeant. His rationibus adductus, eas in publicum vulgandas cenſui; adiectis nonnullis Curiæ placitis, à Supremo Senatu confirmatis. Quò verò maior eis concilietur authoritas, ſub Nobiliſſimo & Ampliſſimo nomine veſtro in publicum prodire illas non gravabimini, vobiſque inſcribi, atque conſecrari; quandoquidem ipſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

rum omnis vis ac poteſtas à Sacroſanctâ Curiæ veſtræ authoritate fluxit. Quem meum laborem ſi patrocinio veſtro non indignum, ut ſpero, iudicaveritis, fructum eius ſatis magnum mihi conſecutus videbor. Deus Opt. Max. Viri Nobiliſſimi, & Ampliſſimi, vos Iuſtitiæ patronos quàm diutiſſimè incolumes ſervet. Lugduni Batavorum. ad diem XII menſis Iunij, cIↄ Iↄ CXVII.

Nobiliſſimæ Amplitudinis veſtræ obſervantiſſimus cliens

MATTHIAS ELZEVIRIVS.

Benevo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Benevolo Lectori.

Habes hic, amice Lector, Deciſiones aliquot Senatus Provincialis Hollandiæ &c. collectas pridem à doctiſſimo quodam viro, eiuſdem Senatus Adſeſſore. optarem ut eiuſdem viri ſuprema acceſſiſſet manus, quo eas emendatiores haberes. nunc verò, quia exemplari valde vitioſo typographus eſt uſus, fieri non potuit, quin aliquot mendæ in contextum irrepſerint. Scire tamem te oportet, ſummam nos omninò operam dediſſe, ut aliorum Jureconſultorum inſpectione, penes quos apographa eſſe intellexiſſemus, quàm fieri poſſet emendatiſſimæ in manus tuas pervenirent. Hoc monendum te putavi, ut de candore noſtro, in theſauro hoc invento repreſentando, luculentè tibi conſtaret. Exemplar emendatius ſi aliquando nacti erimus, eodem candore tecum communicabimus. Fruere itaque hoc qualicunque labore, & quid maius aliquando, accuratioreque limâ expolitum, expectato. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

CAPITA
DECISIONVM
CVRIÆ HOLLAND.

Decis. I.

Teſtamentum ſolenne, non niſi eadẽ ſolennitate qua confectum eſt reſcindi poſſe.
Ibid. Teſtamentum Nuncupativum, per inciſionem non revocari. Pag. 1

Decis. II.

Legatarium, pro ſua quota, in bonis, quæ heres à defuncto non poſſidet, hypothecarijs heredis creditoribus poſtponi, atque cum chyrographario tantũ concurrere. Pag. 9

Dicis. III.

Heredem filij, ſupplementum legitimæ, ex hereditate matris (nõ obſtante aditione filij, & 29 annorum præſcriptione) recte petere. *Ibid.* Item: filium, in certa re inſtitutum, atque in cæteris rebus, nullo ei coherede dato, univerſam hereditatem ad ſe trahere; perindeque haberi, ac ſi nulla rei particularis mentio facta ſit. Ideoque fidei commiſſo gravatum, duas quartas rectè detrahere. *Ibid.* Idem Iuris eſſe, in herede filij, etiã ſubſtitutione imperſonaliter acceptâ, modò filius pubes extitit.
Ibid. Heredem, ob non confectum rerum hereditariarum inventarium, Trebellianicam non amittere. Pag. 11

Decis. IV.

Creditorem, moribus patriæ, adverſus quem velit hypothecæ poſſeſſorem, etiam diviſim, & pro parte tantum poſſidente, pro debito, licet iterativo, in ſolidum rectè agere: Adeo ut ne diviſionis quidem beneficium, poſſeſſori quicquam proſit. 20

Decis. V.

Inita omnium bonorum ſocietate, per pacta antenuptialia, in quibus bona ſpecificantur, debita ante matrimonium contracta, in communionem non veniũt.
Ibid. Sententias latas à ſenatu Hollendiæ, qui cauſa belli, Vltrajectũ receſſerat, validas eſſe; niſi notoriæ nullitatis argui poſſint. *Ibid.* Ab arbitrio, & voluntate conjugis heredis pendere; num bonorum reſtitutioni ſubjectorum, uſum fructum tan-

tantùm ; An verò proprietatẽ, quo ad legitimam & Trebellianicam, ex cauſa fideicommiſſi ſibi debitam, conjugio communi velit. *Ibid.* Trebellianicam à fideicommiſſario non deduci, quando teſtator, alienatione fideicommiſſi prohibitâ, bona in familia conſervari iuſſit. P. 23

DECIS. VI.

Creditor licet contra principalem debitorem egerit & ſententiam obtinuerit, poſteà eo relicto ad fidejuſſorem redire non prohibetur, qui cum renuntiatione erat obligatus. Pag. 31

DECIS. VII.

Vaſallum ratione dubij de feudo etiam citra domini conſenſum rectè tranſigere. Pag. 35

DECIS. VIII.

Actioni hypothecariæ non niſi triginta annorum ſpacio per bonæ fidei poſſeſſorem præſcribi, tempore verò 40 annorum elapſo, non obſtante reditus ſolutione annuatim emptori factâ, bonæ fidei poſſeſſorem adverſus ulteriorem reditus ſolutionem temporis præſcriptione tutum eſſe. Pag. 44

DECIS. IX.

Pignora in obligatione novante licet diminuta, nõ niſi cum privilegio ordinis in ſecundo contractu, repetita cenſeri; maximè ſi illa inſunt vel favore creditoris vel cauſæ. Pag. 48

DECIS. X.

Propter uſum in foro mercatorum receptũ, ex chyrographo quod, vel latori litterarum, continet ad quantitatis in eodem contẽtæ conſignationem rectè agi ab eo qui obligatione nominatus non eſt, etiam eo caſu quando de ceſſione facta non liquet. Pag. 55

DECIS. XI.

Vxorem, ſi legatum à marito ſibi relictum percipiat ei per tempus aliquod acquieſceudo, dotalicio renunciaſſe cenſeri, maximè ſi plus in legato fuit quam in dotalicio. *Ibid.* Pignus, quod teſtator ſciens legavit, ſi pro debito iterativo conſtitutum ſit, legatarium luere. Pag. 58

DECIS. XII.

Fidejuſſorem, qui creditori non ſuo, ſed debitoris nomine ſolvit, & poſt ſolutum ex longiori demum intervallo actionis ceſſionem à creditore exegit, adverſus tertiũ hypothecæ poſſeſſorem, quæ creditori pro principali debito obligata erat, temerè experiri. Pag. 60

DECIS. XIII.

Actioni injuriarum prætoriæ, non ei, quæ ex L. Cornelia deſcendit, anno præſcribi. Pag. 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XIV.

Eum, qui intentatâ rei vindicatione in poſſeſſorio concludit, adjectâ ſalutari clauſulâ (vel ad alios ejuſmodi fines & concluſiones &c.) etiam in petitorio poſſe obtinere. *Ibid.* De hac clauſula, vide Merul. lib. 4. diſt. 4. ſect. 3. tit. 10. cap. 2. n. 1. fol. 239. n. 21. & ſic verba apud nos tacitæ cumulationis clauſula ſunt. Merul. d. diſt 4. ſect. 3. tit. 1. cap. 1. Pag. *66*

DECIS. XV.

Fundum à principe in cauſam reditus hypothecatum, poſteaque ab eo diſtractum, adeò cum onere emptori cedere, ut non obſtante 20 annorum præſcriptione, ob non ſolutos reditus evictioni ſubjectus ſit, modò hypothecarius creditor cauſam à principe metiatur: Adeoque limitatur l. omnes & l. bene à Zenone C. de quadrienni præſcript. Pag. *67*

DECIS. XVI.

Hypothecâ à debitore conſtitutâ in bonis quæ habet habiturusve eſt, creditores ex temporis ordine præferri. *Ibid.* Pecuniam exhypothecatæ rei diſtractione procedentem creditori non eſſe pignoratam, licet in eâ creditor quandoque, ad evitandas litium ambages expenſaſque inutiles, præferri poſſit. Pag. 71

DECIS. XVII.

Parentes niſi nominatim liberos inſtituant, nihil agere, licet eis quoquo titulo quid relinquant, teſtamentumq; ob hoc irritum fieri, ſed inſertà codicillari clauſula vim fidei commiſſi ſortiri. *Ibid.* Nepotes, ſive purè ſive ſub conditione fidei commiſſo gravatos, indiſtinctè duas quartas detrahere. Pag. 75

DECIS. XVIII.

Quando venditio dicatur fieri ad corpus & menſuram. *Ibid.* In venditione ad corpus facta venit & minor & major quantitas, quàm eſt expreſſa. *Ibid.* In venditione facta ad menſuram ea ſolum quantitas videtur vendita, quæ expreſſa eſt. Pag. 78

DECIS. XIX.

In rebus per vim ablatis ſtari ſolo & nudo juramento vim paſſi contra ſpoliantem; At probationem ſaltem per tertios poſſeſſores ſingulares alioſve de iure alioquin non admittendos requiri. *Ibid.* Spoliatum pecuniam per vim ſibi allatã, remq; ex eadem pecuniâ redactam, etiam à tertio poſſeſſore rectè vindicare; Atque etiam in prælationis certamine ſuper eadem re aut pecuniâ cæteris omnibus creditoribus præferri. Pag. 8*6*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XX.

Vſufructu bonorum ſimpliciter legato ad inventarij confectioné cautioniſque præſtationem legatarium compelli poſſe, licet eam legatario teſtator ultimo elogio remiſerit. Pag. 96

DECIS. XXI.

Pœna capitali damnatum ne hodiè quidem teſtamenti factionem habere; & ſi quod fecerit irritum fieri, bonaque eius (modò criminis læſæ Majeſtatis reus non fuerit) non fiſco, ſed heredibus ad tertium uſque gradum cedere, idque ex merâ tantũ principis liberalitate; gradus prærogativa aſcendentibus cõpetente, quod hoc caſu ſingulare eſt, ut & id, quod heres creditoribus ultra vires hereditarias non teneatur. Pag. 98.

DECIS. XXII.

Poſitos in conditione, teſtatori à latere coniunctos, niſi eam teſtatoris mentem fuiſſe, ex evidenti coniecturâ doceri poſſit. Pag. 101

DECIS. XXIII.

Bona in perpetuum alienari prohibita publicationi exempta eſſe: At verò quæ cum reſtitutionis onere relicta ſunt, conceptâ in caſum mortis ſubſtitutione tamdiu Fiſco aſſociari, quamdiu fideicommiſſarius, ex cuius perſona publicantur, ſuperſtes eſt. Pag. 109

DECIS. XXIV.

Officiales non tantum cum expenſis in refectionem viarum, aggerum, molendinorum, & ſimiliũ factis; ſed & cum duplo lucri cæteris creditoribus præferri. confer. deciſ. 35. infr. Pag. 111

DECIS. XXV.

In Generale & Speciale hypotheque tot interpretatie Placiti anni 1529. Pag. 112

DECIS. XXVI.

In teſtamento ſuſpecto ſigilla & litteras probãdas eſſe. *Ibid.* Verbum Relinquo, facio, diſtribuo univerſitati bonorum adiectũ, ſeu de riſiduo portionis hereditariæ diſponens, heredis inſtitutionem præ ſe ferre. Pag. 113

DECIS. XXVII.

Drie defaulten maecken Litiſconteſtatie. Pag. 115

DECIS. XXVIII.

Inter generalem hypothecam habentes ordo non eſt prælationis. Pag. 117

DECIS. XXIX.

Publica inſtrumenta quando privatis non præferũtur. Vid. præſ. Everard. conſ. 18. 118

DECIS. XXX.

Interpretatio edicti an. 1529. P. *ibid.*

DECIS.

DECIS. XXXI.

Iudex poteſt dare aut negare terminum Iuris. Pag. 119

DECIS. XXXII.

Rei immobilis venditæ, ante traditionem patriæ moribus coram lege loci ritè celebratam, periculum venditorem ſpectare. Pag. 120

DECIS. XXXIII.

Quando utrique partes poſſunt producere. Pag. 121

DECIS. XXXIV.

In decretis ſummariè procedendum. Pag. 122

DECIS. XXXV.

Privilegiati quomodo inter ſe & alijs creditoribus præferantur. *Ibid.* Qui pecuniam aut operam in rei conſervationem impendit, cæteris creditoribus expreſſam & anteriorem habentibus præfertur. *Ibid.* Inter privilegiatos temporis ordo non ſervatur. Pag. 123

DECIS. XXXVI.

Hæc clauſula (ut liceat creditori per captionem & diſtractionem pignoris in executione bonorum procedere) ius genelaris hypothecæ inducit. Pag. 125

DECIS. XXXVII.

Cuius temporis eſt habenda ratio in æſtimatione monetæ. Conſ. Everard. 16 & 78 105, Pag. 126

DECIS. XXXVIII.

Quando Novatio aut Delegatio fiat. Pag. 130

DECIS. XXXIX.

Requeſte Civile ſuper deſertione appellationis etiam in Reauditione præſentatur. Pag. 134

DECIS. XL.

An exceptione compromiſſi contineatur litiſpendentiæ exceptio. Pag. 136

DECIS. XLI.

Bonis cedens carcere compelli nequit niſi de dolo eius & fraude in promptis doceri poſſit. 139

DECIS. XLII.

Vbi ab utraque parte renunciatum atque in cauſa concluſum eſt, ulteriori exhibitioni aut productioni non eſt locus; Secus ſi ab alterutrâ tantum. 140

DECIS. XLIII.

Curiæ reſcriptum executoriale rectè impetrari etiam ſuper ſententijs annalibus earum civitatum, quæ executoriales litereras decernendi privilegio gaudent. Pag. 141

DECIS. XLIV.

Vigore quarti defectus in caſu l. diffamari perpetuum citato ſilentium imponi, nec opus eſſe intentionis probationem ab agente exhiberi. Pag. 142.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XLV.

Inſtitorem adverſus Dominum ſuũ retentionis ius habere. 143

DECIS. XLVI.

An conventio & rcconventio debeant terminari eadem ſententia vel duabus. Pag. 145.

DECIS. XLVII.

An reorum confeſſio ſit neceſſaria & an torqueri debeant ad illam. Pag. *Ibid.*

DECIS. XLVIII.

Atterminatie of atterminatie niet te verleenen. Pag. 149

DECIS. XLIX.

Authent. Hoc ita C. de Duob. reis. Antwerpiæ inter mercatores non obtinet. Pag. *Ibid.*

DBCIS. L.

Interpretat. Art. 176. Inſtruct. 150

DECIS. LI.

Interpretatio Art. 215. Pag. *Ibid.*

DECIS. LII.

Interpretatio opt 181. art. van d'inſtructie. Pag. 151

DECIS. LIII.

Contra rem iudicatam nulla bonorum ceſſio admittitur. P. *Ibid.*

DECIS. LIV.

Den Impetrant van willich Decreet te vrouch preſenterende, moeten de gheboden met een nieuwe citatie geholpen werden. Pag. 152

DECIS. LV.

Interpretatie op het 8. art. vande Inſtructie beroerende VVeduwen ende VVeeſen. P. *Ibid.*

DECIS. LVI.

Quomodo procedendum ſit contra effractorem carceris. P. 153

DECIS. LVII.

Ob ſemiplenam probationẽ quando poſſit deferri iuſiurandum, & in quibus caſibus. Pag. 154

DECIS. LVIII.

Op tijcktacken en valt geen proviſie van namptiſſement, hoe wel obligatio gegeven is. 158

DECIS. LIX.

Emphyteuta poteſt irrequiſito & invito directo domino, hypothecare utile dominium. 159

DECIS. LX.

Curia Curatorem poteſt dare prodigo, innocenti, aut adulto. Pag. *Ibid.*

CAPITA

CAPITA

DECISIONVM

SVPREMI SENATVS.

Decis. I.

Carceratus pro ſumtibus extraordinarijs ipſo iure manet obligatus. Pag. 161

Decis. II.

Turpes perſonæ ſunt liberi Sacerdotis, quibus fratres & ſorores in ſucceſſione præferuntur: alēdi tamen ſunt. Pag. 163

Decis. III.

Contra ſententiam nulla datur reſtitutio per mandatum pœnale. *Ibid.* Sententia inter alios lata non dicitur qua plures ſimul licet non vocati condemnati ſunt, ideoque ab ea provocandum ſi qui ſua intereſſe putent. Pag. 165

Decis. IV.

Vſuræ illicitæ in ſortem imputantur. l. eos 26. §. 1. verſ. Cæteros. C. de uſuris. Pag. 167

Decis. V.

Quando exceptio non ſolutæ pecuniæ apochæ debeat opponi. Pag. 170.

Decis. VI.

Dolus dans cauſam emtioni reddit ipſo iure nullam, & qui fidejuſſiſſe videtur poteſt reſcindere. Pag. 171

Decis. VII.

Socius non aliter tenetur ob debita à ſocio contracta, quam ſi in expreſſam cauſam ſocietatis credita ſunt. Pag. 172

Decis. VIII.

Inventarij beneficium heredibus conceditur, niſi de conſanguitate alius ſeſe offerat, qui pure & ſimpliciter hereditatem adire velit. *Ibid.* Maritus uxori cognatus non eſt, quamvis decimo loco ad bonorum poſſeſſionem vocetur. *Ibid.* Quando à ſententia Curiæ appellatur, dies adverſarijs dicta Curiæ intimāda eſt. Pag. 173

Decis. IX.

Bonis omnibus præſentibus & futuris generaliter obligatis, licet alienata ſint, nihilominus obligata manent. *Ibib.* Edictum Caroli Quinti ut res ſoli coram lege loci transferantur, in diviſione hereditatis, aſſignatione dotis, ſimilibuſque locum non habet. Pag. 177

Decis. X.

Neptis fideicommiſſo gravata nō niſi de beſſe reſtituendo cautionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

onem præſtare cogitur. *Ibid.* Legitimati o per reſcriptũ Principis in bonis legitimantis tantum tribuit, quantum ius naturæ liberis. Pag. 179

DECIS. XI.

Non præſumi Principem quenquam velle obligatione conſtitutæ eximere, ſed potius ſi quid indulgeat, de ſuo largiri. Ideoque immunitatem Diplomate promiſſam, ulterius non exaudiendam, quam ſi quid ipſe Princeps ſolo imperet. P. 180

DECIS. XII.

Repreſſaliæ ſoli Principi reſervantur, qui tum demum concedit, ſi aperte liqueat ſubditis ſuis iuſtitiam denegari. Pag. 184

DECIS. XIII.

De literarum obligatione. P. 186

DECIS. XIV.

De prohibita teſtamento rerum alienatione. Pag. 187

DECIS. XV.

De ſubſtitutione feudali. P. 190

DECIS. XVI.

Si de feudi ſucceſſione contentio ſit inter agnatum & cognatum Vaſalli. *Ibid.* Feuda à ſacris dominis mota, feudi propriam naturam non habent, Pag. 192

DECIS. XVII.

An electione unius ex heredibus, creditor cenſeatur tacite pactus, ne alios conveniat. Pag. 194

DECIS. XVIII.

In poſſeſſorijs appellatio non admittitur. Pag. 197

DECIS. XIX.

Si navis conducta, aliqua cauſa urgentiore impediatur propoſitum iter conficere, an à contractu recedatur. Pag. 198

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Errata quædam obiter animadverſa.

PAg. 5. lin. 10. ſingulares. p. 13. l. 21. poteſt. p. 14. l. 12. pro mihi hered. &c. ſ. nemini niſi heredi. i. ei qui iam adijt Trebell. &c. p. 15. l. 21. *dat* ibid. pen. *Legiſten*. p. 20. l. 8. adeo. p. 21. l. 21. K. M. ibid. 24. *aenſpreecken*. ibid. 19. *te niet*. p. 28. l. 8. *gerefriceert ſouden*. p. 30. l. 4. dolo. p. 32. l. 13. *geobtineert*. p. 45. l. 23. iras. ſ. *vvas*. p. 48. l. 7. repetita. p. 50. l. 3. *genoveert*. ibid. 20. *vveſende*. ibid. 22. *genoveert*. p. 51. l. 2. *is, genoveert vvert, dat*. ibid. 4. *de clauſule*. ibid. 9. Gloſſ. ibid. 13. *vougende*. p. 52. l. ult. *te meer* cumulatio. p. 54. l. ult. *ende dat het tvveede contract niet gecelebreert*. p. 55. l. 2. *gecontraheert*. ibid. antepen. *te namptiſeren*. p. 60. l. 18. *geincideert*. p. 65. l. 17. contraria contrarium. ibid. ult. Imp. p. 67. l. 5. *clauſule*. p. 69. l. 12. de conceſſ. præb. 72. futurorum. p. 82. l. 4. quod ex. ibid. 13. quam 80. p. 83. l. 21. *geen*. p. 90. l. 13. *appellant geſonden hadden*. p. 92. l. 6. ipſo. p. 96. antep. teſtatoris. p. 100. l. 20. Princeps. p. 122. l. 10. *appoinctement*. ibid. 15. iudicis animum. p. 124. l. 6. *vacatie*. p. 137. l. 22. compromiſſum. p. 153. l. 9. de interdicto. p. 166. l. 3. reſcivit. ibid. 11. impetravit. p. 170. l. 19. denuuciationibus. p. 171. l. 16. eo. ibid. 17. illa. ibid. 19. miſſas. p. 175. l. 23. decimum. p. 176. l. 14. reos.

DECISIO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECISIONVM

Curiæ Holland. Prima Referente Iuſto de Menijn 5 Maij 1580.

Jan Claeſz. cum Socijs Impetrant in Reformatie.

Contra

Maerten Ariſz. tot Enchuyſen ghedaechde.

Deciſionis hujus duo capita ſunt.

Primo deciditur.

Teſtamentum ſolenne, nonniſi eadem ſolennitate qua confectum eſt reſcindi poſſe.

Secundo.

Teſtamentum Nuncupativum, per inciſionem non revocari.

A*Elbrecht Ariſz. ende Geertgen huyberts dochter echte luyden, hebben inden Jare 1568 voor Notaris ende getuygen gemaect haerlieden teſtament, by tvvelcke d'eerſte afſtervende de lancxſt levendē maect* uſufructuarium *van ſijn, ofte haer naegelate goeden, ende beroeren de proprieteyt, Inſtitueren elcx hare naeſte vrienden tot haerlieden erfgenamen reſpective, te vveten de voorſz. Aelbrecht Ariſz. ſijn Broeder Maerten Ariſz. in tvve portien, ende ſijns overledens broeder ende ſuſters kinderen in* ſtirpes, *elcx in een portie hereditaire, ſulcx dat den voorſz. teſtateur gevvilt heeft dat*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ſijne goederen ſoude gaen in vijf delen. De voorſz. Geertgen Huybrechts dochter, heeft inde proprieteyt van gelijcken geinſtitueert haer naeſte vrienden, dan daer is de queſtie niet gevallen. De voorſz. Geertgen Huybrechts is eerſt geſtorven, naer wiens doot de voorſz. Aelbrecht Ariſz. in poſſeſſie gebleuen is van'tgeheel ſterfhuys voor d'eene helft, als proprietaris, voor d'ander helft, als uſufructuaris wyt crachte van'tvoorſz. teſtament. VVaer nae inden Iare 1577 geſtorven is Aelbrecht Ariſz. Naer wiens doot voorden gerechte van Enchuyſen proces gereſen is, tuſſche den voorſz. Maerten Ariſz. hem ſeggende alleene erfgenaem vande voorſz. Aelbrecht Ariſz. ab inteſtato te weſen, wyt crachte van Aeſdoms recht tot Enchuyſen vigerende, geen repreſentatie noch in collaterali noch in recta linea admitterende, ſonder dat hem het voorſz. teſtament ſoude konnen præjudiceren om redenen hier naer int lange verhaelt.

VVaer tegens ſijn ouerlede broeders ende ſuſters kinderen, hem oppoſeerden ſuſtinerende totte goeden gerechticht te ſijn, achteruolgende t'voorſz. teſtament, funderende haer Intentie: Quod quamdiu heres ex teſtamento exiſtat cauſa inteſtati non admittatur.

Die vande Gerechte van Enchuyſen hebben de voorſz. Maerten Ariſz. als enich erfgenaem ab inteſtato alleen de geheele erffeniſſe toegewesen, verclarende partije aduerſe niet ontfankelijck.

Hier van ſijn Jan Claeſz. cum ſociis de teſtateurs ouerleden broeders ende ſuſters kinderen in reformatie ghecomen,

ſulcx

ſulcx dat alhier in hac inſtantia *queſtie is* An benè vel malis iudicatum.

D'Impetranten in reformatie ſonderen haer grief, dat die vande gerechte cauſam inteſtati *geprefereet hadden* cauſæ teſtamentariæ contra communem regulam: Quamdiu poſſit valere teſtamentum, tamdiu legitimus non admittitur. *De R. I. l. antequam* 8. *C. C. commun. de ſucceſ.*

De gedaechde ſeyt dat den teſtateur byde vvoorſz. vvtterſte vville niet gebleuen is, dan de ſelvige alſoo verandert heeft dat hy inteſtatus *heeft vvillen ſterven, ende den gedaechde* ſuperſtiti fratri *ſijne geheele erffeniſſe gegunt heeft, poſerende ooc tot dien eynde ſes getuygē, verifierende dat* teſtator *op verſcheyde tijden verclaert heeft, lange tijt nae date vvant voorſz. teſtament, dat de gedaechde alhier ſijn enige broeder ſijn erfgenaem,* ex aſſe *ſoude vveſen onder ſekere legaten die hy ſoude vvtreicken. Hier by gevoucht dat het vooſz. teſtament in ſijn ſterfhuys gevonden is gevveeſt, in conformité van ſijn verclaringe, hebbende cracht van reuocatie;* inciſum, *ende met drie ſnede door ſneden. Hier vvorde* ex officio Iudicum, quamvis allegatum non erat, *by ghevoucht ende gheſuppleert de lancheit des tijts* de quo *in l. Sancimus* 27. *C. de teſtament.* Teſtamenta enim quæ per decem annos ſteterunt citius & minori ſolennitate dicuntur revocari, quàm recentia, *vt in d. l. Sancimus.* quam ſuppletionem Iudices ea ratione tenebantur ſupplere, quod confectionis teſtamenti tempus articulatum erat, nec non tempus ipſius mortis teſtatoris li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

cet per advocatum ad eum finem applicatum non erat, ita ut nihil aliud quam juris ſuppletio deſiderata fuerit. *Daer in deſen ſonderlinge ſtaet te letten op de voorſz. inciſie van t'eſtament by den teſtateur gedaen*, conſultô & deliberatô animô, quo caſu ipſo jure tollitur teſtamentum *l.1. §. ſed conſulto 3. ff. de his quæ in teſt. del. & l. prima §. ſi hæreſ. ſi tabul. teſt. null. extat. Jaſon. Caſtrenſ. & alij ad l. ſi unus 12. C. de teſtament. Bart. ad l. noſtram 30. C. eod. tit.* Et ibi dicit *Caſtrenſ. nu. 6.* Si teſtator non ſolum ad verba ſed ad actum factum pervenerit, ipſo jure reſcindi teſtamentum etiam inter liberos factum. Item quod in dubio præſumatur teſtamentum inciſum, & concellatum voluntate teſtatoris. Vt notat *Caſtrenſ. ad d. l.1. §. ſed conſulto nu. 6 .ff. his quæ in teſt. del.* Maxime ſi tale inciſum & cancellatum teſtamentum in domo mortuaria apud alias chartas teſtatoris repertum ſit. Notat *Bald. d. l. noſtram C. de teſtam.*

Hier tegens hebben d'Impetranten by feiten doen poſeren, dat alle de ghetuygen byde ghedaechde tot verificatie van ſijn geallegeerde revocatie geproduceert, ſijn vrouvv'perſonen, quarum teſtimonia in cauſis teſtamentariis reprobata ſunt; *Item dat ſy* ſingulares *ſijn elcx deponerende van de teſtateurs confeſſie, d'vvelke hy tegens den ſeluen apart ſoude geſeyt hebben. Ende ten derden dat niemant van alle de getuygen* ad actum revocationis teſtamenti *te celebreren en is geroupen gevveeſt, noch gerequireert. Dat de ſelve Vrouvven d'eene voor, ende d'andere naer gelijck ſy deponeren, den te-*

ſtateur

ſtateur geviſiteert, ofte by hem vveſende gevraecht ſoude hebben, hoe het ſchier ofte morgheu met ſijn goederen ſoude gaen vvie ſijne erfgenamen ſoude vveſen, daer op hy vercl'aert ſoude hebben, dat ſijn broeder hier gedaechde ſijn univerſeel erfgenaem ſoude vveſen onder ſekere legaten. Ende ten vierden dat meeſt alle de getuygen oock daer by getuygen: dat d'teſtateur haer elcx een legaet beſprocken ſoude hebben, t'vvelke de gedaechde nae ſijn doot de depoſanten ſoude vvtreycken. VVaeromme henliden geen geloof konde toegeſtelt vvorden, al vvaert dat ſy teſtes maſculi end' niet ſidgulares en vvaren.

Ende aengaende d'Inciſie, en bleek niet dat het teſtament in queſtie byden teſtateur geincideert ofte gecancelleert vvas, dan vvas meerder apparentie dat ſulcx ſoude gheſchiet ſijn vande gedaechde, ofte ſijne familie, te meer dat de Impetranten by certificatie proberen, dat als partijen eerſt int ſterf huys vergadert vvaren ende het teſtament in queſtie niet gevonen vvorde, dat des gedaechdes dochter t'ſelve teſtament van buyten in comende, te voorſchijn brachte gecancelleert ſijnde. Tegens vvelk laeſte feyt de gedaechde hadde doē poſerē, dat hoe vvel ſijn dochter van buyten incomende, het teſtament in queſtie met gebracht hadde, dat nochtans van te vorē recht naer t'ouerliden van Aelbrecht Ariſz. ſoo vvanneer de vrienden en partien alhier contenderende, int ſterf huys getreden vvarē, ter ſeluer tijt ende lange te vorē, voor t'voorſz. feit van ſijn dochter, ſy onder de pampiren vanden ouerleden geincideert geuonden hebben het teſtament in queſtie, hebbende tot dien eynde ouergeleit tvvee getuygeniſſen t'ſelve alſoo conformerende.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Mijn Heere vanden Rade alles ouergeſien ende geponderet, dat tot achterdeel vande Impetrant ende tot voordeel vande gedaechde is, hebben geen regard genomen op de voorſz. depoſitie, deponerende de mutatione voluntatis teſtatoris, *niet alleen dat ſy vrouw perſonen waren* ſingulares *ende eenige van henlieden deponerende* ad proprium commodum, *dan oock regard nemende, al waert dat ſy* teſtes maſculi & omni exceptione majores *hadden geweeſt, de ſelue depoſitien, nae rechten niet beſtandt waren* ad probandam revocationem ſolennis teſtamenti, *nae 'ſlants couſtume voor notaris ende getuygen gemaect, ende dat om verſcheyden motiuen die alle mijne heeren gemoueert hebben, dies aengaende van dier opinie te ſijn.*

Inden eerſten propter Iuris deciſionem *l. Sancimus* 27 *l. teſtam.* deponentis. Quod teſtamentum legitimè confectum ante decem annos non poteſt tolli, niſi per ſubſequens æque legitimum & perfectum teſtamentum, quod & in regulari theorica fundatum eſt per *l. nihil tam.* 35 *de Reg. Jur. & ibi Dec. nu.* 2 *facit* §. *ex eo. &* §. *poſteriore quoq;* 2. *Inſt. quibus mod. teſt. inſum.* Quod ſi decem anni poſt confectionem effluxerint (ut eſt caſus noſter) requiri ad minus ad revocationem prioris teſtamenti tres teſtes, qui requiſiti ad actum, requiſitionis actui ſimul intereſſe debent; de quo caſu loquitur *d. l. Sancimus*. Quod hoc caſu factum non eſt, aut ſaltem duo ad hoc requiſiti eſſe debuiſſent, juxta quorundam opinionem, aſſerentium tot teſtes ſufficere in revoca-

revocatione teſtamenti prioris, quot in ejus confe-ctione requiruntur; Duo autem teſtes cum parocho aut notario hodie ex communi conſuetudine ſuffici-unt; ergo non eſſe neceſſarios tres, text *d. l. Sancimus*. cum eo tempore confectiones teſtamentorum coram notario & duobus teſtibus incognitæ erant, ergo ad minimum coram duobus teſtibus maſculis. iiſque requiſitis, revocatio fieri debet, antequam voluntas prioris teſtamenti revocata dici poſſit, quod ſi teſta-mentum de quo controvertitur teſtibus corrobora-tum fuiſſet, coram ſeptem teſtibus ante decennium illud revocari debuiſſet, quod ſi decennium effluxe-rit, tres teſtes juxta *d. l. Sancimus*. ſufficerent. *Guid. Pap. deciſ.* 200. *Ende nademael de depoſanten in deſen proceſſe, bouen dien dat ſy vrouw perſonen ſijn, niet* ad actum re-vocationis *gerequireert ſijn gevveeſt dan apart, elcx metten teſtateur diuers, ſulcx als ſy ſeggen, vvt des teſtateurs mont gehoort hebben, ſoo en is op haerlieden depoſitie int geheel niet gelet gevveeſt*, in qua ſententia ego & fui.

Reſteert de Inciſie vant teſtament ende of ſulcke cancella-rie ende inciſie t'voorgaende teſtament vvechgenomen heeft. Tis vvel vvaer quod mutata dicitur voluntas teſtato-ris, ſi incidat vel cancellet vel ſigna revellat prioris te-ſtamenti *l. noſtram penult. C. de teſtam. l.* 1. §. *ſi. heres.* 8. *ſi. tabul. teſt. null. ext. Dan bouen dien dat in deſen onſeker is, of deſe inciſie vande teſtateur gedaen is. Soo ſijn mijn Heere vanden Rade ghemoveert ghevveeſt gheen regard op*

deſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

deſe inciſie ofte cancellatie te nemen, uyt oorſake dat de voorſz. Loijen ende andere van inciſie ſprekende, plaetſe hebben in ſcriptis teſtamentis, quorum auctoritas ut exiſtentia pendet ab ipſa ſcriptura, veluti ſi ſit teſtamentum coram 7 teſtibus, quod ex ſubſcriptionibus teſtium & ſignaculis vim & exiſtentiam capiebat, inciſum & ſigilla ejuſdem revulſa reperiantur.

Verum hoc non obtinet in iſtis nuncupativis (appellatione teſtamentorum nuncupativorum noſtratium teſtamenta continentur, quæ coram notario & teſtibus quotidie fiunt) ibi enim teſtamenta vim & ſuum eſſe capiunt non ab ipſis membranis, ſubſcriptionibus & ſigillis teſtium; Sed notarius excipit viva vocementem teſtatoris, & deinde ad probationem redigit ejus voluntatem nuncupative prolatam in ſcriptis & regiſtro ſuo inſerit: hæc eleganter *Viglius in* §. *ex eo.* 7. *Inſt. quib. modis teſtam. Infirm.* quod ſi teſtator exemplar inde ſumptum perdiderit, aliud exigere poteſt: aſſerens ibidem Viglius, quod hodiè nemo in ſcriptis ferè teſtetur, ſed omnes quotquot ſumus, ſolemus coram notario & teſtibus nuncupativum teſtamentum condere ut ſupra dictum eſt.

Hoc argumento moti, crebriori calculo contra appellatum pro teſtamẽto Iudicatum eſt, cum compenſatione expenſarũ, ea ratione quod intra fratrem & fratris filios lis agitata erat, deind quod eorũ controverſia ſita erat in puncto Iuris. *De hoc conſule Guid. pap. q.* 277.

Refe-

Referente Nicol. Camerlijn.

15. Septembr. 1580.

DECIS. II.

Tuſſchen deghemeene crediteuren van Ioncheer Adriaen vander Does, eyſſchers ende tegens melcanderen reſpective vervueerders op de præferentie ende concurrentie.

Legatarium pro ſua quota in bonis quæ heres à defuncto non poſſidet hypothecarijs heredis creditoribus poſt poni atque cum chyrographario tantum concurrere.

I*Oncvrouvue Eliſabeth van Mijne, echte vrouvue van VVarnaer vander Does, heeft by haer teſtamente geinſtitueert* heredem ex aſſe *haren voorſz. man, en heeft int ſelve teſtament ſeker legaet gemaeckt. VVarnaer vander Does heeft geinſtitueert drye erfgenamen daer van Ioncheer Adriaen vander Does een is ghevveeſt. Naer voorgaende condemnatie is ſeker ſtuck goets vanden ſeluen Joncheer Adriaen vander Does by decrete vercocht, en de pennigen daer van gecomen gebracht inde Griffie van deſen hove. de voorſz. Legataris geadmitteert ſijnde, omme metten anderen crediteuren te diſputeren op de preferentie, ſuſtineerde dat hy behoorde gecolloceert te vveſen* inter hypothecarios, *en dat hy gepræfereert ſoude ſijn* à tempore mortis *vande voorſz. teſtateur, funderende ſijne intentie* per *l. 1. C. Commun. de legat. §. ſed olim. 2. in fin. Inſt. de legat. dicterende*

quod legatarius ad conſequendum legatum habeat tres actiones, perſonalem ex teſtamento contra heredem, Rei vindicationem, ſi ſpeciale legatum ſit & quaſi Servianam ſeu hypothecariam.

Ex adverſo allegebatur nexum hypothecæ amplius non habere locum quam in ipſis bonis quæ à teſtatore relicta erant. Non autem in bonis heredis, quæ nexu non afficiebantur pro parte legatarij ratio dubitandi erat; Quod regulariter heres in omnibus repræſentet perſonam defuncti & quot ejus bona cum heredis confuſa ſint. *Ende naer dien byde enqueſte, ende informatie daer op gevocht bevonden vuas dat het ſtuck goets by decreet vercocht, niet in* bonis teſtatoris *gevueeſt vuas, is* crebriori calculo *gedecideert, datmen den voorſz. legatarium ſtellen ſoude* pro rata hereditaria *byde* Chyrographarios debitores, *ſonder dat hem eenich recht van hypotheque toegekent is* propter *Gloſ. in §. num. Inſt. de legat. & text. in* 1. *C. Commun. ſucc.*

Referente

Referente eodem. 20. Septembr. 1580.

DECIS. III.

Hac deciſione quatuor capita deciduntur,

1 Heredem filij ſupplementum legitimæ ex hereditate matris, non obſtante aditione filij & 29 annorum præſcriptione, recte petere.

2 Item: filium in certa re inſtitutum atque in cæteris rebus nullo ei coherede dato, univerſam hereditatem ad ſe trahere, perindeque haberi, ac ſi nulla rei particularis mentio facta ſit. Ideoque fidei commiſſo gravatum duas quartas rectè detrahere:

3 Idem Iuris eſſe in herede filij, etiam ſubſtitutione imperſonaliter acceptâ, modò filius pubes extitit:

4 Heredem ob non confectum rerum hereditariarum inventarium Trebellianicam non amittere.

IVff-vrou Cornelia van Uutwuyck achtergelaten wueedue van Floris van Boshuſen, heeft anno 1577 by haer teſtament geinſtitueert Frans van Boshuſen haren eenigen Sone, inde goederen die ſy overgeſpaert ende deur hare induſtrie gewuonnen ende verovert hadde, in plaetſe van ſijn legitime, ende aengaende de goederen die ſy heeft van haren Vader, Moeder ende broeder, mitſgaders anderhalff morgen lants die ſy gecocht hadde van baren broeder, daer van heeft ſy

gemaeckt haren voorſz. ſone tochter ende gebruycker ſijn leven lanck geduyrende, met conditie dat hy uytreicken ſoude uytte voorſz. goederen ſekere legaten, willende dat de ſelve goeden daer ſy hem tochter van gemaeckt hadde, ſoo verre hy ſonder kinderen quame te overlijden, ſoude erven ende beſterven op haer broeder Philips van uuytwijck, off hem gebrekende, op ſijne kinderen; behoudelicken oock indien de voorſz. Francois hadde ſonen die tempore teſtamenti *geen kinderen hadden, daer nae echte kinderen cregen ende achter lieten, in ſulcke gevallen den eygendum vande goederen, aen welcke hem maer tochte comen ſal, aen ſijn echte kint ofte kinderen gaen ſal.*

Anno 1578. *is Francois van Boshuyſen, hebbende alle ſijne moeders goederen beſeten in lijftocht, deſer weerelt ſonder kinderen gepaſſeert, geinſtitueert hebbende tot ſijne erfgenamen* extraneos heredes, *die hem in bloede niet en beſtonden, in alle t'guut hy achter laten ſoude, ende uyt crachte van ſijns moeders teſtament niet ſubjeckt weſende reſtitutie.*

De erfgenamen van Philips van uytwijck, hebben particulierlicken van ſtuck tot ſtuck vander erfgoederen van Francois van Boshuyſen reſtitutie begeert, als oock van alle de goederen die op Joufvrou Cornelia van uyytwijck wel eer by ſucceſſie gecomen waren geweeſt, mitſgaders oock de anderhalf mergẽ lants, al in conformité vant voorſz. teſtam.

D'erfgenamen van Francois van Boshuyſen, in deſen verweerders hebben den eyſſch vande voorſz. Impetranten in alſulcker vougen als ſy die gedaen hadden, gedebateert ende daer

tegens

tegens contrarie concluſie genomen, ſuſtinerende eerſt dat niet bevonden ſouden vverden, dat de conqueſten, daer inne Francois geinſtitueert vvas, loco legitimæ, *al t'ſelve ſijne ligitime portie ſoude connen bedragen ẽn dat daeromme d'Impetranten* præmaturè *particulierlick* corpora hereditaria *vvaren eyſſchende. Dat alvoren eerſt* maſſa *behoort gemaect te vvorden van alle de goederen ſoo die vvaren, by tijde als Joufvrou Cornelia aflyvich vverde, om eerſt te beſien ofte de conqueſten de* legitimam *conde vvt brengen:*

Ende indien bevonden vverde dat men in ſulcken gevalle ſijne legitime eerſt vande andere goederen ſoude moeten geſuppleert vverden, ſonderende heure intentie ex l. quoniam in 32. *& l. ſcimus* 36. *C. inoff. teſtam. Dicterende* quod filio gravato fidei commiſſo univerſali prius per eam deducatur legitima, eaq; libera abſq; omni onere, gravamine, modo, aut conditione. Ita ut nec uſufructus omnium bonorum (eo ꝙ legitimam ex ſubſtantia teſtatoris habere debeat) in legitimam ei imputari poſſit. *Bart. in c. fin. coll.* 2. *de pign. Benedict. in c. Rainut. in verbo altera bona de teſtam. n.* 23. legitima. n. debet eſſe libera & deducto ære alieno & impenſis funeris accipi, nec poſſe ꝑ legata minui *l. Papinian.* 8. §. *quartæ. de inoff. teſtam.* & ideò filius gravatus fidei cõmiſſo univerſali ſemper poteſt detrahere legitimã, ꝙ jus etiã ad heredes extraneos trãſmittitur? *per text. & DD. in l. quanquã* 10. *C. ad l. falc. Salicet. in d. l. ſcimus. Bart. deciſ.* 250. *n.* 6. *Curt. junior. conſ.* 71. *n.* 8. Nec obſtare ꝙ Franciſc. Boshuſi⁹ agnoverit matris heredi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

tatem, accipiendo conqueſtum locô legitimæ; Item vſumfructum aliorum bonorum: quia ad id reſponderi poteſt; Quod Franciſcus ille non petat legitimam ex facto ſuo, ſed beneficio Iuris, ideoque nihil ei aditio aut titulus hereditarius nocere poteſt *Bald. in l. 2. n. 9. C. inoff. donat. l. nihil intereſt. 12. §. fin. De inoff. teſtam.* Quod enim lex mihi dat, id homo auferre non poteſt: cum ſi aliter negotium intelligeretur, ſequeretur quod is qui alicuius adierit hereditatem, poſtea non poſſet detrahere Trebellianicam, ſi ſub conditione grauatus ſit reſtituere quod abſurdum eſt. Cum è contrario mihi heredi. F. ei qui adiit hereditatem iam Trebellianicæ detractio competat *l. mulier 22. §. fin. ad Trebell. Nicol. Bello conſ. 77 n. Benedictus ad c. Rainutius in verb. in eodem teſtamento n.* 119. *&* 120. dicens quod quamvis filius patris teſtamento conſenſit aut illud expreſsè approbarit, & quod magis eſt, iuraverit non contravenire, nihilominus tum filius poteſt integram legitimam petere, nec non Trebellianicam, ſi rogatus ſit in diem aut ſub conditione hereditatem reſtituere, nec per eiuſmodi approbationem poteſt dici renunciaſſe petitioni legitimæ & Trebellianicæ, & in hac ſpecie reſpondet etiam quod *Guid. pap. deciſ.* 427. Nec etiam obſtare doctrinam *Bart. in l. ſi quis filium. 34. n. 2. C. inoff. teſtam.* docentis iuri agenti ad ſupplementum legitimæ præſcribi quinquennio ad inſtar querelæ inofficioſi: Quia

Bartoli

Bartoli opinio communiter per omnes reprobata eſt, vt tradunt *Salyc. & Caſtr.* qui demonſtrant ad præſcriptionem eiuſdem ſupplementi requiri ſicut in aliis præſcriptionibus perſonalium actionum ſpacium 30 annorum, quod etiam tenet *Angelus in l. Papineanus §. ſi conditioni de inoff. teſt. Alexand. conſ. 128. lib. 1. 5. & conſ. 8. n. 25. lib. 3. & in not. ad Bart. d. l. ſi quis filium, vbi multos citat. Item Aretius in pr. n. 6. inſt. inoff. teſtam.* quam opinionem in Camera receptam eſſe ait *Mynſ. cent. 2. obſ. 72.*

Ende alſoo t'ſedert den Iare 1559 als Ioff-vrou Cornelia overleden is, maer elff Iaren gepaſſeert ſijn, nihil obſtat quin heres Fran. Boshuſij ſupplementum rectè & optimo iure petere poſſit, *vut vuelcke motiven van rechten mijn heeren gemoveert ſijn, dat de vervueerders goede actie hebben teeyſſchen,* ſupplementum legitime, *indien ſy connen betoonen, dat de conqueſten, daer inne Francois geinſtitueert is,* legitimam id eſt, tertiam hereditatis *niet en connen vut maken.*

Deſe articule geexpedieert, is vuten proceſſe de tvueede queſtie gereſen, d'Impetranten ſuſtineren dit in alle gevalle, in deſen geene detractie Trebellianicæ *plaetſe en conden hebben, en de vervueerders ter contrarie te vueten dat ſy* præter legitimam *oock mogen* Trebellianicam *detraheeren.*

Voor den Impetranten is de opinie der legitſen ſuſtineren, dat etiam filius gravatus ſub conditione aut in diem

reſtituendi hereditatem, non poteſt niſi unam quartam ſicut quilibet extraneus deducere & quod deductio duarum quartarum eſt contra ius civile *l. iubemus 6. C. ad Trebell.* ſed quod ſit inuentum iuris Canonici, de quo in c. Rainutius 16 ℣. teſtamenti & quod ſaltem eiuſmodi vſus detractionis in terris eccleſiæ tolerari debeat ſc. duarum quartarum, non a. in terris Imperij. *Ten tvueeden dat Frans van Boshuyſen alleen de lijfftocht en* uſumfructum *vande erffgoederen gehadt heeft, ſijn moeder by ſucceſſie aengecomen, vuelcke lijfftocht mette doot geexſpireert is, ende daeromme alle de ſelve goederen ſonder eenige detractie Trebellianique comen moeten op ten Impetranten. Ten derden, dat Frans van Boshuyſen niet en is gegraveert, off ſijn perſoon belaſt tot reſtitutie, dan dat het teſtament is ſprekende* Imperſonaliter (*ſullen erven ende ſuccederen:*) *ſuſtinerende d'Impetranten by deſe drie middelen, dat daer gheen detractie Trebellianique en conde vallen.*

Mijn Heeren hebben crebriori calculo *in deſen geiudiceert, tot voordeel vande vervueerders, tevueten dat* præter legitimam naturæ, *oock* deductio Trebellianicæ *behoort te vallen, niet tegenſtaende de drie articulen, byden Impetranten gealleegeert.*

Vvant beroerende het eerſte argument. Quamvis *Bart. & alij ad l. Falc.* teneat quod filius rogatus non niſi vnam quartam deducere poſſit per l. jubemus *& l. Papinianus 8. §. meminiſſe 19. de inoff. teſt. l. quanquam 10.*

C. ad

C. ad l. falc. & quod in hac opinione ſint plerique *ll.* inter pretes: Martinus tamen Gloſſator & omnes Canoniſtæ contrarium tenent *per d.c. Rainutius* 16. *Panor. ibid.* in qua opinione eſt Ferrar. *in for. lib. 2. ex Subſtitut. tit.* 50. *Gloſſ.* 7. *n.* 5. *in verb. per fidei commiſſum.* quæ opinio eſt longè communior. Et eam tenet *Alex. conſ.* 22. *viſo proceſſu. vol. 2. Curt. ſenior conſ.* 43. Adeo ut Guid. Pap. dicat has duas detractiones practicari per totum mundum, & ita pridem in hoc ſenatu me referente judicatum *tuſſchen Femme Crabo van Enchuyſen eyſſcher, ende Vvouter Bleeſvvijck gedaechde.* Item in alio caſu *Caſenbroot* fuit Referendarius.

VVaeromme mijn Heeren dien angaende gheen ſvvaricheyt en hebben gemaeckt.

Beroerende het 2. argument; hoe vuel ſchijnen ſoude dat Francois noijt meer dan nudum uſumfructum *ghehadt heeft in alle de goederen van ſijn moeder, die haer by ſucceſſie aenghecomen vuaren, mitſgaders met anderhalve mergen lants, dat ſy gecocht hadde; Soo heeft nochtans Francois* proprietatem *gehadt* jure accreſcendi; *naerdemael de voorſz. Jofvrou, makende haer ſoon tochtenaer, den vuelcken ſy van te vooren* in legitima aut conqueſtibus *geinſtitueert hadde, de proprieteyt van dien niemant gegeven ofte gemaeckt heeft, ende daer omme, ſy daer van niet diſponerende, is* proprietas *van dien haer ſoon meede geaccreſſeert. l. quoties* 13. *C. de hered. inſtit.* quæ ait quod inſtitutio facta in una re aut certis rebus, quando non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

eſt coheres univerſalis trahit ad ſe univerſam hereditatem. *En nademael Francois van Boshuyſen alhier geinſtituert is erfgenaem* in conqueſtibus nullo ei dato coherede, perinde habetur ac ſi nulla mentio rei particularis facta fuiſſet. *l.1.§.ſi ex fundo.4.De hered.inſt.Cravetta conſ.168. n.1.* Et ideo duas quartas deducere poteſt ut pote exiſtens heres univerſalis. *P. Caſt. ex ſententia Bald. in d. l.1. §. ſi ex fundo.* Ratio eſt; quod quis non poteſt pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus decedere *l. jus noſtrum 7. de C. 1.*

Beroerende het derde argument in deſen byden Impetrant geallegeert, verum quidem eſſe, ſi teſtator nominatim non gravavit filium, ſed imperſonaliter dixerit, ſi filius meus ſine liberis deceſſerit, volo ut bona mea &c. Vt eſt caſus noſter. Quod in hoc caſu ſe valdè torquent interpretes; An tale fidei commiſſum cenſeatur injunctum filio, an verò ejus heredi; ea namque eſt differentia. Nam ſi injunctum ſit filio, poterit heres filij quartam deducere ex perſona filij. Si vero injunctum heredi non poterit ejus heres detrahere ex perſona filij, quia filius, inquiunt, non fuit gravatus. Diſtingui inter eos ſolet inter ſubſtitutum filij pupilli, & filij puberis, aſſerentes in caſu quando filius aut ſubſtitutus, qui datus eſt tempore teſtamenti aut adveniente conditione, fuerit pubes, quod hoc caſu curari non ſoleat, utrum perſonaliter an imperſonaliter ſubſtitionis formula concepta fuerit. prout hæc latè tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ctantur apud *Clarum ſent. lib.* 3. §. *teſtamentum* 4. 72. *Caſtr. in l. ſi titio* 95. §. *fin. de leg.* 1. quo cunque ergò modo ſive perſonaliter ſive imperſonaliter concepta ſit ſubſtitutionis formula, utroque caſu & legitima & Trebellianica per heredem deducitur, & ſic judicatum eſt.

In hoc proceſſu etiam deciſa fuit illa quæſtio utrum heres non conficiendo inventarium perdat Trebellianicam, & fuit concluſum pro parte negativa tanquam communiore opinione, quam & Camera amplectitur *Mynſing. cent.* 3. *obſ.* 60. *licet Everard. in loco ad Falc. & Trebell. loco* 34. *n.* 5. & alij contrarium teneant. Vide etiam *Coſtal. ad l. Papinianus* §. *ſi imperator* 2. *de inoffic. teſtam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Retulit Sebaſtianus à Loza 25. octobr. Anno 1580.

DECIS. IV.

Deciſionis hujus caput unicum.

Creditorem, moribus patriæ, adverſus quem velit hypothecæ poſſeſſorem etiam diviſim & pro parte tantum poſidente pro debito, licet iterativo in ſolidum rectè agere, deo ut ne diviſionis quidem beneficium poſſeſſori quicquam proſit.

G*Aſpar van Vtrecht heeft inden jare* 1566 *ten profijte van Adriaen Mannemaker geconſtitueert een jaerlijcxe rente van* 625 *p. te* XL *groote t'pont, gehypothekeert op verſcheyde goederen, gronden van erven gelegen tot Groeningen, Hoboken ende Caſtele reſpectivelicken, en vvaren alle de hypotheken t'ſamen gealieneert ende* ad tertios poſſeſſores *gecomen, vvaer van het meeſte deel die tot Groeninge vvaren gelegen gecocht vvaren by S^r. Ayla vvonendé tot Bergen op zoom*, hic pro toto debito quaſi Serviana conventus eſt coram ſenatu Hollandiæ, qui inter alias exceptiones oppoſuit, quod ſolummodò pro rata bonorum quæ poſſidebat conveniri hypothecaria poſſit.

Actor ſuſtinebat ſibi electionem liberam competere, cum pignoris obligatio ſit individua *l. rem hereditа-*

reditariam. 65. De Eviction. l. pignoris. 17. de pignor. Bald. in l. quamdiu C. deſtr. pign. Et *dat hy Impetrant daeromme niet gehouden vvas te ſpliſſen ſijne actie; dan mochte* pro integro debito *aenſpreken alſulken* tertium poſſeſſorem *ofte* poſſeſſores, *alſt hem goet dochte: Ferrarienſ. in form. reſp. lib. in act. hypoth. tit. 44. Gl. 8. ſuper verb. Excuſſionis Except. n. 25. Bart. & Gloſſ. in l. Moſchis 47. in verbo conveniri. lit. d. De jur. fiſc.*

Hier teghens vvas d'opinie van eenighe Doctoren ter contrarie gevoelende: Socin. conſ. 75. maeckt diſtinctie aſſerende quod creditor habens plura bonaobligata & hypothecata electionem liberam habeat quando penes unum ſunt, allegans *l. creditoris* 8. *de diſtr. pignor.* Secus autem ſi ſint penes plures alios. Alij, de quibus *Guid. Pap. deciſ.* 432. *n.* 4. putant electionem liberam competere creditori in debito quod iterationem non recipit, ſecus autem in annuo reditu, ut eſt caſus noſter, quem ſequitur *Chaſſ. ad conſuet. Burg. ſub tit. des rentes vendues Rubr. 5. §. 2. n. 35.*

Mijn Heeren vanden Rade regard genomẽ dat by placcate vande R. int. vandẽ jare 1564. Febr. 21. expreſſelicken gederogeert is Authenticæ. hoc ſi debitor. *C. de pign. Ende huydendaechs een crediteur* tertium poſſeſſorem *vut crachte van t'ſelfde placcaet mach aenſpren, ſonder eerſt ende alvoren ſchuldich te ſijn te executeren* principalem debitorem & ejus fidevisſorem, *ſijn gereſolveert gevveeſt dat ooc in* conſtitutione annui reditus *den crediteur vrye optie heeft*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

alſulcken ſtuck lants hem gehypothequeert, aen te ſpreken alſt hem belieſt, ſonder dat tertij poſſeſſores *mogen* beneficium diviſionis *allegeren. in welcke opinie* Chaſſenæus *is, ſeggende dat de voorſz. opinie* Socini *geen plaetſe en heeft in* patria, *daer by couſtume gheabrogheert is d. Authent. Hoc ſi debitor. Soo dat alſnu* ſtante ejuſmodi conſuetudine *ende placcaet, het oude recht wederom plaetſe heeft*, res enim de facili ad naturam ſuam revertitur. *l. ſi unus de pact. & ita judicatum fuit tegens de voorſz. Jan de Ayala* in ſolidum ceſſis ei actionibus; *omme tegen de andere poſſeſſeurs te mogen ageren* pro rata *dat elcx is poſſiderende.*

Referente

Referente Pelgrim à Loo 18. Decembr. 1580.

DECIS. V.

Jan Adriaenſz. van Dongen tergoes hebbende getrout Neeltgen Sebaſtians dochter eyſſcher.

contra

Arent van Houthorſt Droſt van Ameyde nomine uxoris *gedaechde.*

Deciſione hac quatuor capita deciduntur.

1 Inita omnium bonorum ſocietate per pacta antenuptialia, in quibus bona ſpecificantur, debita ante matrimonium contracta in communionem non veniunt.

2 Sententias latas à ſenatu Hollandiæ qui cauſa belli Vltrajectum receſſerat, validas eſſe, niſi notoriæ nullitatis argui poſſint.

3 Ab arbitrio & voluntate conjugis heredis pendere num bonorum reſtitutioni ſubjectorum uſum fructum tantùm; An verò proprietatem quo ad legitimam & Trebellianicam ex cauſa fideicommiſſi ſibi debitam, conjugio communicari velit.

4 Trebellianicam à fideicommiſſario non deduci, quando teſtator alienatione fideicommiſſi prohibitâ, bona in familia conſervari juſſit.

MAthans Lambertſz. is in huyvvelicken vergadert met Neeltgen Sebaſtians dochter ter ſubſidie vant huyvvelicken brengende 14. *mergen lants gelegen tot Neer-*

kerke

kerke en een huys tot Schoonhoven, vvelcke partie hy rechts te voren tot betalinge van ſijn ſchulden belaſt hadde met ſekere merckelicke hooft ſomme: vvelcke laſten hy int contraheeren vant huvvelicken niet verclarde; maer vvas verſvvijgende. De voorſz. Neeltgen bracht ten huyvvelick oock eenige mergentalen onbeſvvaert ſijnde, hebbende by contracte antenuptial getreden in ſocietatem omnium bonorum, *ende dat nae rechten van Suyt Hollandt, dicterende dat de gerechte helft vande goederen vande eerſten overleden altijts moeten comen ende deriveren aende ſyde daer van ſy gecomen ſijn, ende nimmermeer opte lancxſtlevende. Staende huyvvelick heeft, de voornomde Neeltgen eenige goederen geerft van Adriaen Vaſtaertſz. haer groot vader, die de ſelve ſubject reſtitutie gemackt heeft op ſijn familie, hebben t'ſamen een zoon geprocreert, genaempt Sebaſtiaen Mathanſz., ende ſijn de voorſz. contrahenten inden jare* 1572. *met meer andere tot Utrecht metter vvoon gecomen verlatende hare vaderlijcke ſtadt Schoonhoven, alvvaer de voorſz.* Mathans *is geſtorven. Neeltgen ſijne vvedue is herhylickt aen Lucas van Berlicum Secretaris vande Hove aldaer, is oock aflyvich gevvorden de voorſz. Sebaſtiaen Mathans, vviens erfgenaem als* proxima cognata (*naedemael de moeder naer het recht van ſuyt Hollandt niet ſuccederen en mochte*) *gevvorden is de huyſvrouvve van Arent van Houthorſt in deſen gedaechde, die Lucas van Barlicum in rechte betrocken heeft voorden pretenſen Raet van Hollandt reſiderende tot Utrecht.*

Daer

Daer tegens by den voorſz. van Berlicum geopponeert is exceptie van Renvoy voorden provintialen Raet van Utrecht, daer het ſterf-huys was gevallen: welcke exceptie by partije gedebateert ſijnde, is by den pretenſen Raet de exceptie gerejecteert ende den voorſz. Berlicum gecondemneert peremptoriè *te antwoorden, de voorſz. Berlicum heeft geproteſteert* de nullitate ſentẽtiæ. *Ende alſoo hy verſteken ſoude geworden hebben, ten ware hy antwoorde, heeft onder voorgaende proteſtatie geantwoort, ende is daer op ten principalen condemnatie gegaen, daer by hy gecondemneert is geweeſt inventaris te leveren van alle de goederen van het ſterf-huys van ſijns huyſvrouwen overleden man, ende met de voorſz. Houthorſt te procederen tot rechte ſciftinge ſcheydinge vanden ſterf-huyſe halff en half.*

De voorſz. Berlicum is deſer weerelt overleden, en is Neeltgen tot het derde huywelick gegaen met Ian Adriaenſz. van Dongen, alhier eyſſcher: die vande voorſz. ſentente geappelleert heeft aendẽ grooten Rade. Hier nae is de pacificatie gevolcht, ende den grooten Raet niet gecomen: de voorſz. Dongen heeft cauſas nullitatis *gededuceert, den voorſz. Houthorſt gedaen dachvaeraen voor deſen Hove, geconcludeert, eerſt dat de voorſz. ſententie verclaert ſal werden nul, egeen ende van onvuaerden. Ten tweden dat mijn Heeren van nieu recht doende, den voorſz. gedaegde condemneren ſouden den eyſſcher te indemneren ende te bevrijden van alſulcke hooft ſomme ende ſchulden, als Mathans Lambertzoon voor date van ſijn huywelick op ſijn goederen*

gelicht en gemaeckt hadde, en brengen ſoo veel penningen vvederom intſterf-huys, als Mathans tot afloſſinge van eenige hooftſomme betaelt hadde, ofte den eyſſcher inde diviſie tot gelijcke te laten begrooten. Ten derden dat den eyſſcher niet ſchuldich ſoude ſijn in diviſie te brengen ipſa corpora gecomẽ van Adriaen Vaſtaerts, als vveſende ſubject reſtitutie, dat hy volſtaen ſoude moghen, mits brengende de vruchten vande ſelve goederen, ſoo lange ſijn huyſvrouvve leven ſoude, anders niet.

Noopende het eerſte lidt vande concluſie, hoe vvel d'eyſſcher indiſtinctelick ſuſtineerde, dat alle ſententien byden pretenſen Raet tot Utrecht reſiderende nul ſoude ſijn, als gevveſen extra territorium; ſoo is ſulcx nochtans byden Rade van Hollant niet verſtaen: dan ter contrarie dat haer liede ſententien propter utilitatem publicam ſubſiſteerden, emploierende daer toe als deciſoir vande ſake l. Barbarius 3. de off. prætor. Dan ſingulis conſideratis is verſtaen dat deſe ſententie int particulier nul vvas, propter evidentem nullitatem dat ſy lieden deſe ſake ad ipſorum molendinum ghetrocken hadden, daerſe notoerlick niet en behoorde, vvant ſoo veel men de actie perſoneel vvil achten, ſoo vvas ſy gebijlickt aen een Secretaris van thoff van Utrecht, en daeromme geenſins juſtitiabel voorden ſelven pretenſen Raet. Facit quod actio communi dividundo gehouden vvert voor perſonelle actie comende ex quaſi contractu §. item ſi inter aliquos 3. inſt. oblig. ex q. contr. quod & diſertis verbis ſcriptum eſt de judicio

finium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

finium regundorum *l.* 1. *ff. fin. regund.* unde & de aliis duplicibus judiciis idem judicandum eſt, cum hæc judiciâ ſemper concurrant *§. quædam* 20. *inſtitut. Action.*

Tis buyten alle controverſie quod vidua nubens alteri ſortitur forum mariti cui nupſit *l. ult. C. incol. lib.* 10. *tit.* 39. *Ende ofmen deſe actie reel ofte mixte nemen vvilde, ſoo vvas het ſterf-huys gevallen binnen Utrecht, daer ſy hare goederen (die in coomanſchap conſiſteerde) getransfereert hadden, ende al by tyde van haer voorman Mathans de burgerije gevvonnen en burgelicke neringe doende vvas; Hier tegens en moveerde niet dat Lucas van Berlicum* litem *gemoveert hadde en geconteſteert, ſoo hy om ſulcx te doene* viribus præturæ *is gheconſtringheert ghevveeſt: tis kennelick* nullam eſſe juriſdictionem incompetentis judicis litigatore reſiſtente & litigatore nolente, licet viribus præturæ poſtea coactus ſit *l.* 2. *in princip. de judic. die in deſen ghenouch deciſoir vvas.*

VVorde oock ter ſelver tijt int ghenerael ghereſolveert, dat alle ſententien byden pretenſen Raet gevveſen voorgoet en bondich ghekent ſouden vverden, ten vvare die manifeſtè *nul vvaren, off dat de vervverer dier tijt uytte plaetſe van haer bedrijve vvonende, niet geantvvoort en hadde, off dat den vervveerder hem niet vvillende kennen, voor hen niet en vvilde antvvoorden ofte te rechte ſtaen;* licet poſtea præturæ viribus compulſi præſtiterint.

Eerſt om dat kennelick vvas dat den pretenſen Raet binnen Vtrecht om recht te doen, territorium *vvas verleent; Ten tvveden om dat ſy voor ordinaris juge* inter ſuos *geacht ende gereputeet ſijn gevveeſt, en daeromme by ſonder vande gene die* ſponte *voor haer* litem *geconteſteert haddē, niet vermochte in diſpute gebracht vuerdē; eñ ten derdē* propter utilitatem eorum qui coram iis egerunt, *ſoo anders de ſententien gevveſen gerefuteert vvorden d.l.Barb.3. De off.præt.*

Nota.

Noopende het tvvede poinct vande concluſie concernerende de deciſie vande principale ſake; en hoevvel ſchijnen ſoude dat byden contracte vant huyvvelick gemaeckt vveſende ſocietas omnium bonorum : *tvvelck oock conform de couſtume vande lande is, de ſelfde ſocieteyt hem oock behoorde te ſtrecken op de ſchulden voor date vant huyvvelick gemaect,* cum maritus & uxor præſertim inita ſocietate omniũ bonorum ſunt ſocij *l. 1. Rerum amot. l. adverſus. 4. C. crim. expil. hered. l. 1. De ritu Nupt.* Et quod in caſu propoſito contracta ſit omnium bonorum ſocietas: *Soo is nochtans byden Rade van Hollandt contrarie gereſolveert, ende over ſulcx den eyſſcher het voorſz. lidt van ſijn concluſie toegevveſen, in regard dat de voorſz. couſtume* indiſtinctè *vvel plaetſe heeft , alſmen ten huyvvelick vergadert ſonder huyvvelicx voorvvaerde; dan niet als daer huyvvelicx voorvvaerden ſijn, ende yder de quantiteyt van ſijn goederen aenbrengt, als hier geſchiet is, alſoo dat de voorſz. Mathans niet verſtaen en conde vverden ſijne aengebrochte goederen* in ſocietatem *gebrocht te hebben,* niſi deductis,

oneri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

oneribus & ære alieno *p. l. Mucius* 30. *pro ſocio. & verbum habere in bonis*, in contractu antenuptiali in ſertum cum effectu debere accipi *l. nomen filiarum in fin.* 164. *De V. S.* Ille autem bona cum effectu habere dicitur, qui habet omni onere & ære alieno deducto. *l. 2. §. perveniſſe. verb. ſed & ſi quis. de her. vel act. vend. D. præſ. conſ.* 55. *n.* 2.

Ten tweeden quod in pactis dotalibus valeat argumentum à contrario ſenſu, *Præſ. conſ.* 81. *n.* 3. *& eſt text. in l. inter ſocerum* 26. *§. cum inter* 2. *de Pact. dotal. Soo dat nademael by huywelicxe voorwaerden* noſtro caſu *geſeyt wert dat Mathans Lambrechſz. de goeden aldaer* in communionem *brengt*, *ſoo volcht* à contrario ſenſu *dat hy de verſwegen laſten ende ſchulden* in ſocietatem *niet en brengt. Daer by gevoucht, dat indien Mathans verclaringe van ſijne laſten en ſchulden gedaen hadde, ſoude het huywulick af mogen gaen hebben, ofte ſoude Neeltgen expreſſelick hebben mogen ſtipuleren, dat hy de ſchulden voort huywelick gemaect, tot ſijnen laſte genomen ſoude moeten hebben. Hier by ghevoucht* quod æs alienum non venit in cauſam ſocietatis niſi ſtante ſocietate contractum. *l. ſed nec æs* 12. *l. jure ſocietatis* 82. *ff. pro ſocio.* Cujus ratio eſt; quia quod ante contractam ſocietatem accidit, in ſocietatis rationem venire jus non permittit. *l. per hoc judicium.* 4. *ff. Comm. divid. l. & puto* 16. §. *ſed etſi.* 4. *ff. fam. Erciſ. Ten derden* quod cum in judicio ſocietatis maximè exuberare debeat bona fides, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

debet dolus ipſius Mathans uxori ſuæ obeſſe *l. cum duobus 52 §. venit autem 1. ff. pro ſocio. ende dat daeromme ten vierden* nemini dolus ſuus debet patrocinari, aut ex loco lucupletior fieri cum alterius injuria.

Noopende het laeſte poinct, en is geen ſvuaricheyt gevonden off d'impetrant mach met ſijn preſentatie volſtaen, ſoo inden proceſſe bleecke, dat de goeden verhaelt int leſte lit van ſijn concluſie ſubject reſtitutie gemaect vuaren, ende daerom extra familiam *niet en conde gemaect vuorden. Dan eenige van mijn Heeren moveerde dat vande verbonde goederen* legitima, quæ gravari non poteſt, nec Trebellianica, *en over ſulcx* ſemis *behoorde in diviſie te comen.* Nota. *Daer tegens geſeyt vverde dat deſe ende diergelijck* detractiones *ſijn* beneficia juris, *die by den erfgenamen genote mogen vvorden, indient heurlieden belieft, ofte mogen abſolutelick den vuille vande teſtateur volgen ende* totam hereditatem *reſtitueren, indient d'erfgenamen belieft; Dat oock* Nota. Trebellianica *geen plaetſe en heeft, als* teſtator *verboden heeft die alienatie, en gebiet dat de goederen in ſijn familie ſoude blijven; Anthen. ſed in ea C. ad l. facid.* Ita poſtremum membrum non omnium, ſed crebriori calculo deciſum fuit *tot voordeel vande eyſſcher*.

Referente

Referente Brederodio 20. December. 1508.

DECIS. VI.

Creditor licet contra principalem debitorem egerit & ſententiam obtinuerit, poſteà eo relicto ad fidejuſſorem redire non prohibetur, qui cum renuntiatione erat obligatus.

D'*Impetrant ten achteren vueſende aen eenen derden, hadde* fidejuſſorem *genomem, die gerenuntieert hadde* exceptioni Excuſſionis. Principalis debitor *heeft afſtant gedaen van alle ſijne goederen tot profijte van ſine crediteurs, totte vercopinge vande vuelke eenen Curateur geſtelt is. D'impetrant hoevvel hy hem hadde mogen houden aen ſijn borge, ende de ſelve convenieren; Soo heeft hy nochtans geeligeert* principalem debitorem, *ende ſijn ſchult mette aendere gemeene crediteurs geeyſſcht voorden gerechte van Haerlem, en ſoo verre geprocedeert, dat hy tegens den Curateur geobtineert hadde condemnatie; hadde ſijn eyſſch in preferentie overgeleyt, ten regard dat ſijn gerechts brieven tamelick oudt vvaren; en daeromme niet en tvvijffelde, ofte hy ſoude by preferentie t'ſijne vvel conſequeren, gelijc hy oock by ſekere andere ſententien gepreſereert is. Dan vvas vvarachtich, dat daer naer, ten verſoucke vanden ſelven Curateur, de gemeene*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

gemeene crediteurs daer op gehoort, by decreet vandẽ gerechte van Haerlem geſeyt is, dat den ceſſionaris goederen op dagen ende jaren te betalen vercoht vuaren, om in ſulcke vougen den meeſten penning te maken, tvuelk ſiende de crediteurs, heeft Herman Geſius verlaten de proceduren tegens ſijne principale debiteur als voorſz. is, ende aengevangen voorden Houe te roupen fidejuſſorem *genaempt Huych Jooſtenſz., ende ten dage dienende tegens hem geconcludeert tot betalinge van ſijn achtervueſen, preſenterende den gedaechde* actiones ceſſas.

De gedaechde poſerende in facto *alle t'gunt voorſz. is, ſuſtineerde dat nademael de eyſſcher geeligeert hadde* principalem debitorem, *en tegens hem geobineert ſententie, hy gedaechde al en geheel gelibereert te ſijn: te meer om dat byden eyſſcher al tot* pignorum venditionem *geprocedeert vuas, die op lange dagen vercocht vuaren, en daer aen hy eyſſcher ſijn achtervueſen ſoude halen*, Quærebatur quid juris?

Mijn Heeren vanden Rade hebben niet connẽ verſtaen vut vuat middelen van rechte de gedaechde eenich fondement ſoude cunnen hebben, om per hujuſmodi electionem *gelibereert te ſijn, ten vuare by avontuyre ſijn advocaet, die in ſijn ſchriftuyren geen allegatie van rechten gedaen en hadde, ſijne intentie ſoude hebben vuillen fonderen* ex *l. liberum* 16. *C. fideiuſſ. dan de ſelve Loy vuorde bevonden impertinent te vueſen, als ſprekende* interminis *als een Crediteur hebbende* plures correos aut plures fidejuſſores, *ſijn ſchult ſelfs ſplijtende, de helſt ofte een deel geeyſſcht hadde*

vande

vande borge een deel van ſijn ſchuldenaeren, quo caſu per diviſionem & electionem poſt litem conteſtatam creditor ſibi præjudicavit ut debitum ab aliis correis confidejuſſoribus petere non poſſit niſi pro rata: *Als den ſelven borgen patrocinerende* exceptio facti pacti taciti de non petendo *l. ſi creditores* 18. *C. de pact. Dan alhier hadde den impetrant ſijn ſchult niet geſpliſt, dan de ſelve* in ſolidum *geeyſcht van ſijnen principalen debiteur*, quo non ſolvente nihil prohibet quo minus ad fidejuſſorem redire poſſit. *l. reos* 23. *& ult. alias penult. C. fidejuſſor. Guid. pap. deciſ.* 348. *Chaſſen. in Rub.* 5. *§.* 2. *in verb. ſon principal. oblige. fin. d. autem Guid.* 1. *deciſ.* refert caſum & ſuſtinet, *dat een Crediteur die geeligeert ende geprocedeert hadde tegens ſijn debiteur* ad fidejuſſores *niet en mochte vvederkeeren*, ſed facti ſpecies fuit diſſimilis, *vvant* in caſu ab ipſo poſito, *Soo hadde den Crediteur niet alleene geeligeert* principalem debitorem, *en ſententie jegens hem geobtineert, dan hadde oock geprocedeert* ad pignorum venditionem; *en vvas hy ſelfs* ex prætoris decreto *abſolutelick cooper gebleven voor ſijn geeyſte ſchult, tvvelck veel ſcheelt van deſe* caſu, *alvvaer d'impetrant geen* pignora *gecocht en hadde.*

Een ſake maeckte in deſen ſcrupulum, *te vveten ofte het decreet vande gerechte van Haerlem, daer by geſeyt vvas, dat des debiteurs goederen op lange jaren vercocht ſoude vverden ten verſoucke vande debiteur, d'impetranten daer tegens gehoort ſijnde, vvas gedecerneert, dan niet, dan off*

 het ſel-

het ſelue in ſijn abſentie gedecerneert vvas. vvant priori caſu *ſoudemen connen ſeggen dat de gedaegde hem* per exceptionem, *ſoude hebben cunnen defenderen l. ſi præcedente.* 58. §. 1. *Mandati. vvant alſulcken decreet in gevvijſde gegaen ſijnde tot voordeel vande debiteur, ſoo vvas* exceptio rei judicatæ *daer uyt ſpruytende* (*als* cohererende rei) *den gedaegde patrocinerende l. defenſ. 11. C. except. l. exceptiones 7. §. 1. ff. eodem.* Cum exceptiones quæ competunt reo principali, quando cohærent rei (ut eſt rei judicatæ exceptio) etiam competant fidejuſſoribus. Poſteriori caſu *ſoude d'impetrant daer geen preiudicie door cunnen hebben.*

Ende alſoo beuonden vvort, dat het ſelfde decreet ten verſouke vande principalen debiteur, met het conſent vandẽ meerderen deel vande Crediteuren alſoo gedecerneert vvas, is eyntelick by reſolutie vande Houe verſtaen gevveeſt, dat de gedaegde ongelick hadde te ſuſtineeren, quod ipſe per prædictam electionem liberatus erat *d. l. reos 23. C. de fideiuſſ. Soo hy gedaegde altijt verbonden gebleuen vvas, den impetrant temoeten betalen tgunt hy minder by de vercoopinge der goederen vande principalen debiteur ſoude mogen crijgen, dan ſijn brieven van obligatie inhouden: Te vveten; dat indien d'impetrant te corte mochte comen, dat hy t'ſelfde in toecomende tyden ſoude mogen verhalen aende gedaegde,* & ſic judicatum fuit *per text. in l. ſi quis 27. §. ult. ff. mand. die deciſoir in deſe ſake vvas.* Si mandato meo Titio credideris, *inquit J. Conſultus,* & cum eo egeris, ego quidem non liberabor ſed in id duntaxat obligatus ero, ꝙ à Titio ſervare non potueris.

potueris. *Alſoo deſe queſtie in poincte van rechten vvas, ſijn de coſten vande proceſſe gecompenſeert.*

Referente Wijngaerden 21. December. 1580.

De P. van Orange impetrant. contra *De Gravinge van Arenberch.* DECIS. VII.

Vaſallum ratione dubij de feudo etiam citra domini conſenſum rectè tranſigere.

GRaef Hendrick van Naſſouvven, ende ſijn prædeceſſeurs hebben vande Graeflijcheyt van Hollant, te leen ontfangen de heerlijcheyt van Nieuvaert, met alle ſijn toe behooren, en heer Cornelis van Bergen, heeſt vande ſelve Graeflijcheyt, te leen ontfange, de Heerlijch. van Sevenberge, oock met ſijn appendentien; vvelcke tvvee Heerlijcheden raeckens den anderen gelegen vuaren. Inde jare 1533. is tuſſchen de tvuee voorſz. Heeren queſtie gereſen de finibus, *en vuaer elc vande voorſz. heerlijcheden ſcheydende vuas, vuelcke queſtie doen ter tijt geſubmitteert is, in arbitrage vande Schout van Dordrecht Jan van Drenckevuaert, den Schout van Bergen op zoom, eñ M. Jooſt Betz penſionaris der ſtat Dordrecht, achtervolgende ſekere ample ende breede ſubmiſſie, oock inhoudende dat of het geviel dat ſy lieden eenige uytſprake arbitrale mochte doen, en naderhant op nieus vvederom queſtie viel* de finibus *ofte ter cauſe van onverſtant daer uyt reſulterende, dat ſy arbiters op nieus vveder verclaringe ſoude moeten doen, ende de duyſterheden daer met ſoude doen interpreteren.*

De ſelve arbiters, hebben inden jare 1535. daer nae pertinente verclaringe gedaen, vant ſcheytſel tuſſchen de twee heerlijcheyden, by radinge op ſekere voorens rontomme gelegen op die weyden; daer van niet alleen caerten gemaect, maer oock op de ſelve radinge palen geſlagen ſijn geweeſt, doch is inde ſelve wtſprake geen mentie gemaect van ſekere oude gorſinge, midden inden watere gelegen, genaemt de Moerdijck welck eylandt den Prince van Orange ſuſtineerde te behooren onder ſijn heerlijcheyt van Nieuwevaert, ende de voorſz. Heere van Sevenberge onder de heerlijcheyt Sevenberge. Niet dat het ſelfde eylandt off gorſinge in des eens ofte des aenders leenbrief nominatim *bevonde werde, metieerde elcx haren tijtel wt hare geallegeerde poſſeſſie, ſoo van viſſcherie neffens de voorſz. Moerdijck, als vande vruchten van dien by partijen reſpective gepreſcribeert; ſoo dat ten verſoucke van beyde de partijen de voorſz. arbiters wederomme int jaer 1535 een wtſpraecke gedaen hebbende, daer by verclaert is, dat de voorſz. Moerdijck onder de heerlijcheyt van Nieuwevaert behoorde; welcke uytſprake de Heere van Sevenberge geenſins en wilde approberen, ſeggende in haer macht niet te ſijn vande Moerdijck te arbitreren, als niet begrepen inde compromiſſen, mitſgaders dat de arbiters* præcipitanter *in de twede uytſprake geprocedeert hadden, ſonder voorgaende behoorlijcke informatie te doene, daer toe hy gerecouureert hadde de confeſſie van eenige vande voorſz. arbiters, bekennende dat ſy op de voorſz. tweede uytſprake geen rechte informatie genomen en had-*

en hadden, immers ſoo perfect niet als de ſaecke vvel eyſchte.

De ſaecke aldus een vvijl tijts ſtaende, en de ſcheid palen vernieut, off metter tijt vergaen ſijnde, hadde de Heere van Sevenberge by ſijn officier een miſdadigen mettēn ſvvaerde doen executeren, en het radt doen ſtellen alſoo hy ſuſtineerde, recht in confinio *en uyterſte limiten van ſijn juriſdictie, naeſt de heerlijcheyt van Nieuvvevaert. VVaer tegens de Prince van Orange (op vvien dan tertijt de heerlijcheyt van Nieuvaert ende andere gedevolueert vvaren) ſuſtinerende, vvas dat het voorſz. Radt over de voorſz. ſcheytſelen geſtelt vvas, dat op een tijt Michiel Piggen Commiſſaris van mijn Heere den Prince,* armata manu *t'voorſz. radt omme gevvorpen heeft, ter cauſe van vvelcke de heer van Sevenberghe de voorſz. Commiſſaris Piggen hadde doen betrecken voor de Cancellerie van Brabant, eyſſchende redintegratie, dan is t'ſelfde proces daer nae blijven hangen au crocq.*

Ende alſoo partijen den anderen dagelijcx turbeerden, in de poſſeſſie vande voorſz. Moerdijck, heeft mijn Heere den Prince van Orange by requeſte geclaecht aende Coninclijcke M. en geobtineert ſekere commiſſie, addreſſerende aen Meeſter Cornelis Suys ende VVillem Snoeckaert, inhoudende dat partijen voor de ſelfde Commiſſariſen ſouden ſommierlick procederen en de plano, *gelijck oock geſchiet is. Dan is gebeurt* pendente lite, ſcilicet *opten 2 Mey 1555. Dat den voornoemde Heere van Sevenberge noopende de queſtie vande Moerdijc, inde tvvede ſententie arbitrale verhaelt, abſolutelick in vrienſchap getranſigeert heeft, metten P. van Orange.*

Te vveten dat hy heer van Seuenberge, den ſelfden Moerdijck metten vuateren daer aen behoorende, ſoude onberoert blyven, gebruycken ſijn leuen lanck geduyrende, de proprieteyt ende eygendom blyuen byden P. van Orange, indien hy heer van Seuenberge geen echte kinderen achter en liet, approberende oock de deſignatie vande limiten, inde eerſte arbitrale uytſprake gedaen, dan indien hy Heer van Seuenberge uyt vuettelijcken huvvelijcke kinderen achter liet, dat in ſulcken gevalle, nopende de Moerdijc aen beyde ſijden, ſoo ſoude bliuen ſtaen in ſulcken gerechticheyden, als ſy vuaren voor date vande ſelue tranſactie.

VVaer nae het voorſz. proces, ceſſerende de voorſz. Heere van Seuenberge, ruſtelijck den voorſz. Moerdijck ende vuateren daer aen behoorende gepoſſedeert heeft, tot ſijn ſterfdach toe, dat de ſelue Heer van Seuenberge een jaer ofte tvvee voor ſijn doot ex titulo ſingulari ſc. donatione inter vivos, retento uſufructu *voor den leenheer, gecedeert ende getranſporteert heeft aende Graue ende de Grauinge van Arenberch alhier gedaegde. Dat hier nae geſtoruen is, de voorſz. heer van Seuenberge, vuiens erffeniſſe als* proxima cognata, *geapprehendeert heeft de gedaechde alhier, nochtans* ſub beneficio inventarij, *dat deſe gedaechde alleen haer gehouden heeft, inde poſſeſſie vande voorſchreue Moerdijck, daer van* proprietas *by den Prince by conſolidatie in crachte vande voorſchreue laeſte tranſactie ghecomen vuas, als hy ſuſtineert.*

Dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Dan hadde de gedaegde oock op de grenſen vande voorſz. twee Heerlijcheyden int water doen maken, te weten, inden grooten verdroncken weert van Dordrecht, eene ſekere hoofdinge, d'welcke hem extendeerde, als byden impetrant geſeyt wert, verre ouer de voorſz. ſcheytſelen inde Heerlijcheyt van Nieuwevaert, d'welck d'impetrant armata manu *in ſtucken hadde doen ſlaen, en latende de ſelue demolieren, ſoo verre het in ſijn Heerlijcheyt ſtreckende was; ter cauſe van twelcke deſe partijen voorden Houe van Hollandt recht voorde comptſte van Duc d'Alba proces tegen malcanderen hebben gevoert, in cas van Complainte, de gedaegde voor al verſouckende reparatie van attentatem ende redintegratie van datter gedemolieert was, dat partijen hier op geſchreven hebben by memorien, is by ſententie vande Houe verclaert, dat daer geen reparatie van attentaten en viel. waeromme is dit proces wederomme blijven hangen au crocq.*

Hier nae is de voorſz. Hertooch van Alba ouergecomen, ende ſijn geuolcht de binne lantſche oorlogen, nae de pacificatie d'impetrant begeerende de ſake in queſtie te eyndigen, hadden d'officiers ſoo vande impetrant als vande gedaegde byden anderen geweeſt, omme van de ſake te reſolueren, ende vande forma procedendi, *eñ op een tijt byden anderen vergadert, was de ſake uytgeſtelt en gecontinueert tot ſekeren dage, om wederom tot den anderen te comen, en waren inde ſelve continuatie ſeeckere clauſulen ingheſtelt, die ſchenen te approberen, die voorſchreve arbitrale uyt ſpraecke, en*

acte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

acte van tranſactie van date den 2 Mey 1555. voor verhaelt.

Ende ten leſten wederom byden anderen gecomen ſijnde, was tuſſchen henlieden eyntelick geaccordeert, dat partijen ſommarie *ſoude procederen voorden houe van* Hollandt,*ende haerluyder proces inſtitueren by eyſſch, antwoort, repliicque, dupliicque; en voorts ouerleveren elcx hare titulen en munimenten: tot preparatie van welcke ſake byden voorſz.* Houe *gecommitteert ſijn gewueeſt, twee* Raetsheeren *voorden welken t'proces geinſtrueert is gewueeſt, ter diffinitiue.*

De voorſz. impetrant, concludeerde dat de oude ſcheyſelen en limiten by ouderdom ende anders vergaen, gerepareert ende gereſtitueert ſouden werden, achteruolgende de voorgaende arbitrale uytſprake, ende de tranſactie van den 2 Mey 1555. by nieuwe radinge; de voorſz. Moerdijck als behoorende aende heerliicheyt van Nieuvaert, vande heerliicheyt van Seuenberge ſoude geſepareert werden; dat de gedaechde alle tgundt voorſz. is, ſoude gehengen ende gedogen, mitſgaders oock hare handen houden vande voorſz. Moerdiick, met reſtitutie van alle de vruchten van dien, by haer ſedert den doot vande voorſz. Heere van Sevenberge daer van ghenoten.

Jegens welcke concluſie de gedaechde by haere antwoordt heeft genomen contrarie concluſie, en oock ten laeſten aen ſiine Majeſteit gepreſenteert, ſekere requeſten ciuile, daer inne opt ſchoonſte ende tot haren voordeel tekennen gegeven, eenſdeels tgundt hier te voren verhaelt is, en merckelick dat als haer

en des

en des impetrants officieren by den anderen vuaren, om te reſolueren ſuper modo procedendi, *dat doen ter tijt by D. Buſius geſeyt ende by des gedaegdes officieren geaccepteert vuerde, dat alle queſtien ende proceſſen teſſens ende t'eenemale ſoude by deſe tegenvuoordige inſtantie afgedaen vuorden, daeromme vuel behooren ſoude, en oock onder beneficie van relieff ende requeſte ciuile verſochte, datter Commiſſariſen ter preparatie vande ſake gecommiteert, geſurrogeert ſoude mogen vuerden in de plaetſe van Mr. Cornelis Suys ende VV. Snouckaert, en ouer ſulcx t'proces voor hen vuel eer door commiſſie vande K. M. geintenteert, mitſgaders oock t'proces, tvuelck tuſſchen den Heer van Seuenberge ende d'impetrant in cas van complainte in deſen Houe vuas geintenteert, noopende het demolieren vande hoofdinge, daer van hier vooren mentie gemaect is, t'ſamen by deſe inſtantie geuoucht ſoude vuorden, om t'ſame getermineert te vuorden: mitſgaders dat ſy gedaegde gereleueert ſoude vuerde, van ende tegens alſulcken clauſulen, als beuonden vuerde byde acte van continuatie byden impetrant ouergeleit, daer by t'ſcheen dat de voorgaende arbitrale ſententie, ende de voorgaende tranſactie van date den 2 Mey 1555 vuas geapprobeert, als by haer officieren gedaen vueſende, contrarie d'inſtructie die henlieden gegeuen vuas, en in abſentie vande gedaegde: mitſgaders oock dat onder beneficie vant voorſz. relief ende requeſte ciuile thoff van Hollant ten principalen recht ſoude doen, ſouder te letten op de voorſz. tranſactie: vuelcke requeſte ciuile byden gedaegde gepreſenteert ende byden impe-*

den impetrant gedebateert ende by tproces gevoucht ſijnde, hebben partijen recht ende juſtitie op alles begeert. Quære-batur quid juris.

Des impetrants intentie vuert geſondeert op de uytſprake ende tranſactie van date den 2 Mey 1555 daer op geuolcht: vuelcke intentie geuonden vuert geſondeert ex l. cum ante. C. Receptis arbitris l. 2. C. Tranſact. quibus ll definitum eſt ex ſententia arbitri vel arbitratoris tacitè vel expreſſe homologata, nec non ex tranſactione actionem dari ad implendum, id quod compromiſſum aut tranſactum eſt. Ad hanc materiam; *Soo veel het eerſte lidt van des impetrants concluſie concerneert l. ſi irruptione ff. finium reg.* Si irruptione fluminis, *inquit Vlpian.* fines agri confuderit inundatio, ideoque uſurpandi quibuſdam loca, in quibus jus non habent, occaſionem præſtet, præſes per menſorem terminos declarari jubebit &c. *en alſoo de ſcheytſelen in crachte van d'arbitrale ſententie anno 1535 geſtelt byde interruptie vande riuiere eenſdeels vergaen vuaren; Soo is de concluſie vande impetrant noopende het reſtaureren vande ſcheytſelen, die vergaen vuaren, geſondeert geuonden gevveeſt.*

D'impetrant hadde oock geallegeert, behaluen tgundt hier voren in ſijn concluſe verhaelt is, tot condemnatie vande coſten geconcludeert; ſoo dat ſijn concluſie inhiel quatuor capita.

Eerſt reſtauratie vande oude limiten, vendicatie vanden Moerdijck, reſtitutie vande vruchten daer van genoten ſe-

ten ſedert den doot vande Heere van Seuenberge, ende refuſie vande coſten van'tproces.

Hier tegens vuorde vande gedaegde principalick tot defenſie geallegeert, dat eerſte dat beyde de Heerlijcheyden leengoet vuaren, dat de tranſactie in queſtie geſchiet vuas, buyten conſent vande Leen-heeren, dat de alienatie ende veruremdingen ſonder conſent vande Leen-heer niet ſtaen en conde: dat ſy gedaegde poſſiderende vuas de Heerlijcheyt van Seuenberge ex titulo ſingulari, *als hebbende opdracht.*

VVaer tegens byden impetrant geprobeert vuert dat beyde de Heerlijcheyden van een Heer te leen gehouden vuerden, als vande Heerlijcheyt van Hollandt, ende dat daeromme al euen eens vuas, vuaer de confinia *geſtelt vverden, in regard van den Leen-heer, ſoo hy ouer al Leen-heer bleeff, dat ſy gedaegde erffgename vuas van den Heere van Seuenberge: en hoevuel t'ſelfde vuel is onder beneficie van inuentaris, ſulcx en can de gedaegde niet patrocineren,* ſi illa qualitas beneficij inventarij *haer verder geen proffijt en can aenbrengen, dan dat ſy voorder den crediteuren niet gehouden vuas, dan ſoo verre de achtergelaten goeden ſtrecten: dan geenſins om te mogen improberen* factum auctoris; *alſoo de erffgenaem onder beneficie van inventaris ſoo vuel ſchuldich is te preſteren* facta defuncti, *als een ſimpel erffgenaem; en dat bouen al nae rechten* ratione dubij Vaſallo conceſſum ſit tranſigere ſuper prædio feudali abſq; conſeuſu recti domini. *Myne Heeren vande Rade hebben gevueeſen tot voordeel van ſijn Excel. als dat de tranſactie effect ſoude ſorteren.*

Referente Corn. Backer 5 Septembr. 1581.

DECIS. VIII.

De vvedue van Floris van Houff ſmit opt Hoff, impetrante in R. A. en requeſte Ciuile.

contra

Thomas Bartolomeuſz. gedaegde ende gerequireerde.

Actioni hypothecariæ non niſi triginta annorum ſpacio per bonæ fidei poſſeſſorem præſcribi, tempore verò 40 annorum elapſo, non obſtante reditus ſolutione annuatim emptori factâ, bonæ fidei póſſeſſorem adverſus ulteriorem reditus ſolutionem temporis præſcriptione tutum eſſe.

IAn Pijnſz. heeft anno 1554 *geconſtitueert een jaerlicxe rente en de ſelue rente gehypothequeert op ſeker landt gelegen tot Egmondt hem toebehoorende, ten profijte van een Boudevvijn Veelandt, die naderhandt den ſeluen Rentebrief getranſporteert heeft aende impetrant alhier; de voorſz. Jan Pijnſz. heeft corts daer nae t'landt vercocht, de gedaegde verſvvegen hebbende de voorſz. rente;* & ne moleſtaretur de Luitione, *heeft alle jaer de voorſz. rente aen handen vande impetrant betaelt gehadt.*

Anno 1578 *heeft Jan Pijnſz. ceſſie gedaen, tvvelcke ſiende d'impetrante hadde* actione q. Serviana *den gedaegde als poſſeſſeur vande hypotheque doen dachuaerden voorden*

voorden Houe van Hollant; ende ten dage dienende geconcludeert tot condemnatie vande ſeue jaren verſchenen renten, ende dat dehypotheque daer vooren verbonden verclaert ſoude vvorden executabel. Hier tegens heeft de gedaegde geſeyt, dat hy het voorſz. lant bona fide *gecocht hadde van Jan Pijnſoon, die hem de rente verſvuegen hadde; dat ſedert date van ſijn coop tot de inſtitutie van't voorſz. proces verloopen vvaren ouer de 22 jaren, dat naer rechten* res immobiles ex titulo & cum bona fide *gepreſcribeert vverden by verloop van* 10 *jaren* inter præſentes, *ende* 20 *jaren* inter abſentes: *ende geproponeert hebbende exceptie van preſcriptie, hadde geconcludeert tot niet ontfanckelick, ende voort by ordine tot abſolutie, d'vvelck ſiende d'impetrante hadde tot* majorem cautelam *vanden houe van Hollandt geimpetreert requeſte ciuile by partijen gedebateert, ende by't proces gevoucht ſijnde vvas partije ſententie ſolliciterende.* Quærebatur quid juris.

De actie vande impetrante vverde geuonden geſondeert als geinſtitueert by gerechtſ-brieuen, inhoudende hypotheque gepaſſeert coram judice loci: *Soo dat in deſen alleene te diſcutieren ſtondt; off de exceptie* præſcriptionis *byden gedaegde geproponeert, des impetrants actie elideerde, ofte niet.*

Voorden gedaegde ende excipient iras textus expreſſus *in l. 2. C. ſi aduerſ. creditorem præſcript. al vvaer gedecideert vvort dat* actioni hypothecariæ longo tempore. Id eſt, decem annis inter præſentes & 20 annis inter

abſentes *gepreſcribeert vuert*, ſi poſſeſſor titulum & bonam fidem habeat. *De redenen van vnelcke Loy* luculenter *verhaelt vuorden in l. pomponius 29 quibus mod. uſusfr. amitt. ende dat* actioni hypothecariæ *gepreſcribeert vvort vuaren veel opinien van Scribenten* tam veteres quam recentiores *ende onder anderen* Papo in arreſtis Pariſienſibus *lib. 12. tit. 3. des præſcription. arr. 8 & ſeq.* qui tradit ita bis per arreſtum Pariſiis judicatum fuiſſe, non obſtante quod imploratum eſſet remedium reſtitutionis in integrum. Zaz. inter recentiores *vuas van contrarie opinie Chaſſ.* refert caſum in terminis ſub titulo *des Cenſ. rubr. 11. §. 2. in verb. nunc ſuccedit alia quæſtio. n. 3. ad. fin.* §. ibiq; doctè diſputat & per multa jura ibidem concludit quod hypothecariæ non poteſt præſcribi niſi a tempore ceſſationis ſolutionis *per text. in l. ſicut. 3. §. ult. C. de præſcrb. 30. ann.* Idem tenet *Capell. Tholoſ. deciſ.* 343. *Pap. in l. 1. C. de Bon. Mater.* hoc noſtro caſu tenet hypothecariam præſcribi & præſcriptionem currere, & ſi in ſolutione ceſſatum non ſit, ſed quod ex clauſula generali creditor contra præſcriptionem reſtitui debeat.

Verum hoc noſtro caſu deciſum fuit pro impetrante, ex eo capite, quod in pręſcriptione hypothecariæ requirantur 30 anni, *ende dat* in hoc caſu *noch geen* 30 *jaren verloopen vuaren*, cum hypothecaria ſit acceſſoria actioni perſonali *ende daeromme als hebbende een nature* cum principali, *geen minder tijt ende behoorde geſtatueert*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

tueert te vuorden, dan inde preſcriptie van perſonelle actie, cujus eſt acceſſorium *dat de hypothecaria es, tvuelck Juſt. Imp. aenmerckende, hadde te rechte de præſcriptie van hypotheque, niet tegenſtaende de voorſz. tvuee Loyen, in beginſel van deſen geallegeert, geredigeert tot ten tijt van 30 jaren, als* expreſſus textus *in C. l. cum. notiſſimi 7. C. præſcr. 30 ann. die ſonder tvuijffel abrogeert de tvuee andere Loyen;* cum poſterior lex, ſi ex diametro pugnet cum priore, priorem dicatur corrigere & abolere. *En is daerom voor recht gevueeſen, dat ſonder regard te nemen op de requeſte ciuile, daer van d'impetrante geen doen en hadde, t'voorſchreue landt verclaert executabel* & ſic impetrans obtinet in hypothecaria.

Het is meer tijden byden Houe van Hollandt verſtaen, ſoo vuanneer een landt vrij beſeten vvort den tijt van 40 *jaren, ſonder van eenige rente daer daer op ſtaende aengeſproken te vveeſen, dat alſdan de vrijheyt van alſulcke hypotheque gepreſcribeert is; al is ſulcx dat den Rent-heffer altijt vande rente betaelt is gevveeſt.* Ne ſemper dominia ſint in incerto; *behoorde daeromme de Rent-heffer den beſitter van ſijn hypotheque binnen de 40 jaren vermaent ende vervvichticht te hebben van dat hy op ſijne landen een rente loopende heeft.*

Referente

Referente Pelgrim à Loo.

DECIS. IX.

Dirck Dircxz. nomine uxoris in caſd'appel.

contra

De Leprooſ-meeſters.

Pignora in obligatione novante licet diminuta, non niſi cum privilegio ordinis in ſecundo contractu, repenta cenſeri; maximè ſi illa inſunt vel favore creditoris vel cauſæ.

Elegans text. in l. 3. inprinc. ff. qui pot. in pig. ubi Bart. Neguzant. de pignorib. part. 5. memb. 2. 13. vide & Gaÿl. 2. obſ. 30. num. 10.

W*Out Colijnſz. geprocreert hebbende by Anna Bouvvens ſijn Huyſvrouvve drie kinders, daer van des impetrants Huyſvrouvve een vvas, genaempt Aeltgen, een ſoon genaempt Colijn, ende noch een dochter genaempt Neeltgen, is de voorſz. Anna Bouvvens dochter deſer vveerelt ouerleden. VVout Colijnſz. heeft ſijn kinderen uytgecocht voor 700 guld. de tvvee ouſte voor elc 200, ende de joncxſte genaempt Neeltgen, ouermits ſy ſeer ſieckelick vvas, voor 300 guld. vvaer van en voor d'alimentatie vande ſelve kinderen, Vvout Colijns hypotheque gheſtelt heeft 15 mergen landts gelegen ouer Hillegomſ-berge, en dat* rite coram lege loci.

Vvelcke

VVelcke 15 mergen landts vuaren gelegen aen 3 parcelen: ende voorts generalick op al ſijn goet. Actum 25. April. 1563.

T'joncxte kint Neeltgen is beſmet gevvorden met laſarie, dvvelcke vvout Colijns daeromme gebracht heeft tot Rotterdam, te voren mette Leprooſ-meeſters geaccordeert ſijnde, dat hy de Leprooſ-meeſters ofte thoonder briefs bekende ſchuldich te vueſen 15 guld. t'jaers loſrente ter cauſe van alimentatie onderhoudinge ende cledinge vant ſelue kint, ende dat tot die affloſſinge toe, ende off het geuiel dat het kint vuederom ſuyver vvierde, ſoo ſoude de rente doot ende te niet ſijn, ende ſal het vveeskint ſijn penningen ende goederen behouden en volgen; ende ſterff het, ſullen de Leprooſ-meſters in vuout Colijns goederen geen actie meer hebben; en off vvout Colijns ſtorff, eer t'kint geſuyuert is, ſoo ſoude het Leprooſ-huys noch volgen 10 ponden. doch indien t'kint daer nae ſuyuer vuorde, ſoo ſall' t'kint deſe 10 ponden, mitſgaders ooc de rente brieff van 250 guld. naer haer nemen, gehypothequeert op 4 mergen lants onder Hillegontſ-berge, ende voorts generalick op alle ſijn goederen.

Hier nae is vvout Colijns geſtoruen, en is beuonden inſoluent, Jae oock in ſulcken vougen, dat ſijn eyge kinderen beuonden ſijn met beſvuaert te ſijn, d'vvelcke daeromme repudierende paternam hereditatem, hebbende hem ſijne kinderen gedragen als crediteurs, alle crediteurs toegelaten vueſende omme, nopende ſijne goederen, te diſputeren op de preferentie ende concurrentie; d'impetrant heeft geproduceert

ſijn uytcoop-brief; de gedaegdens van vuegen Neeltgen hebben geproduceert hare rente brief van jonger date, dan vvas des impetrants uytcoop-brief; ſoo is d'impetrant voorde gedaegdens met ſijn achtervveſen, als vveſende anterior tempore, *ghepreſereert ghevveeſt by ſententie van Hillegontſberge.*

Daer van de gedaegdens geappelleert hebben aen mannen van Schielandt, hun intentie opt recht van hypotheque fonderende op den ſeluen uytcoop-brief, daer hen d'impetrant op vuas fonderende. D'impetrant ſeyde dat de gedaegde hem niet en mochten fonderen op de voorſz. uytcoop-brief, als by contracte tuſſchen vvout Colijns en hem gemoueert ſijnde, ende dat per novationem etiam hypotheca evaneſcat.

Mannen van Schielandt hebben de vooſz. ſententie te niet gedaen, ende by nievve ſententie ofte vonniſſe verclaert t'ſamen ponts ponts gelijcke te concurreren uyt crachte vande voorgaende uytcoop-brief. Hier van heeft d'impetrant geappelleert aen deſen Houe, de queſtie tuſſchen beyde partijen vveſen; Oft by het voorſz. contract gemaeckt tuſſchen vvout Colijns ende de gedaegdens het eerſte, te vveten, den voorſz. uytcoop gemoueert is met het recht van hypotheque daer inne verhaelt.

D'impetrant ſuſtineerde affirmativam, *ende de gedaegde het vuederſoeck.* Quærebatur quid juris?

D'impetrant ſuſtineerde d'eerſte hypotheque vuech genomen te ſijn by nouatie door het tvveede contract, per l. nouatione

uatione 18. *de nouat. dicterende; Als een contract, daer hypotheque is, dat oock* pignora & jus hypothecæ *vuech genomen vuort; Dat alhier nouatie is ſeide euidentelick te blijcken, ouermits de claratie int leſte contract verhaelt, dat* poſterior contractus *ende de penninge daer inne begrepen, ſprutende vuaren uyt het voorgaende contract. Daer uyt te kennen gegeuen ſoude vuorden het voorgaende contract doot te vueſen,* & ita in terminis tenet *Bart. ad l. omnes* 2. *de nouat. hier tegens en doet niet l. ult. C. nouation. vvant gelijck Obſſ. Bart. ende Salijcet. in d. l. ſeggen, ſoo en heeft het ſelue geene plaetſe,* quando pars conventa novationem opponit, ſicut hic: *vvant het voorgaende contract blyuende ſtaende, ende het tvveede daer by vougen, ſoo ſoude vvout Colijns bouen ſijn intentie hooger verobligeert vuerden, dan hy te voren vuas;* & ſic hoc caſu ſaltem extincta debet dici prior obligatio ope exceptionis, aut ſaltem eliſa.

Hier by geuoucht dat op den Rugge vant eerſte contract beuonden vuorde geteeckent te ſijn, hier op deur gedaen derd'alf hondert guld. voor het kint int Leprooſ-huys, ende alſoo ſtaen de d'erdalff hondert guld. op den rugge als betaelt oft ghequeten; Semel autem extincta obligatione ſimul cum hypotheca, quæ acceſſorium eſt, nunquam reviviſcit, *immers en can niet ontkent vuerden, oft het is* tacita novatio, quæ actio per exceptionem poteſt elidi. *Deſen volghende heeft de gheapelleerde inde eerſte*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

inſtantie niet bekent gemaeckt ofte hem gefondeert op den eerſten uytcoopbrieff, maer vuel op den tvueeden, ſoo moet volgen dat de geappelleerde haer recht gerenunchieert hebben text. in l. 2. & l. ſi eo tempore 6. C. Remiſſ. pign.

Hier tegens ſeyde de geappelleerde, dat vvout Colijns tot dien eynde niet gehandelt en heeft metten ſelffde geappelleerde, om een nieu contract te maken, ende vande voorgaende hypotheque te gaen, dan alleenlick om verſekert te vveſen, vuat ſy voor de onderhoudeniſſe, alimentatie, cleedinge, reedinge van't tſelue vueeſ-kint ſoude hebben; tot vuelcken eynde de oorſake int tvueede contract gerepeteert is, te vveten dattet haer compt uyt ſake van uytcoop int eerſte contract gementioneert, 'tvuelck tot voordeel vande geappelleerde doet; ſoo dat d'hypotheque int 2 contract geſtelt, moet verſtaen vuorden ſonder prejuditie van de voorgaende hypotheque, ende contract; haer geheel ende al ſonderende op l. ult. C. de nouat. ſeggende, quod ſi quis aliam perſonam adhibuerit, vel mutaverit, vel pignus acceperit, vel quantitatem augendam vel minuendam eſſe crediderit, vel conditionem vel tempus addiderit, vel detraxerit, vel cautionem minorem acceperit, vel quid fecerit aliud &c. anteriora ſtare & poſteriora illis incremento accedere, niſi contrahentes ſpecialiter remiſerint, *dat hier tegens ſoude doen de opteyckeninge geſtelt op den eerſten uytcoopbrieff, als betaelt te ſijn, ten eynde datmen vveten ſoude, dat ter oorſake voorſz. getracteert vvas met den geappelleerden, daer door te meer conde verſtaen*

vvorden

vvorden, daer by geuoucht, dat de vvoorden deurgaende op de ruggen vant eerſte contract geſtelt, alleen diminutivè *te verſtaen ſijn, te vueten* in diminutionem majoris & in diminutionem *ende afcortinge vande geheele totale ſomme, voor bevvijs van hare moederlijcke erue toegeſeyt; ende niet om daer meede vvech te nemen d'eerſte hypotheque.*

Ten doet niet, quod hodiè & ſi nihil ſit dictum, aliquid factum eſſe animo novandi, tamen quando priori obligationi aliquid additur, vel detrahitur, quod novatio poſſit obijci ope exceptionis, & ſic actionem elidere *Bart. in l. pecuniam 26. ſi cert. petat. & in d. l. ult.* Quia id generaliter verum non eſt, & illa opinio Bartoli reprobatur, vel intelligitur ſaltem verum eſſe, quando primus & ſecundus contractus ſe non compatiuntur *Bald. in d. l. ult. qui ad hoc allegat. l. Valerianus ſi præſes* 10. *de prætor. ſtipul. l. qui uſufructu* 58. *in fin. de v. d. loco.* Ita ut in his quæ inter ſe habent quandam oppoſitionem, demum poſſit opponi novatio ope exceptionis. *Bald. in d. l. ult. n.* 1. *&* 4.

Daer ooc by geuoucht, dat de brieuen van'tlaeſte contract gepaſſeert ſijn voorde ſelue gerichten, daer d'eerſte gepaſſeert ſijn, als voor Hillegontſ-berge, ende dat de mergentalen daerinne begrepen en gehypothequeert hoe vuel ſoo groot in getal niet, nochtans tſelue hypotheque is vande d'eerſte uytcoop-brief, ſulcx dat inde laeſten priora pignora ſunt repetita, *dat nae rechten*, quod quamvis regulariter pignus vel hypotheca facta novatione liberetur, *ut in d. l.*

nouatione 18 *De nouat. & in d. l. ſolutum* 11. §. 1. *De pign. Act.* tamen regula locum non habet, quando pignora prioris obligationis ſunt repetita in obligatione novante. *text. in l. unic. C. etiam ob chyrograph. & in l. ſolutum* 11. §. 1. *de pign. act. & in l. nouatione* 4. *C. fidejuſſor. & ibi Gloſſ. & DD.* & quando pignora prioris obligationis repetuntur in obligatione novante, cenſentur repetita cum privilegio prioritatis, de quo eſt *text. notabilis in l.* 3. *in pr. & ibi Bart. ff. qui potior in pign.*

Doet oock voorden gedaegde, quod ſecunda obligatio ſucceſſit, & ſit ſurrogata in locum prioris obligationis: & res quæ ſurrogatur in locum alterius, eſt ejuſdẽ effectus & naturæ, cujus erat illa, in cujus locum eſt ſurrogata *l. ſi eum* 10. §. *qui injur.* 2. *ff. ſi quis cautionib. l. fil.* §. *Tit. De cond. & dem.* Facit ad idem ꝙ privilegia primę actionis intelliguntur repetita in ſtipulatione novante, maximè ſi illa inſint vel favore creditoris vel cauſæ, niſi aliud actum ſit. *Ut in l. aliam* 29. *De nouat. & ibi Bart. Caſtr. l. quod ſi ſtip. De v. o.* Quare & privilegium competens pupillis in paternis bonis ratione alimentationis & maternorum bonorum, debet cenſeri & ſi id actum non ſit, repetitum in obligatione ſecunda novante.

Mijn Heeren vanden Rade alles ouervvegen ende regard genomen, dat de vvoorden die op den rugge vande eerſte uytcoop geſtelt ſijn, als by ſekere atteſtatie int proces ouergeleyt, blijct ex intervallo *nae date vant tvveede contract* per manum ignotam *geſchreuen ſijn, niet gecelebreert en is by partijen*

partijen die eerſt gecontraheert hadden; dan heeſt pater *van vuegen ſijn onmondige dochter* cum tertio *getraheert, ſoo datter geen nouatie vueſen en mach, byſonder oock dat by het tvveede contract, in geualle het vueeſ-kint geſuyuert mochte vuerden in ſijn leuen, alle ſine goederen gereſerueert vuorden, achteruolgende 'teerſte contract, hebben verclaert* benè judicatum, malè appellatum.

Referente Pelgrim à Loo.

DECIS. X.

Hans van Margenburch Impet. contra *Claes Pieterſz. gedaegde.*

Een houder van een brief mach ageren tot namptiſſ. ſonder te doen blijcken van tranſport, ofte ceſſie. *quod ſic. vid. Peckio de jur. ſiſtendo cap.* 3. *n.* 7. *qui putat latorem litterarum etiam arreſtum in pecuniam facere poſſe. vid. deciſ. Rotæ Genuæ deciſ.* X *per totum.*

Propter uſum in foro mercatorum receptum, ex chyrographo quod, vel latori litterarum, continet ad quantitatis in eodem contentæ conſignationem rectè agi ab eo qui in obligatione nominatus non eſt, etiam eo caſu, quando de ceſſione facta non liquet.

DE gedaegde heeſt dē appellant voordē gerechte van Amſterd. inder qualite als houder van een obligatie betogen, concluderēde tot betalinge, ende by prouiſie tot namptiſſ. van 38 guld. vermogens den inhouden vande ſelue obligatie; d'impt. bekent hebbende ſijn hant is gecondemneert gevveeſt conamptiſeren. Hier van heeſt d'Appell. geprouoceert voor deſen Houe, ẽn ſijn grief geſondeert op 2 middelē, daer van d'1 den gedaegde

originel

originel Er. repelleren ſoude à limine judicij; *ende het 2 ſoude ſijn* actionem eludere. *Seggende d'appellant, dat ſijn obligatie ſprekende vvas op eenen Melchior van Drechtere; ſeyt vvel te gelooven dat eenen Gerrit van Meyſtede, als ſone van deſen ſelven Melchior daer aen oock gerechticht, dan dat niet blijcken en ſoude, dat den gedaegde deſe obligatie in handen geſtelt vvas by vville ende vvete vande voorſz. Melchior, ofte Gerrit, ofte van hare erffgenamen, indien ſy doot mogen ſijn, vvelcke allegatie mijn Heeren vande Rade* ſcrupulum *maeckte, door dien de gedaegde in ſijn ſchriftuyre ſeyde, dat van deſe obligaatie houder is gevveeſt de voorſz. Gerrit, die de ſelve gelaten hadde in handen van ſijnen vvaert tot Gorcum, genaempt Hendrick van Gellinchuſen, die deſe obligatie gegeven hadde de gedaegde, ſonder dat de gedaegde doet blijcken van eenich tranſport, ofte procuratie, ſuſtinerende dat hy geen actie en heeft;*

Het tvveede vvas, dat hy impetrant deſe obligatie betaelt ſoude hebben aen eenen Hendric van Veen-huyſen, crediteur vande voorſz. Gerrit, die op hem geaſſigneert vvas; De hac ſecunda exceptione ſolutionis nec plenè nec ſemiplenè, probat appellans; *Soo dat in deſen alleen te ſien ſtaet, off den houder vande obligatie, inhoudende houder sbriefs, mach met recht ſpreken ſonder tranſport, ceſſie ofte procuratie; en vvorde geconcludeert, neen:* per ea quæ tradit *D. præſes conſ.* 219. *en over ſulcx vvas gereſolveert, dat de gedaegde origineel eyſcher ſoude ſchuldich vveſen te bevvijſen, dat hy deſe obligatie hadde met goede vville vande*

voorſz.

vvoorſz. Melchior ofte Gerrit, ende den impetraut naeder te bevvijſen ſijne gedaen betalinge.

Doch naerder hant de ſake naerder inſiende vvorde voor genouch notoir gehouden onder den Coopluyden dat een houder'sbriefs ſonder ceſſie ofte procurratie te toonen als d'obligatie, houder'sbriefs hiel, als deſen, gefondeert ſoude mogen ſijn omme de proviſie van namptiſſ. te mogen obtineren, ende dat de redenen ende reſolutien domini Præſ. conſ. 219 effect ſorteerden in deciſione materiæ principalis, *ende niet om te betalen by proviſie daer cautie ſufficant geſtelt vvorde* de reſtituendo: *en dat hier omme 'tgundt anderſins voor Commiſſaris voor deſen Houe vallen ſoude, achtervolgende voorgaende reſolutie, bequamer geeffectueert ſoude vvorden* coram judicibus à quo, & ſic crebriori calculo judicatum *d'Appellant by 'tvoorgaende vonniſſe niet en vvas beſvvaert,* faciebat *dat het vonniſſe inter locutoir vvas reparabel* per definitivam, *van vvelcke nae vvettelijcke beſchreuen rechten geen appellatie en valt, ofte behoort geadmitteer te vvuerden.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Referente Nijenburgio 17 Novembr. 1581.

DECIS. XI.

Joffrouvve Maria van Borſſele Eyſſcherſe.

contra

Andries van Thienen haren Soon.

Deciſionis duo capita.

Vxorem, ſi legatum à marito ſibi relictum percipiat ei per tempus aliquod acquieſcendo, dotalicio renunciaſſe cenſeri, maximè ſi plus in legato fuit quam in dotalicio.

Pignus, quod teſtator ſciens legavit, ſi pro debito iterativo conſtitutum ſit, legatarium luere.

HIc proceſſus habuit in facto capita varia, quæ ſingula ſeparatim deciſa ſunt, & quorũ pleraq; non habebant magnam difficultatem; inter alia talis facti ſpecies inveniebatur: *Jacob van Thienen des vervveerders Vader* ducit Mariam *van Borſſele*, fæminam nobilem, ſed indotatam *de vuelcke inde huyvvelijcx voorvvaerden hadde geſtipuleert hondert guld. 'tjaers uyt ſijne goederen*, poſtea legavit uxori uſumfructum totius hereditatis percodicillos, quod legatum longè pinguius erat, quam ſtipulatio contractui antenuptiali inſerta; viginti annis Domina à Borſelen contenta fuit legato.

Noyt

Noyt geduyrende den ſeluen tijt geeyſcht hebbende de 100 *guld. 'tſiaers in haer huyvvelicxe voorvvaerden verhaelt:* poſt lapſum 20 annorum petijt 2000 *guld. van* 20 *jaren verſchenen renten, geduyrende de ſelue tijt, altijt genoten hebbende de lijfftocht vande helft van alle de goederen, is haren eyſſch haer onſeyt, ex text. l. cum pater* 77. *§.* 5. *qui dotalb. iuncta l. titia* 34. *§. qui inuita* 5. *ff. De legat.* 2. Præterea occurrebat obiter hæc quæſtio decidenda, utrum heres, an legatarius teneatur, luere pignus, quod teſtator ſciens legaverat; & judicatum fuit *ten regard het gelegateerde lant met renten belaſt vuas, die alle jaers omme quamen en vueder quamen*, quod onus luendi ad legatarium ſpectabat; ſecus fuiſſet, ſi ſimplex debitum fuiſſet, quod quotannis non renaſceretur: quia hoc caſu recurrendum fuiſſet ad ſcientiam vel ignorantiam teſtatoris, *juxta §. ſed & ſi.* 5. *inſt. de lagat. Mudeus c.* 4. *in princ. de pignor.* 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Retulit Brederodius 16. Februar. 1582.

DECIS. XII.

Floris Adrianſz. Impetrant in r. a.

contra

Claes Aelbrechtſz. brouvver inden Os tot Delft.

Fidejuſſorem, qui creditori non ſuo, ſed debitoris nomine ſolvit, & poſt ſolutum ex longiori demum intervallo actionis ceſſionem à creditore exegit, adverſus tertium hypothecæ poſſeſſorem, quæ creditori pro principali debito obligata erat, temerè ex periri.

LEnaert Janſz. creditor *hadde voor* 370 *guld. die hem ſchuldich vvas een Cornelis Simonſz.*, hypothecam & fidejuſſorem *genomen*: maluit autem fidejuſſorem convenire, *vvelcke vvas deſen impetrant, dan* hypothecaria expiriri. Fidejuſſor condemnatus eſt & ſolvit prædicta 370 *guld., met hem nemen de ſchult-brief, inhouden hypotheque, naer dien de ſelue ſchult-brief geincdieert ende deur ſneden vvas. Tvvee maende daer nae heeft hy geſolliciteert aen Lenaert Janſzoon, ten eynde hy hem ceſſie vande voornoemde betaelde ſchult-brief vuilde doen, omme daer mede* ſuæ indemnitati *te conſuleeren, nademael de voorſz. Cornelis Simonſzoon inſoluent beuonden vvas; het*

vvelcke

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

vvelcke die voorſz. lenaert Ians ende ten laeſten gedaen heeft.

VVt crachte van deſe ceſſie heeft den impetrant den gedaegde doen roupen, als beſitter vant hypotheq inde ghecedeerde ſchult brieff verclaert; Concluſie nemende, dat de ſelue hypotheque verclaert ſoude vuerden execut abel voorden voorſz. ſomme by hem betaelt, ende daer voor de ſelue hypotheque verbonden vvas. Quæritur quidjuris?

Advocati partium frigidè hanc cauſam defenderunt, *inde deciſie vande vuelcke mijn Heeren ſupplerende* id quod juris erat, *hebben eerſt regard genomen op de l. Modeſtinus 76. ff. Solutionibus vid Caſtr. ad hanc l. ubi eleganter tractat materiam ceſſionum & ibi Bart. n.* 4. Videtur ſentire eo caſu, quando unus eſt obligatus principaliter & alter acceſſoriè, quod in dubio videatur obligationem acceſſoriam velle pro ſua obligatione ſolvere *l. Stichum* 95. *§. ſi mandato* 10. *ff. ſolutionibus l. ſi filius* 15. *ff. De in rem. verſo. dicterende dat als eenige ſchult betaelt vvordt vande gene die* ceſſionem actionis *begeert, dat alſulcke ceſſie ſeſſens* aut ſtatim, aut incontinenti poſt ſolutionẽ *moet gedaen vvordẽ, off dat de betalinge moet geſchieden* ſub pacto ut cedatur actio: *Soo dat ſcheen dat naedemael d'impetrant de voorſz. ceſſie genomen hadde* ex intervallo & diu poſt factam ſolutionem, *dat de ſelue Loy de ſelue queſtie deciderende ſoude ſijn tot achterdeel vanden impetrant.* Ratio legis eſt, quia ſc. per ſolutionem tollitur omnis obligatio, & ideo facta ſolutione extincta obligatione nihil remanſerit, quod cedi poſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Dan de ſake naer inſiende, vverde beuonden de ſelue loy plaetſe te hebben in duobus correis, tutoribus aut ſimili caſu, *daer maer een obligatie en vvas.* Sed hoc noſtro caſu, *daer* obligatio principalis *eerſt gevveeſt is, ende daer naer* obligatio acceſſoria fidejuſſoris, & ubi fidejuſſor ſoluit, *ſoo vverde beuonde ſekere diſtinctie plaetſe te hebben, te vveten;* Aut fidejuſſor ſoluit nomine debitoris, aut ſuo, aut nihil dicendo; aut ſimpliciter, priori caſu, ſolutioni ceſſio conjuncta eſſe debuit, quoniam eo caſu perimebatur principalis obligatio, quâ peremptâ etiam tollitur acceſſoria.

Secundo caſu, ſi ſuo nomine ſoluit fidejuſſor, ceſſio ex intervallo fieri poteſt *per l. Papinianus 28 ff. mandati l. ſi quid poſſeſſor. 31. in princ. ff. de petit. hered. Præſes. conſ.* 184. *n.* 5. 6. ſi nihil dictum ſit per fidejuſſorem, quo nomine ſolvebat, præſumitur ſuo nomine ſoluiſſe; ideoq; idem jus eſt quod in proximo præcedente caſu *Sichard. in l. 2. & ibi ante eum, Cynus C. fidejuſſorib. Gloſſ. ſingularis in d. l. Papinianus in lit. f.* quæ tenet præſumi pro fidejuſſore ſuo nomine ſoluiſſe, ſi non poſt longum tempus ceſſionem exegerit.

Omnibus & ſingulis conſideratis judicatum fuit crebriori calculo, *dat ouermits in deſen proceſſe geuonden vvert, dat als d'impetrant, de penninge opgeleyt ende betaelt hadde, dat hy naer hem nam de ſchult brieff* inciſam, *dat de gedaegde oock een atteſtatie ouerleide vande voorſz. Cornelis Simonſz. ſeggende dat hy den impetrant ſijnẽ borge met*

ſijne

ſijne goede geliefte beurijt hadde van ſijne voorſz. borchtochten, midts dat hy tot ſijnen proffijte gerenuncheert hadde ſekere quotæ hæreditariæ *hem gedefereert, ende dat tot corraboratie van ſijne ghetuygheniſſe, de ſelue renuntiatie* quotæ hereditariæ *oock ouergeleuert vuerdt, ende dat langher dan tvvee maenden verloopen vuas, eer den impetrant deſe ceſſie begeert hadde, ende ſonderlinge dat hy betalende ſonder eenige proteſtatie* inciſam obligationem *met hem hadde genomen, ſoo vuerde uyt alle t'voorſz. geallegeerde bevonden,* quod impetrans feciſſet ſolutionem nomine debitoris, *ende mitſdien vuas ghenouchſaem deciſoir nobilis Gloſſa,* quam DD. reputant ſingularem in *l. Papinianus 25 ff. madati litt.* 4. Et ſic pro Reo judicatum qui per ſententiam abſolutus fuit.

Retulit

Retulit Leeuvvius 10 Septembr. Anno 1582.

DECIS. XIII.

Maria Jan Reiners dochter Originele eyſſcherſe en gedaegde in reformatie.

contra

Pieter Slacht tot Amſterdam.

Actioni injuriarum prætoriæ, non ei, quæ ex L. Cornelia deſcendit, anno præſcribi.

Vide. Leoninum. conſ. 47.

P*ieter Slacht hadde de gedaegde in reformatie op ſtrate geaggreſſeert ende de cap affgetogen ende metten hare ouer ſtrate geſleept, met vuyſten geſlagen ende met voeten geſtooten.* Poſt lapſum anni *heeft ſy geageert voor den Gerichte van Amſterdam tot honorable ende profitable amende,* & obtinuit. *Slacht* appellavit. allegavit inter alias exceptiones *die Impertinent gevveeſt zijn*, exceptionem præſcriptionis *ex l. ſi non convicij* 5. *C. injurijs.* qua injuriarum actioni lapſu anni præſcribitur & extinguitur. hinc ſtatus cauſæ fuit. Vtrum indiſtinctè injuriarum actio anno extinguatur; Videbatur quod ſic per *l. ſi non convicij. quæ indiſtinctè loquitur.* Vbi autem textus

textus non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, præſertim in hac materia odioſa, & in ea actione quæ leviſſima diſſimulatione aboleri ſoleat; maximè cum ſit contra Chriſtianam charitatem odia tanto tempore experiri ſi annalis non eſſet. In qua opinione eſt antiquus Gloſſator Bulgarus & cum eo Accurſius *in princ. Inſt. de perp. & temp. Act. lit. cap. in fin.* Huic accedunt quidam Neoterici *Jacob. Cujac. Oldendorp. in claſ. 7. ſub. tit. Act. de injur. 10. n. 7*

Contrarium habemus *in* §. 1. *inſt. de perpet. & temp. Act.* Vbi ſtatuitur quod omnes actiones civiles perpetuæ ſint, prætoriæ a. annales; & ideo injuriarum actionem quæ ex juriſdictione prætoris proficiſcitur anno præſcribi; Secus verò eſſe in ea actione quæ ex l. Cornelia profiſciſcitur, ut eſt noſter caſus, quæ perpetua eſt, quippe deſcendens ex jure civili. *l. lex Cornelia 5. de injur.* ubi Gloſſ. ſibi contrarius contrariam aſſerit. In hac opinione eſt *Martinus Gloſſator in d. l. ſi non convitij 5. litt. e* (*vide Gail. 2. obſ.* 104. *Minſing. cent.* 1. *obſ.* 84. *cent.* 5. *obſ.* 8.) idem cum eo ſentit *Bartol. in rubr. inſt. de injur. n. 2. & Iohan de Platea ad d.* §. 1. Inter recentiores *Hieron. Schurff. in ſuis conſilijs* 1 *lib. cent. conſ.* 61. Et ita tenet etiam *Mynſingerus*, & ita bis in Camera judicatum refert. & reſpondent omnes ad *d. l. ſi non convicij.* quod caſus ejus l. loquatur in materia injuriarum profecta ex juriſdictione prætoris, Nempe ex verbali injuria, & quod impetrans eum caſum ibi præſcriptũ

dicit ex lapſu anni, quod correctiones *ll.* vitandæ. Hoc quidem verum eſt, ſi non conciliari poſſint. Et hanc opinionem tanquam communiorem Senatus Hollandiæ amplexus eſt inter partes ſupra dictas.

Retulit Ignioſa.

DECIS. XIV.

De erfgenamen van Otto van N. Impetranten.

Contra

François van Bodegum gedaegde.

Eum, qui intentatâ rei vindicatione in poſſeſſorio concludit, adjectâ ſalutari clauſulâ (vel ad alios ejuſmodi fines & concluſiones &c.) etiam in petitorio poſſe obtinere.

De hac clauſula, vide Merul. lib. 4. diſt. 4. ſect. 3. tit. 10. cap. 2. n. 1. fol. 239. n. 21. & ſic verba apud nos tacitæ cumulationis clauſula ſunt. Merul. d. diſt. 4. ſect. 3. tit. 1. cap. 1.

D'*Impetrant hadde by* rei vindicationem *geſuſtineert gerechticht te ſijne tot ſekere morgen lants gepoſſedeert byden gedaegde; ende hadde uyt de middelen van haer ſchrifturen geconcludeert pertenentelick, alſmen gewoen is te doene* in interdictis retinendæ poſſeſſionis. Videbatur quod reus debuit abſolui propter incertam concluſionem. Verùm quia in fine concluſionis inveniebatur clauſula ſalu-

ſula ſalutaris *ofte anders tot alſulken ſijnẽ ende concluſiẽ &c.* crebriori calculo *gereſolveert gevveeſt, nademael d'impetrant gevonden vuort* in petitorio *ende* in rei vindicatione *geſondeert, datmen* in petitorio *recht doen ſoude* & in rei vindicatione, *ten regard vande claſſe generale, off anders &c.* propter auctoritatem domini Præſidis, qui in terminis ita concluſit *conſ. 147. Idem in loc. legalibus in loco ab effectu eorum quæ ſimul requiruntur loco 22.*

Referente Menijn.

DECIS. XV.

Meeſter Dirc Harvveyer advocaet Impetrant,

Contra

Adriaen Jacob Bruijns tot Delſt gedaegde.

Fundum à principe in cauſam reditus hypothecatum, poſteaque ab eo diſtractum, adeò cum onere emptori cedere, ut non obſtante 20 annorum præſcriptione, ob non ſolutos reditus evictioni ſubjectus ſit, modò hypothecarius creditor cauſam à principe metiatur: Adeoq; limitatur l. omnes & l. bene à Zenone C. de quadrienni præſcript.

C*Arolus 5 Imperator heeft anno 1553. leſtleden ten profijte van Cornelis van Opmij geconſtitueert een rente van 50. guld. ſiaers, ende heeft die gehypothequeert op ſe-*

kere 26 morgen lants gelegen inde Liere, die by ſijne Majeſteit naderhandt vercocht ſijn aen deſe gedaegde, die deſe rente geſubticeert is gevveeſt. Middelertijt is deſe rente den voorſz. Opmij ende naderhandt den impetrant, als 'trecht ende ſijn actionem ceſſam *vercregen hebbende* ex titulo ſingulari, *uyt het comptoir van Noortbollandt van vuegen ſijn Majeſteit betaelt gevueeſt, totten jare 1571 incluijs vvaer naer gheene betalinge gheuolcht en is; ſoo dat d'impetrant anno 1578 den ghedaegde voorden Houe gheropen heeft, contenderende dat het voorſz. landt voorden verſchene renten ſoude verclaert vverden executabel. De gedaegde allegeerde* titulum à Principe & poſſeſſionem 20 annorum *hem ſonderende ex l. omnes & l. bene C. quard. præſcr.* quærebatur quid juris?

Faciebat pro reo, quod textus clarus, generalis & in terminis *tot ſijnder intentie ſpreken is. Mijn Heeren op alles gelet hebbende, ſijn* crebriori calculo *gereſolueert, dat de voorſz. Loyen ſpreken ende plaetſe hebben* contra eum qui actionem habet ſuper alienatis rebus à fiſco, aut principe, quæ cauſam ſuam ab alio, quam à fiſco aut principe habet, & ideo quod ea lex debeat limitari in eo caſu; ratio in promptu eſt deſumpta ex eadem *l. VVant Cornelis van Opmij contract gemaect hebbende* cum principe *als van hem gecocht hebbende de voorſz. rente, moet* ſecurus *vueſen tegens een yegelick die ſijn hypotheque ſoude vuillen euinceren, ergo mach ſoo veel te min gemoleſteert vuorden ofte* ope exceptionis *hem in deſe hinderlick*

derlick

derlick vueſen deſen gedaegde, qui cauſam à principe habuit, & qui poſtea cum eodem principe, aut herede ejus contraxit; ut eſt caſus noſter: quæ limitatio ad hanc l. ſumma nititur æquitate, & ita tenet *Bald. ad l. 2. idem confirmat Lud. Kom. conſ.* 295. Vbi etiam tradit, quod quando princeps diverſis ſucceſſivis temporibus concedit jus duobus ad rem, ut potior ſit ille cui conceſſio facta eſt prius, non cui ſecundo; Ergò multò fortius dicendum eſt, inquit, cum princeps diverſo tempore duobus concedit jus in re, cum potentius jus dicatur in re, quam ad rem. *C. is cui* 19. *de prebend. in* 6. *c. ult. de groſſ. præbend. eod. lib. & ideo l. quoties* 15. *C. de R. v.* non habet locum in contractibus principum, nam ſemper prior præfertur, licet poſteriori tradita ſit res, *Not. Joh. And. ad c. continebatur de his quæ ſunt à Major. per text. in cap. cum autem* 24. *vel c. qui autem* 6. *de jure Patron. cap. cum inter canonicos* 21. *de Elect.* nam illo caſu potior erit qui priorem habet titulum, non qui priorem poſſeſſionem, ratio eſt, eo ipſo quod princeps vendit, donat, transfert, non requiritur alia traditio. *Ita Bald. in princip. feud. col. prima allegation. Clement. audit. de præſcriptione Ang. ad leg. officior. arra De R. v.*

Princeps enim debet eſſe auctor & tutor juſtitiæ *c.* 1. *§. ſed univerſum De Alienat. feud.* & ideo non debet in ſuis contractibus fraudem adhibere *per text. in c. per tuas* 5. *ext. de donat.* Nec iniquitas illa debet promanare

à fonte juſtitiæ & lege animata, ut eſt princeps *in authen. de conſul. collat.* 4. & hanc limitationem dicit locum habere *idem Bart. ad tit. de pacis conſt. coll.* 31. quia princeps non minus quam quilibet privatus contractui ſuo cum ſubditis inito irrevocabiliter ligatur, idque indiſtinctè *per l. ſicut.* 5 *C. Obl. & Act.* Pacta enim & conventiones ſunt juris gentium contractus *l. ex hoc jur. de inſt. & jur.* jus autem gentium quemlibet obligat. Hinc *Euerard. in loco* 129. *a plenitudine poteſtatis*, tradit quod princeps in reſtituendis ſuis contractibus, non poteſt uti jure & plenitudine poteſtatis, cum diceretur ea abuti; & eſſet, ut ille ait, plenitudo tempeſtatis. Et hanc limitationem inter alias poſuit *Felin. in cap.* 7. *quæ in eccleſiarum de conſtitut. idem Corſettus in repetitione in l. bene a Zenone idem docet Duen. in fall. Regul.* 238. Vbi generaliter docet *l. bene à Zenone.* non habere locum, quando princeps eſt in mala fide. Et ſic judicatum fuit.

Nec ſuffragantur Reo *dat hy ſijn gecocht landt* 20 *jaren beſeten heeft*, & quod actioni hypothecariæ, ideo præſcripſiſſet *l.* 1. *&* 2. *C. ſi aduerſ. cred. præſcript. Soo daer tegens byden impetrant geallegeert vuort, dat ſoo lange hem de jaerlijcxe rente betaelt vuorde, hy niet en conde hypothecaria ageren dat hy oock niet gevveeten heeft de voorſz. alienatie, ende hadde d'impetrant* ad abundantiorem cautelam, *en voor ſoo veel alſt noot ſoude mogen vveſen, geimpetreert requeſte ciuile omme tegens de ſelue preſcriptie gereleueert*

ueert tevverden, *ende dat preſcriptie* contra hypothecam *eerſt begint te loopen* poſt ceſſationem ſolutionis *l. ſicut.* 3. §. *ult. de præſ.* 30 *annorum. Chaſſen. ad tit. de Cenſ. vul.* 11. §. 2. *in verbis.* Nunc ſuccedit alia quæſtio *n.* 36.

VVaeromme mijn Heeren den impetrant ſijne concluſie toe gevveſen, hebben, den gedaegde gereſerueert ſijn garand contra Principem, *ſonder regardt te nemen op de requeſte ciuile die hy niet van doen en hadde.*

Referente Leeuvvio.

DECIS. XVI.

Henricus Taleſius Impetrant in reformatie,

Contra

De gemeene Crediteurs van Claes Coenſſz.

Deciſionis hujus duo capita

Hypothecâ à debitore conſtitutâ in bonis quæ habet habiturusve eſt, creditores ex temporis ordine præferri.

Pecuniam ex hypothecatæ rei diſtractione procedentem creditori non eſſe pignoratam, licet in eâ creditor quandoque, ad evitandas litium ambages expenſaſque inutiles, præferri poſſit.

D'*Impetrant in voorleden tijden hadde vercocht Claes Coenſſz. ſekere partije van landen, daer op hy eenige betalinge ontfangen hadde, d'eerſte bedragende* 6 0 0 *pondt*

hem

hem byden voornoemde Claes Coenſz. geaſſigneert, en op ſekere dagen gelooft ſijnde te betalen onder hypotheque vant ſelue landt ende alle ſijne goederen int generael tegenvvoordich ende toecomende; de voorſchreuen Claes hadde dit landt vvederomme een derde vercocht, op eenige dagen, die 'tſelue vveder een andere vercoſt hadde oock op dagen ende termijnen.

Hier nae is Claes Coenſz. inſoluent gevvorden ende geſturuen Cujus bona poſt ejus obitum ſtatim à creditoribus poſſeſſa ſunt, *en is daer van voorden gerechte van Sparvvoude gediſputeert ghevveeſt op de preferentie en concurrentie.*

D'impetrant ſuſtinerende dat hy inde penninge diemen ſchuldich vuas het ſterf-huys van Claes Coenſz. ter cauſe vande vercoopinge van deſe landen behoort gepreferеert te ſijn. Andere creditores hypothecarij *ſuſtineerden dat ſy als hebbende ouder brieuen ende hypotheque* tam præſentium quam futurum, *voor hem behoorde gepreferеert te ſijn.*

Die vande Gerichte van Sparvvoude, ten regarde dat d'andere crediteurs ouder brieuen hadden met hypotheque tam præſentium, quam futurorum, *gepaſſeert ter plaetſe vant ſterf-huys, hebben d'impetrant gepoſtponeert,* hic appellavit, quæſitum quid juris?

Ex hac facti ſpecie *quamen tvuee queſtien; inden eerſten off* in caſu, *daer hypotheque vuas* præſentium & futurorum, creditores in bonis poſtea acquiſitis ſecundum

dum temporis prioritatem præferendi eſſent, *dan of tuſſchen henlieden* concurſus es. Ratio dubitandi eſt quod cum tempore contractuum et hypothecæ, bona nundum eſſent in dominio conſtituentis, nihil erat quod affectari poterat. Cum verò poſtea aliquod quærebatur, videbatur inter omnes creditores ſimilem generalem hypothecam habẽtes communicandũ, cum eodem temporis momento omnibus id acquiſitum videbatur. quod videbatur defendi ex opinione *Gloſſæ ad l. ſi is qui. ſuper verbo, reſpondiſſe, litt. c. ff. de Iure Fiſc. Dan is gereſolveert dat preferentie plaetſe heeft* ſecundum ordinem temporis, etiam in bonis poſtea quæſitis *per l. ult. qui potior in pign.* quæ eſt communis opinio. *Bartol. ad l. licet. nu. 2. C. qui potior in pign. l. hac edictali 6. C. ſecundis Nupto Caſtr. ad l. ult. juncta C. & quæ nondum §. qui dicitur. de pign.* & *Gloſſa* communiter reprobatur.

Secunda quæſtio erat, *oft de ſchult ſpruijtende uyt de tweede vercoopinghe van des impetrans landen by Claes Coenſz. gedaen, den impetrants hypoteque vvas, ende vverde verſtaen neen.* Quia pecunia proveniens ex pignore mihi hypothecato non eſt pignus meum, *dat daeromme d'impetrant qualick vvas agerende, ſoo hem anders geen actie hypothecaire en vvas competerẽde, dan 'tlant aen te ſpreken doen tertijt ghepoſſedeert* per quartum poſſeſſorem, *twelck bevonden vverde* ſummũ & ſtrictum jus *te vveſen. Dan 'tſelve by den impetrant gedaen zijnde, ſo ſoude den eenen*

vercooper den aenderen ſijnen vercooper geſocht hebben ende ten laeſten comen opt ſterf-huys van Claes Coenſz. die het vvederomme ſoude hebben moeten goet doen ende ſoude alſ-dan per longas ambages *vvederom moeten uyt keeren, datmen hunlieden als nu by præferentie ſoude connen toe-vvijſen,*

Tvvelck aengemerct, hebben Miin Heeren ex æquo & bono *om partiie in geen onnutte coſten te brengen, vvelcke doch ten laeſten* in unum *recideren ſoude, de ſententie te niet ghedaen ende d'impetrant inde voorſchreuen cuſtinghe ghepreſereert den gheappelleerde deboutherende* ex regula. Doloſè facit qui petit, quod debet reſtituere.

Retulit

Retulit Ignioſa. 9. Iannuarij. 1583.

DECIS. XVII.

De voochden vande kinderen van Eua Frederix dochter Appellanten

Contra

Jan Thomaſz. van Abbekerck gedaegde.

Deciſionis hujus duo capita

Parentes niſi nominatim liberos inſtituant, nihil agere, licet eis quoquo titulo quid relinquant, teſtamentumque ob hoc irritum fieri, ſed inſertâ codicillari clauſula vim fidei commiſſi ſortiri.

Nepotes, ſive purè ſive ſub conditione fidei commiſſo gravatos, indiſtinctè duas quartas detrahere.

MAter filium heredem Inſtituit ex aſſe, nepotibus ex præmortua filia, quorum nomine hic agitur 300. aureos legavit, clauſula codicillari adjecta, & deceſſit.

Tutores nepotum coram magiſtratu Abbekerckenſi petionem hereditatis contra Ioannem Antonij avunculum inſtitutum heredem inſtituerunt, ſuſtinentes teſtamentum corruere, ex eo quod nepotes ex filia inſtituti non ſint. Iudicatum fuit contra nepotes & pro teſtamento, quorum nomine pertutores prouocatum ad hanc Curiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Videbatur quod bene iudicatum eſt *per l.fin.C.fam. erciſc.* & *Gloſſ. in Authent. noviſſima in verb. titulo. C. inoffic. teſtam.* Verum ijs non obſtantibus, malè & iniuſtè per iudices prioris inſtantiæ iudicatum & benè appellatum. Et fundata fuit hæc deciſio ex iure noviſſimo. *Authent. ut cum de appellat. §. alliud quoque capitulum.* Vbi deciſum eſt, quod parentes teneantur libros inſtituere nec ſufficere, ſi ijs aliquid legati titulo relinquant, ſub pœna irritante teſtamentum, cuius iuris noviſſimi duæ rationes ſunt.

Prima eſt, quod titulus inſtitutionis eſt honorabilior. Ita dicit *text. in l.3. §. hoc autem. 2. ff. legat. præſt.* Hereditas, *inquit*, non ſolum honeſtiori titulo, ſed & pleniori honore tribuitur. *l.5.§.ſed et ſi portio. 6. eod. & ibi Gloſſ. litt. m.* Secunda ratio eſt quod ius accreſcendi habet locum inter heredes, non inter legatarios. *l.1. §. ſi in fundo. 4. de hered. inſt. & plurib. alijs locis,* quod ius accreſcendi æqualitatem cauſat. *Bartol. ibid. Sichard. ad Authent. noviſſima. C. inoffic. teſtam. d.loco* per multas auctoritates; nec facere in contrarium *d. l. fin. & d. Gloſſ. in contrar. allegat.* Cum *d. l. fin.* non ſolum vetus ſit, ſed etiam obtineat in non ſolenni teſtamento, & non in ſolenni teſtamento, in quo pater tenetur neceſſario filio quid ex bonis ſuis relinquere honeſto titulo inſtitutionis, aut alioquin corruit teſtamentem. *Dominus præſes conf. 15. num. 31. & 133. n.14.* Et hæc opinio eſt vera, & propter has rationes

nes

nes iudicatum fuit teſtamentum non valere, & conſequenter quod filius & nepotes matrem repræſentantes, ſimul heredes declarati ſunt matris ab inteſtato.

Verum licet ea rectè & verè iudicata ſunt. Quæritur quomodo hereditas iudicanda foret, propter clauſulam codicillarem teſtamento inſertam, quæ vim habet fideicommiſſi univerſalis. *Vid. Iohan. Pet. de Ferrar. in libell. quomodo, agit ad leg. conſeq.* & ſic ex clauſula codicillari rogati ſunt nepotes hereditatem & purè & ſtatim auunculo reſtituere; & ideo nepotes non plus iuris habere poſſunt in diviſione tanquam heredes ab inteſtato, quam illos 300 fl. in ſupplementum legitimæ & Trebellianicæ.

Verum ſubſequenter alia quæſtio exorta fuit: Vtrum nepotes, qui ex vigore d. clauſulæ intelliguntur iure rogati reſtituere hereditatem, unicam an duas quartas deducere poſſunt propter diſtinctionem quam refert *Bartol. ad l. quanquam.* 10. *C. ad l. falcid. Gloſſ. ad l. Papinianus.* 8. §. *meminiſſe.* 19. *de inoffic. teſtam. in verb. Falcidiæ litt. f.* quæ diſtinctè dictat, quod filius rogatus reſtituere hereditatem in diem vel ſub conditione, poterit quidem duas quartas detrahere, ſed rogatus purè reſtituere, quod ſolum unam quartam deducat *Ferrar. in Form. libell. quando agit ex ſubſt. in verb. ac perfideicommiſſ. tit.* 50. *l.* 7. *num.* 5. *fol.* 957. & ea eſt communis opinio iuxta *Caſtr. & Philipp. Corneum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Domini ſingulis conſideratis, cum extra controverſiam ſit, quod hodie juxta diſpoſitionem *cap. Rainut.* 16. *de teſtamentis*. quod per totum obſervatur mundum etiam in curiis ſecularibus, quod filius rogatus reſtituere duas quartas detrahat; judicaverunt quod hi nepotes duas quartas deducere poſſunt, rejecta opinione *Bartoli d. loco & Gloſſæ.*

Referente eodem.

DECIS. XVIII.

De procureur Generael van wegen de Graefflijcheyt
Contra
D'erffgenamen van Adriaen Jacob Bruynſz. weerders.

Quàndo venditio dicatur fieri ad corpus & menſuram.

In venditione ad corpus facta venit & minor & major quantitas, quâm eſt expreſſa.

In venditione facta ad menſuram ea ſolum quantitas videtur vendita, quæ expreſſa eſt.

Vid. Coſtal. l. qui fundum 40. §. *qui agrum ff. contr. empt. vid. Præſ. Euerard. conſ.* 7. *n.* 6. *vid. huc. Treutl.* 1. *d.* 28. 17. 7. *l. e. fol.* 271.

ADriaen Jacob Bruynſz. hadde anno 1557 *vande financie vande Coninck van Spaignen gecoſt eene hoffſtede met ontrent* 26 *morgen lants, gelegen inde Lier, dien doen*

doen tertiit in huyre hadde eenen Ian Huybrechtsſz. voor 125 gulden siaers, ende dat voor den priis van 6200 pont: geliick het ſelve naerder bliicken mochte by ſiin coop-brieven, luydende als boven. Succeſſu terporis *is bevonden geweeſt dat'tvoorſz. Lant groot vvas 34 morgen, uyt vvelcke oorſake de Procureur Generael anno 1582 ſijn erfghenaemen hadde doen dach-vaerden, ende gheconcludeert dat ſy hare handen houden ſoude van'tgene excederende vvas de voorſz. 26 morgen: te vveten, van acht morgen, ofte van ſoo vele als by metinghe van partyen bevonden ſoude vverden onder de coopbrieven van de vvooninge ende 26 morgen lant niet begrepen te zijne* cum fructibus perceptis & percipiendis, *ſedert ſijne occupatie.*

De gedadens ſeyden voor defenſie: eerſt dat deſe actie geprescribeert vvas, als vveſende reelle, daer preſcriptie plaetſe heeft intra 10 annos inter præſentes & 20 annos inter abſentes. *Deſen onvermindert dat int contraheren van deſe partye lants geſeyt vvas, dat die vercocht vvorde by den hoop ſonder maet, ende dat indient voorſz. perceel lants bevonden vverde minder te zijne dan 26 morgen, datmen'tſelve niet en ſoude doen in coop, ende vvaert oock grooter, dat het ſelve mede in den coop begrepen ſonde zijn.*

De Procureur Generael ſeyde preſcriptie ofte uſucaptie hier geen plaetſe te hebben propter malam fidem & defectum tituli, *dat den cooper nae dat hem de leveringe gedaen vvas vande lande de ſelve hadde doen meten ende caerten daer van doen maken, ende dat by de ſelve metinghe bevonden*

den zijn dat het vvoorſz. lant groot vvas 34 morghen ende hadde die 8 morgen behooren af te ſtaen, ontkennende dat hem op ſulcken conditie het lant vercocht vvas, als ſy allegeerden.

Ende beroerende t'bewijs hinc inde, *de Procureur Generael exhibeerde de coop-brief luydende gelijck ſijn gepoſeerde, ende dattet nader-hant by metinghe grooter bevonden vvas confiteerden de gedaegdens.*

De ghedaegdens exhibeerden een atteſtatie van Hanneman Rent-meeſter van Noort-hollant tempore contractus *gedaen: ſeggende dat de conditien geweeſt hadden conformelick 'tgepoſeerde vande gedaegdens, ende noch een extract uyt ſijnen Blaffaert, daer 'tſelve alſo ingeteyckent was, als boven* Quærebatur quid iuris.

Ende om vvelcke queſtie te decideren ende te reſolveren , quam principalick in conſideratie, of t'bewijs by de ghedaegdaens voort-ghebracht, ſuffiçant vvas, dan niet. Nam priori caſu, *ſoo ſoude daer uyt verſtaen vvorden,* quod venditio de qua controvertebatur, fuerat facta ad corpus, & non ad menſuram, inter quæ magna eſt differentia: nam in venditione facta ad corpus venit & comprehenſa eſt etiam maior quantitas, quam expreſſa eſt. At in venditione ad menſuram, ſi contingat maiorem quantitatem reperiri, quam vendita eſt, ea non videtur vendita, ſed ſolum quantitas, de qua actum eſt *Crail. conſ. 197. Iohan. And. ad Spec. tit. de empt. Bart. in l. Iulianus. 14. §. ſi Titius de act. empt.*

empt. Couvar. pract. quæſt. lib. 1. *cap.* 3. Dicitur autem facta venditio ad menſuram, quando contrahere incipiunt a quantitate ſeu numero, & poſtea adijciunt confinia. Poſteriori igitur caſu, ſi probatio non eſt ſufficiens, *Soo ſoude verſtaen vvorden* ex ſupradictis, quod venditio de qua hic quæſtio eſt, fuerit facta ad menſuram, *ſoo daer van opentlick ſoude blijcken by de brieven van coope by den impetrant geproduceert.*

Mijn H. H. vande Rade bevindende aen d'een zijde 'tvoorſz. contract vande coop, ende aen d'ander zijde d'atteſtatie vanden Rent-meeſter Hanneman, ſijn gheresſolveert, dat ſijn atteſtatie niet ſterck ghenouch en vvas, om daer by te proberen het gepoſeerde vande ghedaegde ex vulgari *l. iuriſiurandi* 9. *§.* 1. *C. teſtibus*, *& per ea quæ notantur ad cap. cum Ioannes Eremita. extra de fid. inſtrument. VVant alwaer het contract* in rerum natura *niet en ware, ſoo en ſoudemen een getuyge niet ghelooven; Ergò veel min daer maer* unicus & ſingularis teſtis *vvare contrarie aſſererende* publico inſtrumento, *als hier geſeyt is, en* conſequenter *can gheſeyt vvorden, dat dit contract in queſtie* venditio *geweeſt is* ad menſuram aut quantitatem, & non ad certum corpus, per iura ſuprà allegata.

Hier iegens en ſoude niet moveren dat inde coop-brieff vande gedaechde, eerſt mẽtie gemaect vvort van 'thuys, hoffſtede ofte vvooninghe, d'welcke denoteert certum corpus, *ende datmen daer uyt ſoude vvillen infereren, dat daer*

venditio *gheſchiet is* corporis ſeu ſpeciei ; quia ad hoc reſpondetur , quia ex dicta clauſula & ſubſequentibus arguatur, plures res venditas fuiſſe, villam , ſc. in corpore in una venditione , quæ ſingula per ſe tanquam ſeparata cenſeri debent ; veluti ſi quis vendat ſeruum cum peculio, decem, ſi in peculio ſint 20, non pertinent ad emptorem reliqua decem. *l. ſi venditor hominis*. 38. *ff. De act. empt. & ibi Caſtrenſ.* Eadem ratione ſi vendo fundum cum dolijs 80, dicitur fundi venditio ad corpus & doliorum ad quantitem eſſe facta. *l. penult.* §. *ult. ff. De act. empt.* Quare ſi plura dolia inveniantur quod 80 id quod ſupereſt non venire in venditionem. *Couvarr. d. lib. cap.* 3. *præcl. quæſt.*

Ten moveert oock niet , dat in deſe coop die prijs op elcke morgen niet geſtelt en is , dan dat voor de vvooninghe ende 26 *morghen lants belooft zijn* 6200 *guldens : daer uyt eenichſins* venditionem ad ipſum corpus factam eſſe, *gheargueert ſoude vvorden* ſecundum opinionem *Bartoli ad l. d. d. l. Julianus. §. Titius.* Quia ea doctrina Bartoli ſingularis eſt , & tam a recentioribus quam veteribus reprobata. *Oldrad. conſ.* 197. *Dynus conſ.* 500. *Afflict. deciſ.* 68. *Couvarr. d. cap.* 3. *Pinell. ad l.* 2. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. & 6. *C. de reſcind. vend.* T*e meer. Dat textus in l. quod ſæpè.* 35. §. *ſed etſi ex doliario ff. De contr. empt.* In venditionibus ad quantitatem aut menſuram metretarum factis differentiam non faciat. Vtrum pretium

tium in ſingulas metretas, aut in univerſam quantitatem quæ vendita eſt conſtitutum ſit, & per eum textum notata eſt opinio *Bartoli d. conſ.* 197. *Socyn.* 32. *ad fin. lib.* 4.

Hier bygevoucht dat omme te proberen, an venditio ſit ad menſuram vel ad corpus facta, in dubio recurrendum eſt ad coniecturas ex communi æſtimatione prædiorum venditorum: *Nu vvas in Lier deurgaens coſtelick lant op 'tminſte gerekent elck morge notoirlick waerdich 250 guldens: Nu de wooninghe alleen genomen op 600 guldens, ſo werde bevonde dat elck morge* eo caſu *maer ſoude ſtaen ingecocht 165. guldens: 'twelcke luttel is naer de voorſz. gemeene eſtimatie; ende indien de vercooper alleen verſtaen heeft te vercoopen de nombre van 26 morgen lants, ſo ſoude, de voorſz. wooninge, hoff ẽn toebehooren gerekent zijnde alleen op 600 guldens, elcke morge ingecocht ſtaen voor ontrẽt 225 guldens, welcke* pretium *de gemeene æſtimatie naerder compt.*

Iegens deſen compt vvederom ter anderen ſijde te conſideren, 'tgene Bald. allegat. ad Rubr. C. contr. empt. ſeggende, dat ſoo vvanneer eenich lant vercocht is ad menſuram, *ende dat daer gaen viercante bepalinge geadjungeert en vvorde, dat* eo caſu *alſulcken coop gheſeyt vvort* ad menſuram *gedaen te zijn*, Adeò ut ſi plus inveniatur, quam in venditione expreſſum ſit, ut id in venditione comprehenſum non ſit: Immò verò eo etiam caſu, quo poſteà confinia adijciuntur; Ita quod res vendita intra ſuos fines concluſa ſit. Aut dicitur corpus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

venditum eſſet, quod in ijs finibus continetur, & ſi plus inveniatur quam expreſſum eſt, id etiam in venditione comprehenſum eſſe. Sed quod emptor pro rata pretium augere tenetur. Hæc *Baldus*, quæ ſententia ſumma nititur æquitate, & ideo hoc caſu Fiſcus non rei vindicatione debuiſſet agere; ſed ſolum ad augmentum pretij; concluſit autem in materia vendicationis, volens vendicare ſuperflua illa 8 iugera, tanquam in venditione non comprehenſa, & cum utatur iure minorum, non abs re fuiſſet, ſi Fiſcus impetraſſet reſtitutionem in integrum, eo quod ex ignorantia facti vendidiſſet prædium 34. iugerum pro 26.

Opinionem Baldi ſupra allegatam; nempe quod ſuper numeratum ſemper demonſtratis finibus cenſeatur etiam venditum, licet demonſtrationem rei in ſpecie venditæ excedat, approbant *Socyn. conſ.* 42. *num.* 19. *lib.* 2. *conſ.* 32. *lib.* 4. *Fulgoſ. in l. qui fundum. de evict. Corneus conſ.* 59. *lib.* 4. *Afflict. deciſc.* 68. *num.* 3. & 4. *Boer. deciſ.* 50. *num.* 6. In verbis & tunc illud quod reperitur plus, cedit emptori, nec ab eo vendicari per venditorem poteſt. *l. ſi ſeruum.* 4. §. 1. *ſi modus. l. Iulianus.* §. *ſi duorum. de act. empt.* Ex quibus *ll.* colligitur ſi plura iugera reperiantur, quam dictum erat, quod pretium debet addi ſeu augeri pro rata, cum contrariorum eadem ſit ratio, facit *text. in l. qui fundum* 40. §. *qui agrum.* 2. *in verbis. pro viginti deberi pecuniam. de contr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

contr. empt. Paulus Ictus in d. §. qui agrum vendebat, *inquit*, dixit fundi iugera eſſe 18. & quod eius admenſum eſt ad ſingula iugera certum pretium ſtipulatus fuerat, 20 inventa ſunt, pro 20 pecuniam deberi reſpondit, quem Baldus ſummat, cum venditur fundus ad menſuram, ſi plus fuerit inventum, quam fuerit dictum, pro toto deberi pretium.

Domini ſingulis conſideratis *hebben ghejugeert dat* venditio ad corpus *gheſchiet is, ende niet* ad menſuram, *ten regarde dat de Pachter by'tcontract vande coop daer by gevoucht bevonden wort, die'tgheheel* corpus *in huyre hadde: dan evenwel aenſchou nemende, dat indien* hoc noſtro caſu *de quantiteyt te cort bevonden ware een morgen ofte meer, daer van wel te rechten reſtoir ſoude moghen eyſchen, dat ter contrarie onredelick ſoude weſen dat de ſelve cooper ſulcke ſoo groote merckelicke quantiteyt om niet behouden ſoude, ſulcx dat den Procureur Generael ſijn concluſie geadiudiceert is, doch*, alternativè *de 8 morgen excederende te betalen naer advenant den coop, ende te behouden, of ſijn handen daer van te trecken.* Idem ex ſententia *Pinelli. in d. l. 2. C. de reſcind. vend.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Referente Pelgrin a Loo.

30 Novemb. 1585.

DECIS. XIX.

In rebus per vim ablatis ſtari ſolo & nudo iuramento vim paſſi contra ſpoliantem; At probationem ſaltem per tertios poſſeſſores ſingulares alioſve de jure alioquin non admittendos requiri.

Spoliatum pecuniam per vim ſibi allatam, remque ex eadem pecuniâ redactam, etiam a tertio poſſeſſore rectè vindicare; Atque etiam in prælationis certamine ſuper eadem re aut pecuniâ cæteris omnibus creditoribus præferri.

Pieter Maertſz. geboren van Meerkercken, inde lande van Viane, heeft hem neder gheſlaghen tot Muyen, en hem gheneert met lant-neeringhe, en met vvolle lakenen te vercoopen; Heeft inden jare 1581 hem ghevonden binnen Amſterdam by eenen Gerrebrant Gerricſz. die Mennoniſt van gheſinte vvas, ghelijck oock vvas de voorſz. Pieter Maertſz. en heeft van hem gheleent 47 pont, 15. ſtuy. ende bemerckende dat hy in ſijn comptoir vvel gelt hadde, wert van den Vyant gheport, dat hy hem van ſijn gelt ſoude ſpolieren, ende over ſulcx onlancx vveder tot ſijnen Huyſe comende, en heeft hem niet t'Huys vindende, ſijn dochter ghevraecht vvannermen des anderen daechs de vermaninghe inde Mennonitſche vergaderinghe ſoude doen, daer op hy ant-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

antwoorde becomen hebbende ten 9 uyre voor den noene, es hy van daer geſcheyden, ende des anderen daechs ter ghe-ſetter uyre, als hy vermoede dat Gerbrant Gerritſz. niet by Huys ſoude vveſen, vvederom ghecomen, hebbende daechs te voren tot een Smit binnen Amſterdam ghecocht een in-ſtrument van yſer, d'welck men een Koe-voet noemt, die-nende omme kiſten en comptoiren mede op te breken, ende neffens hem oock genomen hebbende een groot ſny-mes, es ten Huyſe van Gerbrant Gerritſz. voornoemt gegaen, die niet t'Huys en vvas, en ingelaten vveſende van ſijn dochter, heeft van haer, als geheel familier zijnde, geeyſcht pampier ende inct om een Miſſive te ſchrijven; ende 'tſelve ghedaen hebbende, heeft de ſelve Miſſive, het dochterken gegeven, en-de ſeyde dat ſy die haren vader t'Huys gecomen zijnde, ge-ven ſoude, ende haer gelangt hebbende de Miſſive, terwijle ſy beſicht vvas die op een buyffet te leggen, hebbende de rugge naer hem gewent, heeft haer met een ſny-mes alſulcken ſlach gegeven in haer hals van achteren, dat ſy geſtort is, en heeft haer voorts vermoort, ende terſtont het comptoir met de Koe-voet op brekende, t'welck alſo het ſonder rumoer niet conde geſchieden, is van boven tot inde camer gecomen een Soldaets vrouwe, metten blooten hooffde, die, ſoo ſy hoorde het clop-pen, het haer vvas bindende: de vvelcke inde camer comen-de, by hem van ghelijcke mede vermoort is; ende hier naer heeft het comptoir op gebroken, eenige burſen vol van gelde met hem nemende, den Koe-voet ende ſny-mes ghevvorpen hebbende in en put vanden Huyſe, is naer Muyen ghegaen,

hy

hy heeſt een dach twee oſte drie daer nae den voorſz. Gerbrant Gerritſz. de voorſz. 47 pont, 15 ſtuy. ghereſtitueert, ende hem bedanct, ende met de reſte vande penningen ſijn ſchult betaelt, ſekere quantiteyt lakenen ende koyen ghecocht, ende de reſte by hem gehouden.

De moort uytgecomen vveſende door de voorſz. Koe-voet, die uyt de put ghehaelt vvas, ende daer mede men tot alle Smeden ghegaen is, die binnen Amſterdam vvoonachtich vvaren, ende dat ten leſten een vande Smeden agnoſcerende ſijn vverck, den voornoemden Pieter Maertſz. vviſte te noemen: ſeggende, dat hy hem een Koe-voet binnen corten dagen aenbeſteet, van hem ghecocht hadde, ende is by ſententie als recht vvas, geexecuteert, anderen tot een exempel, ende ſijne goederen geconfiſqueert gheweeſt, ende alſo de confiſcatie gheen plaetſe en hadde dan deducto ære alieno, *ſoo vvas tuſſchen ſijne ghemeene crediteurs Proces ghereſen, voor den gerechte van Muyen, daer van de voorſz. Gerbrant Gerritſz. een vvas, de vvelcke poſeerde dat hem by den Moordenaer ontdraghen vvas, ſoo aen penningen hem toebehoorende, als aen gelde toehoorende aen andere perſonen, die 'tſelve ghevlucht hadden t'ſijnen Huyſe, 4742 guldens: daeromme hy gecocht hadde beſtiael ende lakenen, ende ontfangen hebbende vande gereede penningen naer ſijne ghevanckeniſſe t'ſijnen Huyſe bevonden 1093 gulden, ſoude reſteren 3649 gulden; ende heeft geconcludeert tot preferentie vande voorſz. reſterende pennigen, gecomen vande goederen by den voorſchreven Pieter Maertſz. ghecocht met des impetrants*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

petrans gelts, eñ de penninghen ghecomen vande andere goeden, &c.

De vervveerders ſuſtineerden ter contrarie. Die vandẽ Gerechte van Muyen hebben by ſententie verclaert, dat alle hypothecariſen voor ſoude gaen, naer hare ordre, en ſoo veel deſen Appellant concerneerde, dat hy ſoude concurreren ponts ponts gevvijs cum reliquis: Appellatum eſt. quæritur quid iuris.

Tot deciſie van deſe ſaecke ſoo quamen te decideren tvvee poinčten: eerſt ofte oock d'Appellant genouch beweſen hadde debitum *by hem geeyſcht, in regard datmen by den proceſſe bevont dat hy geen ander bewijs hadde, dan ſijn naeckte aſſertie, eñ d'affirmatie vande goede luyden, die tot ſijnen huyſe hare penningen geſonden hadde in beſloten bougetten.*

De Appellant ſuſtineerde jae. faciebat *text. in l. ſi quando. 9. C. unde vi. Dičterende dat ſo vvanneer kennelick is dat yemant met ghewelt benomen is, eñ de beſchadichde niet en can bewijſen vvat goeden ofte hoe veel hem benomen mach zijn, dat de Rechter in ſiende de gelegentheyt vant Feyt, en de qualiteyt vande beſchadichde, mach hem ſijne ſchade doẽ begrooten* per iuſiurandum. *T'vvelck byſonder plaetſe ſoude moeten hebben, als daer gereelt gelt ontdragen is met gevvelt, en dat niemant gevvoonlick is het ſecreet van ſijn heymelicken rijcdom, ofte hoe veel ghereet gelts van anderen onder hem ruſt anderen te openbaren, ofte van te voren te kennen te gheven. l. 2. C. quando & quibus. lib. 10. tit. 34. in medio. om daer uyt eenige preuve by te brengen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Sonder dat hier tegens doet, datmen ſoude mogen ſeggen dat diſpoſitio *l. ſi quando. plaetſe heeft* contra eum qui vim intulit, eiuſve heredes, & non contra tertios, qui perpetrati facinoris non fuere participes: *Bartholus op de ſelve Loy commenterende, extendeert 'tſelve oock* ad tertium poſſeſſorem *nu.* 4. *ſeggende aldaer, dat ten minſten de ſelve geleden ſchade* contra tertium *geprobeert can vvorden* per domeſticos *ende andere perſonen, nae rechten* ad perhibenda teſtimonia non admiſſibiles, &, ſi deſint, in ſubſidium per iuſiurandum eius, qui damnum paſſus eſt, etiam contra tertium.

Nu vvert inden Proceſſe de ſpecificatie vande beroofde penningen bewesen van den genen die aenden Appellant vvaren, ende hoe vvel ſy ſingulares *zijn: te vveten, dat elckx van ſijn overgeſonden penningen deponeert ende dat ſy elcx profijt verwachtende zijn* ex ſententia. *Nochtans gemerckt ſylieden allegader vvaren ende zijn gequalificeerde ende eerlicke lieden, ende dat haerlieden verclaringe vvel accordeerden mette ſpecie van gelde, die onder de voorſchreven Pieter Maertſz. gevonden ende by den ſelfden geconfeſſeert vvaren, ende deſe ſake ende ghelegentheyt aenſiende, dat d'Appellant op zijn eedt behoorde geloof ghegeven te vvorden. Bart. hic.* quem ſequitur *Jaſon. num.* 47. *citans Cynum ſpecul. ad tit. de furt. Facit text. in l. quoties.* 3. *C. Naufr. lib.* 11. *tit.* 5. Vbi dicit Imperator & magiſtro navis, & ipſius liberis credendum eſſe de rebus ſubmerſis, ſi rei veritas aliter haberi non poſſit.

Ten

Ten doet oock niet dat de penningen den Appellant alleene niet toe en behooren, vvant die Loy. ſi quando. ſpreect indifferenter de rebus abreptis, invaſis, *ſonder te maecken onderſcheyt ofte de gene die eenich goet ontnomen is eygenaer is, of niet:* etenim bonorum raptorum actio non ſolum datur Domino, ſed omnibus quorum intereſt. *l. 2. §. in hac actione. 22. De vi bonor. rapt.* Appellans fuit depoſitarius, *Ergò.*

Quemadmodum furti actio datur omnibus, quorum alioquin intereſt, furtum non eſſe factum. *l. cuius interfuit. 10. l. itaque Fullo. 12. l. eum qui emit. 14. §. is qui precario. 11. De Furt. Hier tegens en doet oock niet de confeſſie vanden Moordenaer, dat hy den Appellant maer 2042 ontdragen heeft,* cum ei credendum non ſit, *byſonder dat hy in ſijne confeſſie verclaert heeft, dat hy tvvee van ſijne crediteurs betalinge gedaen heeft, ſonder te vveten, als hy ſeyt, hoe vele.*

T'is vvaer den Appellant begeert geen eedt te doene om dat hy Mennoniſt is, daer tegens ſoo dient d'ordonnantie vande Heeren Staten, dat haerlieden affirmatie vim iuramenti *heeft.*

Nopende het tvveede poinct, oft den Appellant gepręfereert ſal behooren te zijne, facit quidem pro reis. *l. ſi ex ea pecunia. 6. C. Reivind. l. licet. 7. C. qui potiores in pignor. l. quamvis. 17. C. de Pignor. dicterende dat 'tgene, dat met mijn gelt gecocht is, mijne niet en vvort, noch mijn geaffecteert vvort; Dan de ſelve Loyen ſpreken* in terminis generalibus:

ralibus: Specialiter verò iudicatum eſſe, cui per vim pecunia ablata eſt, poſſe convenire illum, qui poſſedet rem illa pecunia comparatam. *l. ſi ipſa res. 18. ff. quod metus cauſ.* Nec referre bonæ an malæ fidei poſſeſſor ſit, qui convenitur, Vt refert *Gloſſ. ad d. l. ſi ipſa res. ad verb. dicemus titt. t.* Hoc ipſe enim quod poſſidet, id quod ex re per vim ablata aut metu extorta pervenit, aut quod omnimodò in ipſius locum ſucceſſit, cenſetur factus locupletior propter originale vitium rei, *Soo al iſt dat* regulariter pretium non ſuccedit loci rei, neque res loco pretij. *l. qui vas 48. §. fin. de furt. & ibi Bart. DD. in l. ſi eum ſeruum. ff. ſi cert. petat.*

Nademael nochtans Actio quod metus cauſa datur contra omnes, ad quos quodcunque commodum pervenit ex re per metum extorta. *l. metum. 9. §. fin. l. ſi cum exceptione. 14. §. Pedius. 5. in medio. eod. Soo behoort immers d'impetrant gheprefereert te zijn* hoc caſu *daer de goederen in des Moordenaers ſterf-huys bevonden zijn: en anders doende, ſoude de gedaechdens tot des impetrants ſchade voordeel conſequeren, daer ſylieden ſelfs convenibel ſoude vveſen, indien ſy yet poſſideerden met het voorſz. gelt ghecocht zijnde, behalven dat* in ſubſidium, &, ſi aliter res vel pretium ſervari non poſſit, pretium ſuccedit loco rei, & è conuerſo. *l. ſi eum ſeruum. 23. ſi cert. petat. 12. Eñ naedemael de Mordenaer te vorens geen gelt en hadde, als 'tgene hy 14 dagen te voren het Feyt vanden impetrant geleent hadde voor ſijn noot 47 gulden. So ſtaet te preſumeren,*

dat

dat de beeſten eñ lakens om des impretrans gelt gecocht zijn. VVant Bart. ad d. l. ſi ventri. §. fin. de privil. creditor. ait, quod ſi quis acceperit mutuam pecuniam, & fecit aliquam impenſam in ſui vel ſuorum utilitatem, quod præſumitur feciſſe de pecunia illa, quam mutuo accepit, & eſt *textus notabil. ad l. fin. C. pignor.* Nam quod ſine magno intervallo geritur præſumitur ex actu præcedente cauſam traxiſſe. *Not. a Bald. ad Auth. hæc quis porrectum. C. S S. Eccleſ. Bart. ad l. poſt contractum. De Denat.*

VVel verſtaende dat de gedaechdens toegelaten vvort te bevvijſen vvat ſylieden naer date van 'tFeyt den Moordenaer te borge ofte op dach vercocht hebben, ſonder daer van betaelt te vveſen, eñ 'tſelve bevveſen hebbende, en mogen niet meer hebben dan op de penningen daer van gecomen, naecte concurrentie: eò quod habuerunt fidem de pretio & iverunt in creditum. *l. procuratoris. 5. §. plane. 17. de tribut. act. 'tvvelcke veel verſcheelt vande goederen eñ penningen daer van gecomen, d'impetrant ghevveldelick ontnomen, overmits hy niet geſeyt can vvorden* in creditum iviſſe.

Domini ſingulis conſideratis, *hebben by gemeene opinie gedecideert, dat d'Appellant recht heeft van preferentie op de penningen gecomen vande gecochte goederen, die om ſijn gelt gecocht vvaren,* Quia ſi res vendita & tradita ſit, & fides habita de pretio non ſit, *de vercooper verobligeert blijft.* Ergò, *ſoo veel te meer als* res vi abla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ta *is* , *t'vvelck* in creditum *niet gegaen is* , *ſonder dat moveerde dat* pecunia vi ablata apud latronem *niet gevonden vvorde* , *dan dat die* in alia corpora *getransformeert vvaren by coope van lakenen en beſtiael daer voren gecocht* , cum hoc noſtro caſu res empta ſucceſſit loco ſurreptæ pecuniæ. *l. ſi res ipſa.* 18. *ff. quod metus cauſa in fin. & l. ſi eum ſeruum.* 23. *Si cert. petat.*

Dan beroerende de tvveede queſtie ; an l. ſi quando. 9. *C. unde vi. alhier plaetſe heeft dan niet* , quæſtionis fuit; pro parte negativa facit , quod iſta l. nunquam locum habet, niſi contra ſpoliantem aut raptorem , & non contra tertium , ut hoc caſu , ſicuti nec contra heredem ſpoliantis locum habet. *Vid. Mynſ.* 12. *obſ. cent.* 4. & ea eſt communis opinio. Solus Hoſtienſis contrariam opinionem tuetur , dicens privilegium contentum *in d. l. ſi quando.* datum eſſe non tam in odium ſpoliantis, quam in favorem ſpoliati, & quod ideo ſola difficultas probationis ſufficit , ut hic iuramento locus ſit. *cap. ult. extra de eo quod metus cauſa. cap.* 2. *de clerc. pereg. & not. in c. cum olim. De privileg.* Sed domini a communi opinione non receſſerunt, neceſſe eſſe ut actor alijs adminiculis doceret rei ablatæ valorem; cenſuerunt tamen ſatis eſſe, etſi imperfectæ probationes adferrentur, puta per ſocios familiares, domeſticos , ita & per famam. *Bartol. ad l. ſi quando. Panor. ad d. c. ult.* Qui *Bart.* ſubiungit ſufficere hoc caſu probationes per coniecturas & hoc eſſe

iudicis

iudicis arbitrio relinquendum, quo caſu deferri poſſit iuramentum ſuppletorium, non ex diſpoſitione. *l. ſi quando.* ſed ex diſpoſitione. *l. in bonæ fidei.* 3. *C. reb. cred. & l. admonendi.* 31. *De iurejurand.* & quamvis hoc iuramentum ſuppletionis deferri non ſoleat, niſi ſemiplena probatio bene vel neceſſariò concludat, nec ſufficere eum præſumptivè concludere. *Rom. conſ.* 91. *num.* 10. tamen ex ſententia Butrigarij *in l. in actionibus. De in lit. iurand. Ægid. Roll. ad d. c. ult.* in tali caſu probationem non neceſſario, ſed tantùm probabiliter, & ſecundum communiter accidentia concludentem, recipere, & iuſiurandum in ſupplementum deferre licere. Hæc eleganter *Mynſing. d. cent.* 4. *obſ.* 12. *eñ daerom is d'impetrant by interlocutoir gheadmitteert om vordere preuve te doen, 'tvoorſz. point van preferentie tot voordeel vande impetrant gereſolveert blijvende.*

Referente

Referente Pelgrin a Loo.

DECIS. XX.

Vſufructu bonorum ſimpliciter legato ad inuentarij confectionem cautioniſque præſtationem legatarium compelli poſſe, licet eam legatario teſtator ultimo elogio remiſerit.

Nicolaes van Oeſtrum, eñ Maria ſijn Huyſvrouwe geen Kinderen hebbende, hebben malcanderen by uytterſten wille gemaeckt den uſum fructum, *eñ 'tbſit van alle henlieden reſpective Goederen, by de lancxſt levende van henlieden beyde te ghenieten, ſonder dat de lancxſt levende ſchuldich ſal zijn den Erfghenamen vande eerſt ſtervende te doene ofte te leveren eenigen Inventaris, rekeninge, bewijs eñ* reliqua: *eñ dat ſylieden de ſelven helft* indient van noot dede *oock ſoude mogen verteren, en dat het over-blijfſel ſoude comen op de Erfgenamen vande eerſte afſtervende.* Quærebatur quid juris?

Of de VVeduwe, die haer voorſz. Mans doot beleeft heeft, en de achterghelaten Goederen en het gemeene Sterfhuys is poſſiderende, ſchuldich is Inventaris te leveren en cautie te ſtellen naer Lijftochten Rechte? Videbatur quod ita per *textum in l. 1. C. de uſufruct. Dicterende* quod uſufructuario per teſtoris prohibitionem non poteſt remitti cautio utendi, fruendi arbitrio boni viri. quæ iuris deciſio fundata eſt ex duplici ratione, prior eſt, quod

quod hæc cautio ſit iuris publici, cui nemo renuntiare poteſt. *l. nemo poteſt. 55. de leg.* 1. Altera eſt, quod hæc cautio ideo iure publico inventa eſt, ne ſine ea daretur delinquendi locus, quam rationem deſignat *Gloſſ. ad d. l.* 1. *verb. cautione mihi. litt. c. Vid. Sichard. ad eandem l.* 1. *C. uſufruct. num. 6.*

In Contrarium videbantur movere verba teſtamenti, quod ſc. huiuſmodi codicilli tali forma ſcripti importent fideicommiſſum *per l. Titius. 54. ad SCtum Trebell.* Vbi textus ſtatuit heredem aut legatarium, quibus res eo modo relicta eſt, poſſe liberè alienare pro libitu, & ſufficere ſi quarta pars pro heredibus reſervetur. *In Authen. de reſtit. §. nobis ergò.* 1. *coll. 8. Nov.* 108. Ita, ut hoc caſu vidua magis fideicommiſſaria, quam uſufructuaria dici poſſit. Immo quod plus eſt, quod vidua poterit omnia bona pro libitu alienare. *l. fideicommiſſar. libertas. 46. de fideicommiſſ. libert.* & quod præterea hoc noſtro caſu à teſtatore magis proprietas, quam uſusfructus legatus videatur. *per ſingularem l. proculus. 19. de uſufruct.* Vbi adiecta conditio in uſufructu legato, quæ non niſi à proprietario impleri poterat, legatum proprietatis inducit.

Sed his non obſtantibus iudicatum fuit, quod inventarium exhibere & cautionem præſtare teneatur, quia huiuſmodi legatum importat arbitrium boni viri. *Guid. Pap. deciſ. 352. ende dat den teſtateur het vvoort* Vſumfructum *inde codicille heeft gebruyckt.* nec obſtare

N   *d. l. Pro-*

d. l. Proculus, cum ibi pura adiecta fuerit conditio, quæ non niſi a proprietario expediri poterat: hic autem ſub conditione *indient noot dede*, Ita ut ſi neceſſitas non conſtringeret viduam, non nuda uſufructuaria dici poſſit. Et ideo eſt condemnata præſtare cautionem utendi fruendi arbitrio boni viri & inventarium conficere, etiam contra tenorem codicillorum: *te meer dat den Inventaris noodich vvas, omme ſchier oft morgen* quartam *te mogen vveten.*

Referente Boedeze.

7. Septem. an. 1587.

DECIS. XXI.

Pœnâ capitali damnatum ne hodiè quidem teſtamenti factionem habere; & ſi quod fecerit irritum fieri, bonaque eius (modò criminis læſæ Majeſtatis reus non fuerit) non fiſco, ſed heredibus ad tertium uſque gradum cedere, idque ex merâ tantum principis liberalitate; gradus prærogativa aſcendentibus competente, quod hoc caſu ſingulare eſt, ut & id, quod heres creditoribus ultra vires hereditarias non teneatur.

MIles quidam ob commune delictum coniectus eſt in carcerem, patrem quidem ſuperſtitem habebat, eumque heredem inſtituit, præteriens ſororem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

rorem, cui hereditas ab inteſtato ex communi ſtatuto cõſtitut. Holland. politica art. 22. nuper in Hollandia promulgato, debebatur: poſt tres aut 4 dies capite damnatus truncatus eſt; Quærebatur uter eius heres ſit, & anne eius teſtamentum factum ſit irritum? Videbatur dicendum quod irritum ſit factum. §. *alio autem modo. 4. Inſt. quib. mod. teſtam. infirm. l. 8. eius qui. §. 1. de teſtam. l. 6. ſi quis filio. 6. §. irritum. 5. de iniuſto rupto & irrito teſtam.* Quibus locis deciſum invenitur, quod prædicto caſu, eo quod teſtator maximam capitis diminutionem paſſus ſit, eius teſtamentum per ſubſecutam capitalem damnationem & obtruncationem ſit irritum factum: Ideoque ſorori ab inteſtato hereditatem delatam eſſe. *l. qui ultimo. 29. de pœn.* quam ſequitur *in d. l. eius qui. §. 1. Caſtr. Innoc. & Aretin.* dicentes hanc eſſe communem.

Faciebant pro teſtamento ex altera parte quod *dd. ll.* quæ de iure antiquo locum habere ſolebant, erant fundatæ ex durioribus rationibus; quarum prior erat, quod nemo ſeruus pœnæ teſtamenti factionem habere poſſit, ad quam reſpond. quod hodie nemo ſeruus pœnæ fiat ex ſupplicio. *Authent. ſed hodie C. donat. inter vir & vx.* ceſſat igitur prior illa ratio legis. II. Ratio iuris veteris fuit, quod bona damnatorum confiſcari ſoleant, & quod ideo teſtamentum in fraudem fiſci non poſſet habere locum; cum verò hodiè confiſcationes ſint ſublatæ, excepto

in crimine læſæ Majeſtatis, quodque Imp. bona damnatorum quæ fiſco obvenire ſolent, conceſſit aſcendentibus. deſcendentibus, collateralibus damnatorum ad tertium gradum, æquum eſſe & æquitati magis conſonum, ut damnatus teſtari poſſit, ceſſante etiam altera cauſa iuris veteris. *Authen. bona damnatorum. C. bonis proſcript.* Ceſſante a. ratione legis, ceſſat ipſa lex. *text. cum Gloſſ. in l.* 1. *in princ. in verb. prudentia. litt. f. & ibi Bartol. de leg. tutor. text. in Authen. ingreſſi. in fin. iuncta l. generali.* 13. *C. SS. Eccleſ.*

Domini ſingulis conſideratis pro teſtamento quidem deciderunt, ita ut patri ſit adiudicata hereditas. Sed nõ ex eo capite quod damnatus capitis habuerit teſtamenti factionem, quia procul dubio, ex communi opinione talis damnatus eſt inteſtabilis per iura ſupra allegata. Nec obſtare *d. Authen. ſed hodie C. donat. inter vir & uxor.* quia ea loquitur in deportato, aut in metallum damnato, & in eo caſu ubi mors naturalis ſequitur. Nec obſtat altera ratio, quia confiſcationes hodiè non ſunt ſublatæ; Sed principes hodiè ex liberalitate Aſcendentibus, Deſcendentibus & Collateralibus bona damnatorũ ad ſe devoluta iure confiſcationis concedit, *ut in d. Authen.* Ita ut ij hereditatem talem non habeant a damnato capitis tanquam eius heredes, ſed a principe: & ideo eo caſu nec adire coguntur, nec etiam tenentur creditoribus ultra vires hereditarias. *Eleganter Roder. Suarez. ad l. quoniam in priori-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

prioribus C. inoff. teſt. Couvarr. in 3. part. Rubr. n. 28. poſt teſtamentis. Et quoniam damnatus patrem inſtituerat qui primo loco ex diſpoſitione *Authent. bona damnator*. ex principis liberalitate ſuccedit, æquum eſt & iuri conſonum fuiſſet, ut patri heteditas adiudicaretur, non tanquam heredi ex teſtamento filij , quod irritum factum eſt propter obtruncationem, ſed ex iure principis. Et ſic iudicatum fuit.

Referente Pelgrim à Loo.

DECIS. XXII.

Pieter vander Goes eyſcher in conventie.

Contra

Cornelis Hervveyer vervveerder en reſpective eyſcher. 24. *Febr.* 1587.

Poſitos in conditione, teſtatori a latere coniunctos, niſi eam teſtatoris menten fuiſſe, ex evidenti coniecturâ doceri poſſit.

Heindrick Cornelisſz. vander Duſſe heeft in ſijn teſtament geinſtitueert ſijne tvve Suſters, als Maria Huyſvrouvve van Pieter vander Goes eñ Margareta Moeder van Cornelis Hervveyer, met conditie dat indien een van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ſijn Suſters quam te overlijden ſonder wettelicke Kindederen, dat in ſulcken gevalle des overledens Suſters helfte erven eñ comen ſoude op de lancxſt levende, eñ indiẽ ſy ooc quame te ſterven, ſoo ſullen ſijn goederen comen op hare Kinderen, eñ vant eene Kint opt ander ten laeſten toe: Doch ſullen ſylieden de goederen niet moghen alieneren ofte belaſten, eñ het laetſte Kint afſtervende ſonder Kinderen die wettich zijn, ſoo ſullen ſijn goederen comen en erven aende zijde daer die van ghecomen zijn paterna paternis, materna maternis cognatis.

Hier nae is vivo teſtatore *deſer weerelt gepaſſeert de voorſz. Margareta, Harwveyers moeder*, Teſtator nihil mutato *heeft ten leſten ſijn teſtament met ſijn doot ghe-confirmeert. Hier uyt is queſtie gereſen. De voorſz. Pieter vander Goes ſuſtinerende, dat naedemael dat Harwveyers moeder voor den teſtateur geſtorven is* quod teſtamentum venerit in cauſam caduci & quod portio d. Margaretæ accreverit ſorori ſuperſtiti tanquam coniunctæ *per l. unic. C. cad. tollend.*

De voorſz. Harwveyer ſuſtineerde ter contrarie uyt twee middelen. Eerſt ſeyt hy dat den teſtateur wel eer by zijn Vader ex iuſta cauſa *geexheredeert is ghevveeſt, dat dien niet iegenſtaende ſijn Suſters alhier geinſtitueerde Erfgenaemen en andere haer mede Erfgenamen de voorſz. teſtateur tot ſijne ſuyvere portie ingelaten ende hem tot mede Erfgenaem gekent hebben: Onder conditie dat van ſijne Vaderlicke goederen gemaeckt ſoude wvorden Inventaris,*

en de

en de ſelve geſtelt ſoude vvorden in handen van ſijne tvvee naeſte vrienden, tot ſijn onderhout eñ behoef van ſiine Kinderen, die hy iuſto matrimonio *procreeren ſoude, eñ anders tot profijte en behoef van ſijne naeſte vrienden en Erfgenamen, ten tijde van ſijn overlijden, in dier tijt vveſende: eñ dat van ghelijck geinventariſeert ſoude vverden eñ geadminiſtreert alle de goederen van ſijns Moeders zijde hem aengeſtorven, en dat hy geen goederen ſoude moghen alieneneren vervremden ofte eenichſins vveerloos maken: In alle vvelcke poincten de voorſz. teſtateur niet alleen geconſenteert en daer op de erffeniſſe van ſijn Vader ingetreden is, dan hadde t'ſelve contract oock by eede beveſticht met renuntiatie van relieff: en van alle 'tvvelcke de voorſz. Hervveyer dede blijcken by iudicele acten.*

En genomen t'ſelfde ceſſeerde dat hy Cornelis Hervveyer al even vvel behoorde verclaert te vvorden voor d'eene helft Erfghenaem te vveſen vande voorſz. teſtateur ſijn Oom, uyt oorſake dat de Huyſvrouvve van Pieter vande Goes, uyt crachte van teſtamente by den teſtateur haer Suſter Margareta anders niet en conde verſtaen vvorde geſubſtitueert te zijne, dan in eventum, *indien ſy Magareta ſonder Kinderen geſtorven vvare gevveeſt. VVelcke* caſus *niet gevallen zijnde, dan, ter contrarie een ſoon achterghelaten hebbende, ſoo vvas de ſelve haer ſoon naer rechten te achten* ſubſtitutus matris, *die ſiin Moye Pieter vander Goes Huyſvrouvve vvas excluderende l. Lucius. 2. De hered. inſtit.*

Hier

*Hier iegens vvas van vvegen van Pieter vander Goes geallegeert, dat hem het voorſz. contract niet en conde beiegenen, ſoo den teſtateur daer deur niet en vvas benomen te-*ſtandi facultas: *eñ indiemen dat anders verſtaen ſoude ſoo ſoude t'ſelve contract den voorſz. teſtateur eygen ghemaeckt hebben eñ benomen hebben* teſtandi facultatem, quales contractus de iure improbantur, *perſiſterende daer by dat het teſtament in queſtie ghecomen vvas* in cauſam caduci: *byſonder dat nae de gemeene opinien der DD.* Liberi in conditione, non dicuntur vocati aut poſiti in diſpoſitione. *t'vvelck men met groote getal van DD. bevviiſen conde, inden eerſten per Gloſſ. in l. Lucius. quam ſequitur Bart. Bald. Jacob. de Aretin. Nicol. de Neap. Rap. Cuman. Franc. Niger. Jan. Jmol.* qui dicunt hanc eſſe communem opinionem. *Alexand. in conſ. vol. 2. conſ. 185. & conſ.* 108. *n.* 3. & 4. Vbi ait hanc eſſe communẽ opinionem. *Olbrad. conſ.* 14. *n.* 6. *Ioan. Andr. in additt. ad Spec. in tit. de teſtam.* §. 1. *verſ. huic accedit quæſtio. Ioh. de Aman. conſ. 68. num.* 2. Vbi dicit hanc communiorem. *Benedict. cap. conſ.* 2. *num.* 24. Et ita collegium Papienſe inter concilia *Curtii Senioris conc.* 45. & plures quos ordine poſuit *Andr Gab. in ſua tractatu de teſtam. num.* 76. & 77. Vbi adhibita diſtinctione dicit, quod ſi coniecturæ adſint, adfirmativa theſis poſſit procedere in linea recta, ſed minimè in collaterali, etſi coniecturæ ſint & deprehendantur, quod teſtatoris mens fuerit eos ex teſtamento vocare.

Hier

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Hier iegens allegeerde Harvveyer, datter ter contrarie ſoo vele van DD. vvaren, præſertim recentiorum. *als daer van ziin vande eerſte opinie dienende tot voordeel vande voorſz. Pieter vander Goes. Gloſſ. in l. filiusfamil.* 114. §. *ideo, in eod. l. Legat. C. Oldrad. in l.* 1. *C. cond. inſert. Iacob. de bello viſu, ut refert Guid. Pap. deciſ.* 34. *Lucas de Arena & Cynus d. l.* 1. *C. cond. inſ. & ibi Alber. de roſ. Caſtr. in d. l. filiusfam.* 117. §. *cum quis erit rogatus.* qui aſſerit hanc communem eſſe veriſſimam. *Idem in conſ.* 410. *n.* 5. *vol.* 1. *Rom. in l. ſi cum dotem. ſolut. matrim. Anchor. conſ.* 74. *Socyn. Senior.* Et fere ommes DD. Italiæ ut refert *Corneus conſ.* 146. *nu.* 19. *vol.* 2. & alij quorum conflictum refert *Julius Clarus q.* 77. *de teſtam.*

Domini ſingulis conſideratis *hebben bevonden dat den teſtateur obſterende het contract eñ tranſactie, gheen macht heeft gehadt yemant van ſiin naeſte vrienden te onterven, ofte dat hy* teſtamenti factionem *gehadt heeft in ſiin Vaderlicke goederen, dan dat de ſelve hebben moeten erven eñ ſuccederen achtervolgende den teneur vande tranſactie voorſz. byſonder dat hy die* per iuſiurandum *ghestabilieert hadde: dat oock geen plaetſe en ſoude mogen hebben, in ſiin Moederlicke erve, door dien hy die in geliick verbant geſtelt hadde, dan overmits bevonde vverde dat* teſtator *noopende ſiin Moederlicke goederen 'tverbant om niet te mogen teſteren niet ſoo ſterck geſtelt en hadde, als hy gedaen hadde van ſiin Vaderlicke goederen, ſo vvas diens aengaende geen difficulteyt bevonden.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Dan overmits inde voorſz. controverſie teſtamentaire An in conditione poſitus dicatur vocatus, *bevonden mocht vvorden ghedecideert te behooren te vverden tot voordeel van Hervveyer 'tſelve de geheele ſake ſoude abſorberen, ende indien niet, datmen alſdan 't Proces uyt de voorſz. tranſactie ſoude mogen decideren. Es by mijn HH. verſtaen dat* cæteris paribus, *d'opinie vande DD. tot voordeel vande voorſz. Pieter vander Goes ſoude loopen; naerdemael dat* noſter caſus *vvas* in linea collaterali, *daeromme buyten alle controverſie* in conditione poſitus *niet can verſtaen vverden geroupen te zijn* a teſtatore, *Iul. Clar. recept. ſent.* 77. *de teſtam. en van vvelcke op nieu vele* Interpretes juris *zijn ghevoelende: dan vvort deſe ſake eñ deciſie van dien ghenomen op de gemeene opinie* interpretum & DD. juris, *oock vande gene die d'opinie van Pieter vander Goes ſuſtineren, dat* opinio recentiorum *plaetſe heeft, indiemen in den teſtamente coniecturen vint, daer uyt den* Rechter *gemoveert can vvorden, dat d'intentie vande teſtateur gevveeſt vvas, omme* poſitos in conditione *te roupen, eñ oock* in diſpoſitione *te comprehenderen.*

En geviſiteert hebbende 'tgeheele teſtament van voren tot achteren, is 't Hoff ghemoveert ghevveeſt te iugeren ten voordeele vande voorſz. Hervveyer, verſtaende dat hy in diſpoſitione *verſtaen moeſte vverden, eñ vande teſtateur geroupen te zijne, en als* ſubſtitutus *ſijne Moye Huyſvrouvve van Pieter vander Goes te excluderen. VUt deſe naevolgende preſumptien eñ coniecturen.*

Om

Om dat de teſtateur in præfatione teſtamenti enuntiativè *ſeyt, dat hy begeert ſijn teſtament te maken, omme te verſien beyde ſijne ſuſteren hare kinderen eñ deſcendenten van dien. Nu vvas kennelick dat* ex ea præfatione teſtamēti *ſtercke preſumptien vallen, ſo ſeer gevveldich dat* prius teſtamētum *in ſijn geheel blijft*, licet poſtea ſecundum teſtamentum conditum ſit, cum tamen poſterius rumpat prius. *Elegant. text. in l. ult. de hered. inſt. eñ daeromme* a juris interpretibus *vvel te rechte getradeert vvort* in caſu noſtra a *Franc. Mantic. in tract. de coniect. ult. volunt. ult. vol. tit.* 14. *per totam. lib.* 6. Quod verba quæ dicuntur in præfationibus teſtamenti, & ratiocinando & enuntiativè aperiunt teſtatoris voluntatem, & probant cauſam finalem diſpoſitionis. *Bald. in l. ult. C. teſtam.* & meritò; Cum in teſtamentis præcedentia declarent ſubſequentia, quando præcedentia ſunt expreſſa, & ſequentia obſcura, ita poſt *Cyn. Bald. in l. legator, petitio.* §. *ult. in fin. de leg.* 1. *De tvveede coniecture is, dat teſtator gevvilt heeft, dat* liberi illegitimi non excluderent ſubſtitutum, *dan vvel* liberi legitimi, *hoe vvel die alleen* in conditione *verhaelt ſtaen geroopen zijn*, & quod ea fuerit mens teſtatoris *Franc. Mant. eodem tract. lib.* XI. *tit.* 3. *pert. totum. De derde coniecture is, dat den teſtateur ſijn goederen verbonden heeft, te moeten gaen vant eene kint opt andere. De vierde coniecture is, dat int Proces gheexhibeert vverde atteſtatie vande VVeduvve vande teſtateur en van Cornelis Hervveyer Antoniſz.*

 patrui

patrui *Cornelij Hervveyer, atteſterende dat de teſtateur voor ſijn doot verclaert hadde dat ſijn meeninghe vvas, dat ſiin neef Cornelis in ſijns Moeders plaetſe ſoude comen. De vijſde eñ leſte coniecture vvas in deſen, dat niet te preſumeren vvas, dat den teſtateur heeft vvillen ſijn neef Cornelis Hervveyer defrauderen van ſijn portie hereditaire, en hem ſecluderen, ſoo hy contratrie doende anders gedaen ſoude hebben dan hy byde voorſ. tranſactie* per iuſiurandum *in allen gevalle belooft hadde, eñ dat hy 'tſelve van ſijn Vaderlicke goederen niet en mochte doen.*

Nu ſoo vvort voorſeker gevonden, dat alſer coniecturen zijn, dat de teſtateur hoc noſtro caſu in conditione tantum poſitos *heeft vvillen roupen, dat alſdan de leſte opinie* recentiorum *ſonder ſvvaricheyt ghehouden vvort; de vvelcke oock geconfeſſeert vvort byde DD.* juriſque interpretres, *die vande andere opinie ziin, Mantic. d. loco, Cornæus. conſ.* 101. *num.* 4. *& conſ.* 146. *num.* 19. *vol.* 2. *Couvar. in c. Rainutius. §.* 3. *de teſtam.* qui docet. *num.* 9. *ibid.* quod quando a veterum opinione deceditur, id non temerè agendum eſſe, ſed cautè, perpenſis coniecturis, quibus deprehendi poſſit, eam fuiſſe teſtatoris voluntatem, ut nominatos in conditione ad ſubſtitutionem ex teſtamento vocaverit, quod in arbitrio iudicis conſiſtit. *alleg. Socyn. conſ.* 110. *vol.* 3. *col.* 2. *Mant. d. loco.* & quod iudex poſteriorem opinionem debeat ſequi, ſi adſint coniecturæ, *tenet Geminianus in ſimillimo caſu conſ.* 18. *vol.* 2. *num.* 45. & ita ſæpe iudi-

catum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

catum fuiſſe in Gallijs, tradit *Papon. in Arreſtis ſuis. art.* 10. 11. 12. 13. *tit. de ſubſtit. lib.* 20. *tit.* 3. ad quorum corroboraturam facit *text. in d.l. Lucius.* 85. 2. *de hered. inſt. Vid. Coraſ. lib.* 2. *Miſcell. c.* 19.

VVt alle deſe hebben miin HH. verſtaen dat Cornelis Hervveyer ex fideicommiſſo *ſiin overleden Moeder geſubſtitueert, by den teſtateur* ex teſtamento *tot d'eene helft vande erffeniſſe geroopen is ghevveeſt. Hier inne ghevolcht hebbende de opinie vande gene die ſuſtineren* in conditione poſitos vocatos eſſe, *in regard van ſtercke præſumptien en coniecturen,* quod ea fuerit mens teſtatoris. Et ita iudicatum.

Referente Hieronimo Borre

9 Iul. 1587..

DECIS. XXIII.

Bona in perpetuum alienari prohibita publicationi exempta eſſe: At verò quæ cum reſtitutionis onere relicta ſunt, conceptâ in caſum mortis ſubſtitutione tamdiu Fiſco aſſociari, quamdiu fideicommiſſarius, ex cuius perſona publicantur, ſupetſtes eſt.

FIſcus *hadde geannoteert verſcheyde goederen vvel eer gecomen van Ioffvrouvve VVilhelma van Sonnevelt en haren Man, doen ter tijt toebehoorende de dochter, huyſ-*

vrouvve vande Amptman Sterck binnen Antvverpen, by den Vyant vveſende, poſerende dat de ſelve vvaren geconfiſqueert.

Hier iegens oppoſeerden hen de Kintſ-kinderen vande voorſz. VVilhelma als ſubſtituti ex teſtamento, *ſuſtinerende dat ſy voor den* Fiſcum *behoorden gepreſereet te zijne: en exhibeerden tot iuſtificatie van hare intentie tvvee teſtamenten, het eerſte vande voorſz. Ioffvrou VVilhelma eñ haren Man, inhoudende de clauſule dat ſy vvilden dat indien Sterck, getrout hebbende haerlieder dochter, quame te overlijden ſonder Kinderen, dat naer haer doot deſelve goederen op hare ander Kinderen ſoude comen. Het tvveede teſtament van Ioffvrou VVilhelma alleen: inhoudende dat hare goederen niet en mochten tot eenigen tijden veralieneert ofte beſvvaert vverden, maer dat die tot allen tijden ſouden moeten blijven* in familia, *eñ nu nochte ten eeuvvigen daghe daer van niet mogen vervremden.* Quærebatur an ſubſtituti Fiſco præferendi eſſent?

Es gereſolveert quod non; *eñ dat de goederen tot* Fiſcum *ſoude comen, immers gheduyrende het leven vande Huyſvrouvve van Starck ofte hare Kinderen by den vyant zijnde, ſoo veel als belangt de goederen op haer, uyt crachte vant eerſte teſtament gecomen;* eo quod in priori teſtamento habita fuiſſet mentio mortis, aut hereditatem reſtituendam fore poſt mortem; & hoc communi DD. calculo *daer van deciſoir vvas text. in l. Statius Florus.* 48. *§. Cornelio.* 1. *de iur. fiſci.*

Dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Dan nopende de goederen op haer ghecomen uyt crachte vant tvveede teſtament, vvert recht contrarie gedecideert, om dat aldaer in clauſulis ſubſtitutionum *gheen mentie vvas gemaeckt vande doot, en hoevvel dat eenige DD. van opinie zijn* quod etiam hoc caſu Fiſcus debeat præferri ſubſtituto, quam *Alciat. conſ. 783. num. 1. ſegt de gemeene opinie te zijn. Nochtans ſoo vvort bevonden, dat de contrarie opinie* communior *vvas.* Vt hanc opinionem tenet *Bartol. ad l. Imperat. 12. de fideco. liberi. per illum text. Socyn Iunior conſ. 77. num. 15. Grammat. deciſ. 103. num. 13. Boetius. q. 278. Iul. Clar. in pract. crim. q. 78. num. 10. fol. mihi. 340. Boſſ. latè in tractat. de public. bonor.* & ita ſecundum opinionem communem fuit iudicatum. præſertim cum in dubio contra Fiſcum iudicari ſoleat.

Preferentie

Der officieren in haer uytgeleyde penningen.

DECIS. XXIIII.

Officiales non tantum cum expenſis in refectionem viarum, aggerum, molendinorum, & ſimilium factis; ſed & cum duplo lucri cæteris creditoribus præferri. confer. deciſ. 35. infr.

O*P den 18 Mey Anno 1579, in eene ſake van preferentie vvorde verſtaen, dat den Officier die eenige penningen uyt-leyt tot reparatie van vveghen, cadens, molens*

lens

lens eñ diergelijcke oncoſten, niet alleene behoort gepreſefereert te vvorden alijs creditoribus, *met die uytgheleyde penninghen, als daer mede geconſerveert hebbende de landen eñ hypotheque; maer oock gevvin eñ dubbel van dien*, non obſtante titulo *C. pœnis*, *Fiſcal. cred. præfer. lib.* 10. *tit.* 7. quoniam prædictum lucrum non eſt pœna, & illo titulo. *C. pœn. &c.* Intelligitur pœna quæ infligitur ratione delicti. Idem fuit confirmatum 12. *Septemb.* 1581. Referente Wijngarden in cauſa præferentiæ.

Preferentie

In Generale eñ Speciale hypotheque.

DECIS. XXV.

S*Oo vvanneer de crediteurs hebben diverſche ſpeciale hypotheque en generale, die al 'tſaem ghelegen ſijn onder eenen Ban eñ Iuriſdictie, al vvaer de brieven gepaſſeert ſijn; Soo verſtaet het Hoff, dat de preferentie behoort te gheſchieden nae de datums vande conſtitutie brieven in alle de penningen* promiſcuè *gecomen vande vercochte ſpeciale eñ generale landen eñ hypothequen. Eñ daer mede is voldaen het Placcaet van Anno* 1529 *op 't ſtuck vande hypothecatien eñ opdrachten gemaeckt* : & quidem ea interpretatio ledit ius commune quam minimè. *l.* 2. *C. pignor. l. ſi generaliter.* 6. *C. qui pot. in pign. l. qui generaliter.* 2. *ff.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

2. ff. eod. vid. ordinat. politicas art. 35. & 36. confer. deciſ. 28. & 29. infra.

DECIS. XXVI.

In teſtamento ſuſpecto ſigilla & litteras probandas eſſe.

II. Verbum Relinquo, facio, diſtribuo univerſitati bonorum adiectum, ſeu de riſiduo portionis hereditariæ diſponens, heredis inſtitutionem præ ſe ferre.

IN de ſake van Dirck vander Laen Impetrant in R. A. contra Huych van Alckemade cum ſociis *gedaechde en eyſſchers in reconventie, vverde overgeleyt copie authentycq van een uytterſte vville van Ionck-heer Ian van Duyvenvoorde, in ſiin leven Rent-meeſter slants van Voorne, geauthentiſeert by den Griffier Ernſt vanden Hove: maer alſo 'tſelve gepaſſeert vvas voor Schepenen van Bruſſel Anno* 1571, *en onderteyckent van J. de Batre, diemen niet en vveet dat doen ter tijt Schepenen en Secretaris der voorſz. ſtede van Bruyſſel gevveeſt zijn, eñ dat partijen te vveten de gedaechdens ſuſpecteerden, 'tſelve teſtament door dien den teſtateur onbekent vvas ghevveeſt de voorſz. Schepenen, en dat ſoude mogen* ſuppoſititia perſona *ghecompareert zijn: Es verſtaen (nademael d'Impetrant ſeyde te hebben de minute van 'tvoorſz. teſtament, geſchreven byde hant van Ian*

van Duyvenvoorde) dat hy die exhiberen ſoude, vvaermede de ſuſpicien de ſuſpecta perſona *ſoude vvech-ghenomen vvorden, eñ dat d'Impetrant ſoude proberen dat ten date vant voorſz. teſtament, de genomineerde perſonen int voorſz. teſtament Schepenen vvaren gevveeſt, eñ ſulcke zegelen gebruyckende vvaren, als aent teſtament hingen.* Item, *dat deſelve Batre alſdoen Secretaris vvare gevveeſt.* Ratio eſt quia teſtamentum extra provinciam confectum & incertum num perſonæ nominatæ Scabini & Secretarius fuiſſent. pro hac ſententia allegabatur Rebuffus, multis locis, quod iudex cui ſigillum & litteræ ſunt incognitæ, ſuper ijs non adminiſtret iuſtitiam, niſi plenè probatum eſſet, de ſigillo & litteris. Ita iudicatum. 1579. Novemb. 27.

Signum teſtamenti aut codicillorum eorumque differentia.

In eadem cauſa erat aliud quoque dubium, Anne prædicta ultima voluntas ſortiretur locum teſtamenti an codicillorum? *VVant eerſt nae dat Duyvenvoorde hadde geexheredeert ſijns vaders vrienden, eñ andere ſijns moeders vrienden gehonoreert met Legaten, voucht daer by; De voordere goederen make eñ geve ick Pauvvels vander Laen, die ick adoptere voor mijn Soon, eñ vvorde verſtaen* quod verbum Relinquo, Facio, & diſtribuo, &c. *alſt vvert geadijcieert* univerſaliter ſeu reſiduo bonorum,

norum, *dat het maeckt* heredis inſtitutionem, & ſic accipiendum pro teſtamento, & non pro codicillis, iuxta ea quæ traduntur a *Bartolo & alijs ad l. Centurio. 15. ff. de vulg. ſub.* Et ſic iudicatum eodem die & anno.

DECIS. XXVII.

Drie defaulten maecken Litiſconteſtatie.

I*n Novemb. Anno 1579. inde ſake van VVillem Maertſz. Calf Schout tot Amſterdam: contra Pieter Pieterſz. oock eertijts Schout tot Amſterdam, die aenhing de factie eñ zijde van Don Ian d'Auſtria; eñ de Procureur Generael, als aenghenomen hebbende d'arrementen vanden Proceſſe, viel deſe ſvvaricheyt; of de drie defaultẽ die* debitè *gegaen vvaren ieghens den ſelfden Pitter Pieterſz. eñ eer het vierde ginck, ſturf de ſelfde* Louanij, *mochten ſtrecken voor* Litiſconteſtatione *: vvant de voornoemde Calf die agerende vvas* iniuriarum *verſochte amende honorable en profitable: eñ vverde by den Procureur Generael geſeyt,* quod actio iniuriarum eſſet annalis. 2. in heredes non datur niſi lite conteſtata. *l. iniuriarum actio. 13. ff. de iniur.* Item, *dat niet gelitiſconteſteert en vvas, dat daeromme den voornoemden Calff in ſijnen eyſſch eñ concluſie behoorde*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

verclaert te vverden niet ontfanckelick, ende ſijnen eyſſch onſeyt.

Dien niet iegenſtaende heeft het Hoff naer lange altercatien verſtaen quod non erat præſcriptum actioni iniuriarum, propterea quod *Calf* non poterat citius experiri, *ende vvorde verſtaen*, eo caſu illi competere annum utilem. Item tres defectus habere vim litiſcontestationis iuxta *art.* 108. *Inſtr. Holland. ghemerckt uyt crachte vande voorſz. drie defaulten, den voorſz. Pieter (dien doen noch leefde) vvas verſteken van alle exceptien, declinatoir, dilatoir, peremptoir: mitſgaders* omni exceptione & iure, & quod quartum datum ex ſupra abundanti ſerviret tantum deficienti, ut adeſſet *te ſien by den eyſſcher* intendit *over-legghen met de verificatie van dien, ende ſententie te horen.*

Ende alſo de Procureur Generael hadde aengenomen de arrementen vande Proceſſe, ſoo en mochte hy niet ontfangen vvorde yet te ſeggen, dan te vvederleggen d'exploicten Inſtruct. Curiæ. art. 109. tres namque denunciationes ad peremptorij edicti vicem adverſus contumacem convaleſcere ſalubriter conſtitutum eſt. *l. tres. C. quomod. & quand. iud.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXVIII.

Inter generalem hypothecam habentes ordo non eſt prælationis.

DEn 7 ofte 8 *Junij Anno* 1581 *is ghereſolveert onder den Raet* poſt longam altercationem. *Dat ſoo vvanneer eenighe crediteurs hebben* publica ſigillata inſtrumenta *eñ niet continerende* ſpecialem hypothecam, ſed generalem, quod præferantur alijs perſonalem actionem ex privata ſcriptura habentibus *iuxta l. ſcriptur.* 11. *C. qui potior. in pign.* Attamen quod, quoad ipſos non obſervatur regula; qui prior eſt tempore potior eſt iure, ſed ſimul concurrent propter edictũ Carolinum anni 1529 quo ſtatuitur, *dat geen hypothecatien van vvaerde zijn, dan die geſchiet zijn* coram Magiſtratu loci, &c. *noch hebben ſouden* naturam hypothecæ; *ſulcx dat ſulcke* publica inſtrumenta *maer gheacht vverden* perſonales actiones. De iure ſcripto aliud eſt, ſed edictum præcedens ſervatur & iuſſum eſt eodem hoc die id ipſum per Graphiarum annotari.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXIX.

Publica inſtrumenta quando privatis non præferuntur. Vid. præſ. Everard. conſ. 18.

DEn 19 *Iunij* 1584 Præſes *vander Mijlen* reſpondit publica inſtrumenta aut idiochyra continentia hypothecam non confecta coram Magiſtratu loci, ubi bona ſunt ſita, non præferri alijs habentibus chyrographum ſolummodò, ſed ſolum concurrere cum alijs concurrentibus propter placitum Carolinum quod continet clauſulam derogatoriam, nec ſuffragari quidquam. *l. Scripturas. C. qui pot. in pign.* propter prædictum edictum.

DECIS. XXX.

Interpretatio edicti An. 1529.

T'*Hoff verſtaet 'tPlaccaet vanden jaere* 1529, *nopende d'alienatie ende hypothecatie* bonorum immobilium *alleenlick plaetſe te hebben*, in hypotheca conventionali, non verò legali, qualem ſc. habet uxor in bonis mariti, legatarius in bonis defuncti, pupillus in bonis tutoris, Fiſcus in bonis debitoris & conductoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ris. *l. ſi fundum.* 4. *C. qui pot. in pign. l. ſi ignorante.* 3. *C. remiſ. pign.* cum ſimilibus. Et ſic intellectum eſt in cauſa præſentiæ *vande gemeene Crediteurs van Heer Gerrit van Renes Ridder geexcuteerde anno* 1581. *In Septemb.* Item *inde ſaecke van Dirck Keubel gheexecuteerde anno* 1580.

DECIS. XXXI.

Iudex poteſt dare aut negare terminum Iuris.

IVdex poteſt dare vel negare terminum iuris, *en is daeromme queſtie ontſtaen tuſſchen een coop-man van Roerymonde eñ een Borger van Dort, die geappelleert hadde van een vonniſſe vande Gerechte van Dordrecht, daer by hy gecondemneert vverde* in promptu *te betalen.* Domini dixerunt bene iudicatum eſſe & malè appellatum 10. Ianuarij Anno 1579. *nae vele altercatien tuſſchen den Rade.* Ratio eſt quia *de Landen van Hollant en Zeelant zijn geſundeert op de Coop-manſchappe*, & quia inter mercatores dies adiectus ſolutioni præcisè eſt ſervãdus, ex conſuetudine inter mercatores uſitata, quamuis de iure contrarium ſit ſtatutum. *l.* 2. *&* 3. *l. fin. C. uſur. rei iud. Camerlyn.*

Referente

Referente Carmelyn.

DECIS. XXXII.

Rei immobilis venditæ, ante traditionem patriæ moribus coram lege loci ritè celebratam, periculum venditorem ſpectare.

IVris eſt notorij cum emptio & venditio contracta fuerit, quod fit ſimul atque de precio convenit cum ſine ſcriptura res agitur, periculum rei venditæ pertinere ad emptorem, tametſi adhuc ea res emptori tradita non ſit: Itaque ſi res pereat, vel deterior fiat, neceſſe eſt emptorem licet rem nactus non ſit precium ſolvere. *§. cum a. Inſt. de empt. & vend.*

Het Placcaet der K. M. Anno. 1529 *den* 10 *Mey, verclaert dat hem niemant en ſal vervorderen te vercoopen ofte te belaſten, &c. eenige Huyſen, Landen, Erven, Thyenden, Chynſen ofte andere immobile Goederen, dan voor den Gerechte eñ plecke daer de voorſz. Goederen gelegen zijn, verclarende dat alle vercoopinghe, belaſtinge, vervremdinghen ende hypothecatie anders gedaen, gehouden ende geacht ſullen vvorden van onvvaerden ende voor nul ende egeen.*

T'is nu geheurt dat Titius vercoht heeft Seio ſekere Landen en Huyſen, ende dat hy daer van heeft gehadt t'ghebruyck ende vruchten, maer niet de traditie ghedaen voor

den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

den Gerechte ter plaetſe daer de goederen gelegen zijn, ſulcx dat Seius iure ciuili *verſtaen vvort gehadt te hebben* veram traditionem. *l. 2. C. acq. poſſeſſ. en is voor de voorſz. traditie te doene* coram Magiſtratu loci *t'Huys verbrant eñ de Landen geinundeert.* Quæritur utrius periculo?

De iure civili emptoris periculo erit, & ſi res tradita non fuiſſet, *maer naer 't Placcaet voorſz. ſchijnt* periculo venditoris *te vveſen*, qui in mora fuit tradendi, quia illis verbis vtitur edictum. *Verclarende de vercoopinge egeen eñ van onvvaerden te zijn*, ergo quod fit lege prohibente pro nullo habetur. *l. 5. C. de ll. Deſe queſtie quam* incidenter *te paſſe inde ſake van Mr Dirck Barentſz. Schilder impetrant* in r.a. contra *Iacob Adriaenſz. de Licht gedaechde.* Sed opiniones variæ neque aliqui deciſum.

DECIS. XXXIII.

Quando utrique partes poſſunt producere.

DEn 24 Febr. 1584 *inde ſake van Fabius Huybrechtſz. als Impetrant van Maintenue en ſpolie gedaechde in reconventie*, contra *David van Valckeſteyn gedaechde eñ eyſſcher reſpective, vvas geinterloqueert dat Partijen ſoude compareren voor Commiſſaris ten fijne van accoord, eñ in cas van geen accoord, dat den Commiſſaris een certificatie ghe-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

produceert by den ghedaechde eñ eyſſcher in reconventie onder D. ſoude recoleren en voorts hen informeren iſt noot.

Partijen zijn gecompareert eñ niet geaccoordeert, maer heeft de gedaechte te vreden gevveeſt te procederen tot recolement. Partije adverſe heeft vvillen van gelijck productie doen op ſeeckere Feyten, in hare memorie eñ additien gheinſereert, daer ieghens heeft de ghedaechde contrarie gheſuſtineert.

T'Hoff gehoort het rapport naer lange altercatien heeft verſtaen vvanneer ſulcke clauſule ſtaet int Appellement als vooren, dat Partije adverſe mach mede produceren eñ dat de clauſule is generael & utrique parti *ghemeen.* Item *dat materie van productie favorabel is,* & quod non otioſè adiecta eſt illa clauſula, &c. Item quod productio informet iudicis aurem, *eñ daerom niet behoort ghevveygert te vveſen,* quamvis multa fortia argumenta in contrarium ſunt allegata. *vid. l. fin. C. fruct. & litium expenſ.*

DECIS. XXXIIII.

In decretis ſummariè procedendum.

DEn 17 *Martij* 1581 *inde ſake van ſijn Excellentie eñ Decreet van Vliſſingen en Vere, gedaen ten verſoucke van eenige crediteurs, vvort verſocht by die van Middelburch*

delburch Oppoſanten, dat acte gemaeckt ſoude vverden en copie van elck anders ſtucken, om daer iegens te ſchrijven by debath en contredebath.

T'Hoff naer eenighe deliberatie heeft verſtaen datmen in materie van Decreet behoort ſummarie te procederen en datmen ſoude acte maken vande redenen van oppoſitien en voeghen, en ontſeyt den Requirant alſnoch haerlieden vorder verſouck. VVant indien naemaels uyt d'acte bleeck datter feyten ofte andere ſvvaricheyt vallen ſoude, ſoo ſalmen ordonneren partijen te compareren voor Commiſſaris oft anders te doen naer behooren. Et ſic optimus eſt ſtylus longo uſu introductus.

DECIS. XXXV.

Privilegiati quomodo inter ſe & alijs creditoribus præferantur.

Qui pecuniam aut operam in rei conſervationem impendit, cæteris creditoribus expreſſam & anteriorem habentibus præfertur.

II Inter privilegiatos temporis ordo non ſervatus.

IN de preferentie vande gemeene Crediteurs van VVillem van Sonnenburch als Baillių eñ Rent-meeſter van Berghen eñ Landen van Berger-meer toebehoort hebbende den Heer van Brederode vvaren diverſche geprivilegieerde Cre-

 diteurs,

diteurs, ſommige vande vvelcke hy geleent hadde penningen Anno 1564 *eñ* 65 *omme daer mede de begoſte dijcken van Berghen meer te volmaecken. Als de Grave van Egmont, ſommighe hadde toeſicht ghehadt op de vvercken, als Sebaſtiaen Craenhaels, ſoo dat hy ter dier oorſake ten achteren vvas ſijne vocatie. Sommighe hadden daer nae vele penninghen ghedaen tot reparatie vande voorſz. dijckenmeulen, in eñ op verſcheyden tijden, als* 68, 70, 71, 72, 73, 78, 79, 80, *en hebben de voorſz. Crediteuren gheſuſtineert dat ſy ſoude vvorden gepreſereert* omnibus hypothecarijs expreſſam hypothecam anteriorem habentibus *ende dat onder heurlieden ghepre vilegieerde ſoude vveſen* ordo prælationis *iuxta l.* 2. *C. de privil. fiſci. l. aſſiduis.* 12. *§. duabus. C. qui pot. in pign.*

T'Hoff nae langhe diſputatien heeſt verſtaen dat de voorſz. geprivilegieerde ſoude gepreſereert vverden omnibus Creditoribus hypothecarijs expreſſis *iuxt. l. interdum.* 5. *cum ſeq. ff. qui pot. in pign. & Bartol. & Accurſ. ibid. Ende aengaende d'ordre onder de voorſz. geprivilegieerde te houden: heeſt 'tHoff verſtaen dat ſylieden onder elckanderen ſoude concurreren iuxta l. privilegia.* 33. *De privileg. cred. Alſoo ſylieden* ex eadem cauſa creditores *vvaren, ſulcx dat* diverſitas *in egeene conſideratie en mochte comen* & quod *l.* 2. *& l. aſſiduis. verſtaen vvorden de* eiuſmodi creditoribus, qui non ſolum habent privilegium perſonale ſed etiam ius tacitæ hypothecæ, inter quos obſervatur diverſitas temporis eiuſque

priori-

prioritas contra *Accurſ. & Bartol. die meenen dat* privilegiati creditores tacitam hypothecam *hebben, dan is 'tſelve ſoo niet verſtaen.*

Daer wert mede verſtaen dat Craenhals ter cauſe van ſijne vacatien mede ſoude concurreren, cum privilegiatis, cuius diligentia & ſolertia opus aggerum fuit inceptum & perfectum, non minus quam quorum pecunia aggeres confecti, perfecti, & refecti fuerunt: Idque ex paritate rationis, *hoe wel daer van* in iure *geen claren text van en is, ſulcx dat ter dier oorſaecke hem* nonnulli Domini *wilden ſtellen*, inter perſonales creditores, ſed prima opinio prævaluit. Actum in Febr. 1582 a præſide, *Borre, Caſenbroot, Loon, Camerlyn Rapporteur, Backer.*

DECIS. XXXVI.

Hæc clauſula (ut liceat creditori

per captionem & diſtractionem pignoris in executione bonorum procedere) ius generalis hypothecæ inducit.

DEn 17 Febr. 1584 *is gevraecht in een Preferentie tuſſchen de ghemeene Crediteurs van Jacob Martenſz. oft deſe woorden ſtaende in een conſtitutie Brief,* Ende ſal

 den

den Rentier moghen panden ende ſchatten aende voorſz. Landen. (*En daer vvas ander-half morge tot een ſpeciale hypotheque ſonder meer int ſpeciael ofte int generael*) ende aende ghereetſte ofte beſte goederen vanden Debiteur dient hem gelieven ſal, &c. *importeren generael hypotheque? Ende is verſtaen jae; ende dat daer door alle de goederen vande Debiteur generaelic geaffecteert zijn.* præſentibus præſide *vander Mijlen, Caſenbroot, Camerlyn Rapporteur, Ignioſa, van Leeuvven.*

DECIS. XXXVII.

Cuius temporis eſt habenda ratio in æſtimatione monetæ. Conſ. Everard. 16 & 78 105.

DEbitor qui ſingulis annis decem Carolinos vel eiuſdem valoris monetam ſolvere promiſit, nõ expreſſa valoris æſtimatione, valorem, qui tempore ſolutionis eſt, præſtare cogitur.

Inter *Ioncheer Adriaen Duſſe, als Man eñ Voocht van Ioffrouvve Marie vander Laen impetrant, ende Cornelis Claeſz. vvoonende inde VVey-poorte gedaechde* fuit talis quæſtio. *De voorſaet vande ghedaechde vvaren ſeeckere morghen Lant uytghegeven in erff-pacht op erff-pachs recht, mits alle jare betalende vijftich enckele Carolus gulden* ofte

paye-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

payemente dier vvaerde : *int jaer* 1531. & tempore contractus *dede ſulcke gulden* 20 *ſtuyvers, eñ zijn int iaer* 1531 *gereſen tot* 31 *ſtuyvers. D'Impetrant eyſſcht de Carolus gulden in ſpecie oft d'eſtimatie van dien , ghelijck die gaet* tempore ſolutionis.

De Gedaechde ſuſtineert dat hy ſal mogen ontſtaen mits betalende d'eſtimatie die vvas tempore contractus , *ſeggende die altoos ſoo betaelt te hebben totten iare* 1581 *ſonder contradictie : daer vvort by den Impetrant gheſeyt de Ghedaechde betaelt te hebben Anno* 61 *eñ* 62 *de gulden tot* 22 *ſtuyvers , ſulcx die doen gevalueert vvas* (ſed non videtur,) *daer nae vveder met* 20 *ſtuyvers.* Quæritur quid iuris?

Naedemael hier queſtie is de mutatione monetæ extrinſeca; Certè omnes DD. ſunt eius opinionis, quod quoties pecunia eodem pondere & materia manẽtibus augeretur, vel minuitur extrinſecus, quoad eius pretium & æſtimationem ea mutatio ante moram & nocet & prodeſt creditori *Bartol. ad l. Paulus ait, alias incipit Creditorem, alias Debitorem.* 99. *ff. de ſolut.* & omnes DD. excepto Molineo *in tract. uſur. q.* 92. *num.* 693. *& ſeqq.* & nonnullis alijs *& Panormitano ad cap. quando. de iureiud.* qui contrariam ſententiam tuentur. *vid. Didacus Couvarr.* 3. *tract. de vet. Numiſ. cap.* 7. *§. unicus. Maer inden Raet hebben groote ſacherie ghemaeckt de bygevouchde vvoorden* Payemente dier vvaerde. & ſimilis clauſula quæ ſolet adijci alijs litteris

&c. 39.

&c. 37. *goude Keur-vorſtelicker Rijns-gulden ofte de vvaerde van dien, ſonder te ſeggen van vvat vvaerde, die daer ten tijde vande betalinge ofte de vvaerde die daer vvas ten dage vant contract, hadde 'tſelve* expreſſum *gevveeſt* tunc nulla fuiſſet dubitatio, queadmodum nulla dubitatio fuiſſet, ſi ſolum dictum fuiſſet 20, *enckele goude Carolus guldens, ofte* 37 *goude* Keur-*vorſtelicker Rijnſche guldens* quia tunc aut communem opinionem aut Molinæi ſecuta fuiſſet curia.

Soo dat de queſtie ghereſen is ſtante hac ſtipulatione, *de* 20 *enckele goude guldens oft de vvaerde van dien*, anne utrumque ſit in obligatione , ut ſi quis ſtipuletur Stichum aut pamphilum , utrumque eſt in obligatione alternativè *l. ſi duo* 128. *verb. obl. Zaz. ad §. huic Inſt. de act.* quo poſito ſecundum ſententiam Molinæi valor huius monetæ qui fuit tempore cõtractus eſſet inſpiciendus , aut ſecundum commune m opinionem qui eſt tempore ſolutionis.

Sed aliqui Domini ſuſtinebant hæc verba *Payement dier vvaerden* non fuiſſe in obligatione ſed ſolum in facultate ſolvendi , & ſic inſpiciendum valorem qui tempore ſolutionis. *Het vvort voorſeker ghehouden alſmen ſeyt* 100 *guldens tot* 20 *ſtuyvers dat den gulden geeſtimeert vvert* & quod ea pactio ſervãda ſit mutatioq; monetæ contrahentibus nec noceat nec proſit *l. penult. §. mancipia.* 3. *ff. ſolut. matr. ende ſulcx moet den gulden altijt betaelt vvorden* ut intelligunt prædicti DD.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DD. *Didac. Couvarr. d. loc. Molinæus d. loc. q. 97. nu. 735. Bartol. ad l. Paulus reſpond. de ſolut.* putat ſi dictum fuit Sempronio apud te depono 100 in flor. hoc pacto quod reddes in florenis ſub eadem æſtimatione, tunc redditio facienda ſub ea æſtimatione floreni, quæ fuit tempore contractus; ſed ſi dicas quod reddes in florenis non addito ſub eadem æſtimatione tunc redditio eſt facienda ſecundum æſtimationem quæ fuit tempore ſolutionis, & utrumque & libras 10 & florenos putat eſſe in obligatione *Angel. ad d. l. ſi quis ſtipulatus.* 10. *in mille De ſolut.* Vbi dicit quod cum valor floreni ſit variabilis, non poteſt eius æſtimatio dici magis certa quam mellis, cum pretium à partibus non eſt limitatum & quod ſicut mel non eſt in obligatione ita nec floreni, & quod ſolum 100 libræ ſint in obligatione & floreni in facultate ſolvendi & hæc eſt communis opinio, *vid. Caſtr. ad l. ſi ita ſtipulatus. De V. O.*

Vt ad rem redeam per maiorem partem Dominorum fuit intellectum *dat de vvoorden*, ofte vvaerde van dien , licet ſint in obligatione *moeten verſtaen vvorden van æſtimatie* quæ fuit vel eſt tempore ſolutionis iuxta communem opinionem ſupra allegatã *en is de ghedaechde naer de gemeene opinien vande Doctoren ghecondemneert de 20 enckele Carolus guldens te betalen ſulcx die op elck verſchijnende iaren nae de permiſſie cours eñ loop hebben.* Actum *den 4 Decemb.* 1584, *Brederode,*

R *Loon,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Loon, Camerlyn, Ignioſa & Leeuvven. Et ita videtur ſentire *Couvarr. d.loco.*

Idem iudicatum fuit in cauſa *van Gerrit Franſz. als Curateur vanden Boel van Doctor Sabſbout tot Delft: in vvelck Proces vverde geproduceert een ſententie vanden Grooten Rade tot Mechelen in conformatie van dien.* Item in cauſa *vanden Heer van Borſel* contra *de Heere van Cruyninge.*

DECIS. XXXVIII.

Quando Novatio aut Delegatio fiat.

EEnen Franck Douplyne vvoonende tot Amſterdam, Impetrant in cas d'Appel, is ſchuldich ghevveeſt eenen Arnout Garnies Coop-man tot Antvverpen 156 gulden 13 ſtuyvers, ter cauſe van ſekere quantiteyt van rogghe, hy heeft die gheaſſigneert op Adam Gernies broeder vande ghedaechde, omme die van hem t'Antvverpen te ontfangen, eñ tot dien eynde hem mede ghegeven brieven van adreſſe aen den voorſz. Adam.

Adam ſeggende aen ſijn broeder groote merckelicke ſomme van penninghen ten achteren te zijn, heeft te vrede ghevveeſt te betalen de voorſz. Aſſignatie eñ te voldoen, mits compenſerende de voorſz. 156 gulden 13 ſtuyvers aen ſijn credijt,

dijt, ende het ſchijnt dat hy hem tot dien eynde over-ghelevert heeft een rekeninge die den gedaechde ontfanghen heeft en onder hem behouden, omme die te beſien: ſegghende daer nae de ſelve rekeninghe van oude verſuſte ende illiquide ſaken te vveſen ende die'tontkennen, ende mitſdien vvas verſoeckende betalinge vande voorſz. ſomme. die den voornoemden Adam heeft gevveygert: Sulcx dat den gedaechde hier van heeft geadverteert den impetrant die op den gedaechde begeert heeft, dat hy ſijnen broeder noch eens ſoude interpelleren, en in cas van vveygeringe in rechte roupen hem impetrant, die vvederomme denſelven Adam ſoude citeren in cas van indemnité.

De queſtie is of den Impetrant gevrijt is vande gedaechde door d'Aſſignatie voorſz. ende datter ſy novatie per interventum novæ perſonæ. *Dunckt dat de voorſz. Aſſignatie en overvvijſinghe van ſchulde niet en is delegatie, per l. 2. C. Novat. l. delegare. 11. ff. eod.* quia in ea requiritur quod ille delegatus debitor ſit, & tanquam meus debitor promittat, & quod interveniat ſtipulatio: uno autem ex his deficiente non eſt propriè delegatio, ſed impropriè; ſed illis tribus concurrentibus vera eſt delegatio & per talem delegationem fit novatio etiam hodie, poſito quod hoc expreſſe non fuit actum, nec obſtat *l. fin. C. eod.* quia loquitur & debet intelligi quando non intervenerit delegatio *Caſtr. ad l. delegare. 11. ff. eod. Bartol. ad l. ſingularia ff. ſi cert. petat. ad verbum campſor.* Vbi notatur per dele-

gationem fieri novationem, & ſic non eſt liberatus impetrans.

De voorſz. Aſſignatie en is oock geen novatie; quia hoc non expreſſe actum *d.l.fin. Is dan anders niet dan* mandatum de recipienda pecunia in compenſationem debiti, quæ cum ſit recepta & ſoluta operatur novationem *l.ſi debitorem meum.* 21. *ff. Novat.* Imò ſi dixi campſori aut mercatori (*ut notat Bartol. ad d.l.ſingularia. num.* 9.) quod tibi ſolvat, nota verba *Legis, ſi debitorem meum iuſſero. de Novat. Caſtrenſ. ad d. l. delegare.* 11. *num.* 4. putat quod non liberatus ſim, licet ipſe promiſerit per ſtipulationem & ideo poſſum adhuc ſibi inhibere quod ſolvat, quia ſimplex mandatum re integra poteſt revocari, res autem videtur integra poſtquam nondum ſolvit, licet promiſerit quia hoc non illi mandavi , ſecus ſi mandaſſem & ipſe promiſſerit per ſtipulationem, tunc ego ſum liberatus, ſed ſi ſolum dixi mercatori quod ſibi ſolvat non ſum liberatus, & ideo ſi mercator cedat foro, poſſes iterum redire ad me primum debitorem.

Aengaende de compenſatie die de voorſz. Adam heeft willen doen naedemael die illiquide es ende dat de ſchult vande voorſz. Adam by den gedaechde ontkent wert en mach die alhier niet comen in conſideratione, nec quoque quod ille Adamus ſcripſit in illa ratione, *de voorſchreven Aſſignatie om redenen voorſz. Caſtr. d. l. delegare. num.* 3. *verſ. ſed debet habere locum.* Nec de alia promiſſione,

miſſione, ſed ſolum quod poſuit pro creditore, reſpondit non eſſe novationem factam ſecus ſi ſcripſiſſet in libro ſe tibi promiſiſſe, quia iſtud verbum etiam in privata ſcriptura intelligitur pro ſtipulatione, *l. ſciendum.* 30. *de V. O. Ten vvare de gedaechde daer mede vvare te vrede gevveeſt,* ut liberatus fuiſſet *dē impetrant,* nam compenſatio eſt loco ſolutionis quando liquida eſt & agnoſcitur: *l. fin. C. compenſat. Zaz. ad d. l. ſingularia. fol. mihi* 317.

Op den 28 *Mey Anno* 1585 *es inde voorſz. ſake verſtaen datter noch Delegatie nochte Novatie en is ghevveeſt* per prædictas rationes & maximè ob *d. l. ſi debitorem meum.* 21. *de Novat. & ibi Caſtr.* quin quamvis debitorem meum ſolvere iuſſero, mandatarius non poteſt creditori, cui iuſſum eſt ſolui, promittere per ſtipulationem per ſolutionem liberatum, immò re integrâ mandator poteſt revocare mandantum; imò talis creditor, cui iuſſum eſſet ſolvi non poteſt agere contra mandatarium, niſi haberet actionem ceſſam vel eſſet procurator in rem ſuam ut notat *ibid. Accurſ. Præſ. Borre, Brederode, Loon, Camerlyn Rapporteur, Ignioſa, en Leeuvven,* omnes concordes in dicendis opinionibus fuerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXXIX.

Requeſte Civile ſuper deſertione appellationis etiam in Reauditione præſentatur.

OP den 3 *Junij Anno* 1585, *by Camerlyn en Leeuvven es verclaert een Mandaet van appel geimpetreert by Daniel de Pottre vvoonende ter Vere*, contra *Hans de Vos gedaechde, deſert; alſo 'tſelve niet en vvas volgende het* 204 *eñ* 206 *articlen vande inſtr. binnen* 20 *dagen* a tempore interjectæ appellationis *by den Deurvvaerder geexploicteert, als claerlijck bleeck byt vonnis, acte van appel, Mandement, eñ relatie vande Deurvvaerder.*

Hier van heeft den Appellant hem geconſtitueert reaudient aen 't volle Collegie vanden Rade eñ heeft oock ghe-impetreert vande voorſz. Hove als H. C. (*alſo de queſtie vvas tuſſchen tvvee Zeelanders* qui non agnoſcebant *den Hoogen Raet van Appel in Hollant*) *requeſte civile omme ghereleveert te vverden van dat den Deurvvaerder binnen behoorlicken tijt 'texploict niet gedaen en hadde.*

T'Hoff heeft geinterineert de requeſte civile omme ghereleveert te vverden van dat den Deurvvaerder, &c. ende dien volghende ghereleveert den Appellant vande voorſz. deſertie den 4 *Iunij* 1585, *eñ onder beneficie vande voorſz. requeſte, altererende 'tvoorſz. Appoictement by den Commiſſariſen*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

riſen gegeven, gheordonneert de gerequireerde 'tantvvorden op den eyſſch in cas d'Appel byden requirant op de rolle ghedaen eñ ghenomen eñ den requirant gecondemneert inde coſten vanden retardemente, is ghemoveert Curia iuſtam cauſam fuiſſe ad hoc faciendum, *vvant de faute vvas gepleecht by den Deurvvaerder eñ niet by den Appellant,* ad hoc ergò allego Rebuffum *in tract. de appellat. Gloſſ.* 1. *num.* 18. quod certè maximè locum haberet niſi obſtaret *art.* 206. *inſtr. Curiæ.*

Secundo movit hoc Curiam quod princeps hoc ſeculo etiam reſtituit aliquem ex facili cauſa contra deſertionem & ita ſervatur in omnibus Curijs Belgicis & etiam in Gallia. *Rebuff. d. loco. art.* 14. *Gloſ. unica. num.* 4. Quamvis de iure contrarium dici poſſit *ex l. fin. C. ut lit pendent. e.* Sed ea l. benè inſpecta loquitur quando quis omiſſa appellatione vult ſentententiam revideri & recognoſci per formam reſcripti ut etiam intelligit Caſtrenſ. 3° Quod reauditio habet naturam appellationis & quod appellans in inſtantia appellationis, ſi appellatio ſit deſerta poſſit contra eam petere reſtitutionem, *en onder beneficie van dien concluderen in Appel*; Ergò & hoc caſu in reauditione: & ſicut in appellatione non allegata allegare licet, ita & in reauditione.

Men practiſeert oock dat reauditie ſurcheert executie, ut Curia non dudum intellexit, quamvis Dominus Præſes *vander* Mijlen putabat reauditionem imitari

natu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

naturam reviſionis in qua ex ijſdem actis iudicatur, alioqui *ſoude mogen alle appoinctementen geeludeert vvorden door nieuvve allegatien en probatien ; maer naedemael die van Zeelant 'treſort vande H. Raet niet en kenden, en dat partije onder 'tdexel vande gereiecteerde appellatie ſoude rechteloos blijven*. Hoc caſu etiam admiſit *in reauditie de requeſte civile. Maer anders* videtur quod alterius opinionis fuiſſet Curia, quod non caret ratione. Præſes *vander Mijle, Borre, Caſenbroot, Brederode, Loon, Camerlyn, Ignioſa, Verhorſt, Duediſe*, omnes fuerunt eiuſdem opinionis.

DECIS. XXXX.

An exceptione compromiſsi

continueatur litiſpendentiæ exceptio.

QVeſtionis eſt *of ſubmiſſie gedaen aen Arbiters ofte goede mannē maect litiſpendentie, ſulcx datmen dat proponerende daer mede mach volſtaen. het* 10 *art. vande Ampliatie vande inſtr. begrijpt ſubmiſſie abſolute ofte pœnael van Arbiters ofte goede mannen onder d'exceptie van litiſpendentie, maer deſe ſtrijt ieghens beſchreve rechten. l. ſi quis.* 30. *ff. recept. arbitr.* Vbi dicitur, ſi quis rem in iudicium deducat, de qua eſt compromiſſum, prætorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

rem non intervenire ad cogendum arbitrum ſententiam dicere, ſed adverſus eum pœna committenda eſt, lite apud iudicem ſuo ordine peragendâ, *l. non diſtinguimus.* 32. *§.* 3. *ſumma rei. ff. eod. l. ſed ſi in ſervum.* 9. *§. idem ait ult. cum ll. ſeqq. ff. eod. ubi dicitur.*

Quod ſi ſpreta auctoritate arbitri ad iudicium vel aliud arbitrium litigatores ierint, mox ad eundẽ arbitrum redierint, prætorem non debere eum cogere inter eos diſceptare, qui ei hanc contumeliam fecerunt, ut eo ſpreto, ad alium ierint, ex quibus ll. apparet quod alter litigatorum qui rem in iudicium deduxerit non cogatur redire ad arbitrium, & quod arbiter qui ſpretus eſt, non cogitur ſententiam dicere, *en ſulcx en can ſubmiſſie pœnael geene litiſpendentie maken*, & iuxta prædictas ll. agitur ad pœnam in compromiſſo nominatam.

Sed quod ſi eſſet compromiſſum ſine pœna in arbitratores ſeu amicabiles compoſitores, certè eadem eſt ratio, obſervata facti ſpecie, quæ in prædictis ll. ponitur, idem ergò ius; verum ſi res in iudicium non ſit deducta, vel arbiter non ſpretus, vel quid aliud non contigerit, quo compromi um ſolvatur, prætor poteſt cogere ad ſententiam dicendam. *l.* 3. *§. tametſi.* 1. *ff. eod.* Et ut diſſentientes tertiam perſonam eligant. *l. item ſi unus.* 17. *§. principaliter.* 6. *ff. eod. Alle deſe ſchijnen te ſtrijden tegens 't voorſz. Artijckel.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Eenige van mijn HH. meynden datmen wel mochte perſiſteren by ſulcke geproponeerde exceptie, maer datmen die wel om de voorſz. redenen ſoude moghen reiecteren; Daer iegens wort gheſeyt, quod hoc pugnat cum dicto articulo & quod fruſtrà eo articulo tum contrarium fuiſſet ſtatutum, *maer ter contrarie*, quod ille articulus abroget prædictas ll.

Eyntelick is reſolutie genomen inde naervolgende ſake al waer d'exceptie van geblijf *gheproponeert worde, ſulcx als hier naer volcht; Govert Ianſz. Glimmer als Voocht van ſijn Schoon-vader Impetrant in r. a.* contra *Gerrit Pieterſz. ghedaechde en excipienten. T'Hoff renvoyeert de ſake mitſgaders partijen voor goede mannen genomineert in d'acte van ſubmiſſie in den Proceſſe geexhibeert: Ordonneert den ſelven* ex officio *dien volgende hare uytſpraecke te doene binnen den tijt van 6 weken eerſt comende, ende by gebreke van dien hout deſe voor deſen Hove gedevolveert, alwaer partijen alſdan ſullen mogen procederen volgende de laetſte retroacten in deſen ghehouden eñ compenſeren de coſten. Actum den* 28 *Octobr. An.* 1581. *Camerlijn* mauult addere; *Eñ indien ſy niet en connen accorderen dat ſy ſullen kieſen een derde man tot een over-man. iuxta d. §. principaliter.* Alij aliter cenſebant prout ſcriptum eſt in ſententia.

DECIS.

DECIS. XXXXI.

Bonis cedens carcere compelli

nequit niſi de dolo eius & fraude in promptis doceri poſſit.

DEn 20 Januarij Anno 1580, vveſende gheſuſtineert by een Impetrant van ceſſie eñ gheconcludeert ten interinemente eñ by proviſie tot ontſlaginghe vande perſonelle comparitie, &c. alſo hy hem ghereguleert hadde nae het 227 art. vande inſtructie vanden Hove van Hollant eñ ſtyle vanden ſelve. VVert geſuſtineert by een vande ghedaechdens dat d'Impetrant by proviſie ſoude gaen op de voorpoorte, alſo die gedaechde van meeninghe vvas de brieven van ceſſie te debatheren, mitſgaders oock den Inventaris.

T'Hoff heeft verſtaen dat d'Impetrant conde ontſlaghen vvorden vande perſonelle comparitie, mits tot vermaninghe vanden Hove t'allen tijden vvederom te compareren. Ghemerckt dat deſe gedaechde in promptis *middelen moeſt hebben om te debatheren de voorſz. brieven van ceſſie eñ Inventaris,* & quod flebile & miſerabile beneficium ceſſionis nemini eſſet denegandum niſi expreſsè de dolo cedentis appareat, *immers 'tſelve bevvijſende niet en conde gepræiudiceert zijn, naedemael d'Impetrant tot allen tijden moſte vvederomme comen tot vermaninghe, &c.* Imo hoc beneficium prodeſſe ne denudati detrudantur in carcerem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXXXII.

Vbi ab utraque parte renunciatum atque in cauſa concluſum eſt, ulteriori exhibitioni aut productioni non eſt locus; Secus ſi ab alterutrâ tantum.

QVæſtione ortâ *ofte een van Partijen die al ghedient hadde van memorien, eñ d'ander niet, maer vvas verſteken ofte ten minſten ſijnen tijt noch liep, eñ vvas verſouckende langer tijt om van memorien te moghen dienen, ſoude mogen noch overleggen certificatien tot probatie van ettelicke artijculen van ſijne Memorien: Den Requirant die verſouckende vvas prorogatie, ſuſtineerde* quod non, *allegerende het* 89 *article vande inſtructie :* quia *deur dienen van memorien geconcludeert vvas in rechten, eñ mitſdien niet en mochte meer produceren,* eumque eſſe ſtylum longa conſuetudine Curiæ obſervatum.

Pars adverſa *die gedient hadde, ſuſtineerde* affirmativam, *by redenen: Alſo hy niet en hadde copie vanden Inventaris vande ſtucken vanden requirant*, quia nullum ſuberat periculum ſubornationis teſtium quia nondum erant didicita teſtimonia : Item quia æqualitas in iudicijs obſervanda eſt. *l. fin. C. de fruct. & litium expenſ. Dat hy niet conde van ander conditie vveſen als den requirant die ſelve noch mochte recouvreren alſulcke certificatien*

ficatien eñ die overlegghen alſt hem goet-docht, dat derhalven den gerequireerde mede ſijn verſouck behoorde toeghelaten te vverden; quod non obſtaret *art.* 89. quia ille intelligitur *als aen beyde zijden ghedient is van Memorien; Dat derhalven 'tſelve den requirant niet ghevveygert behoort te vverden*, quod negligentia requirentis non deberet obeſſe requiſito.

De ſake by Camerlinck eñ Backer in advijs ghehouden zijnde, heeft 'tHoff verſtaen dat den requirant mede ſijn verſouck behoorde toeghelaten te vverden quia d. articulus intelligatur *als aen beyde zijden ghedient es van Memorien*, tunc enim non licet poſtquam didicita ſunt teſtimonia producere certificationes.

DECIS. XXXXIII.

Curiæ reſcriptum executoriale

rectè impetrari etiam ſuper ſententijs annalibus earum civitatum, quæ executoriales litteras dicernendi privilegio gaudent.

OPten 1 Septemb. Anno 1581, vverde een reauditie bepleyt van vveghen die van Middelburch requiranten, die ſuſtineerden de privilegie eñ couſtume te hebben, dat hare ſententien al zijn die veriaert mochten aldaer gheexecuteert vverden: Sulcx dat de gedaechde qualijck ghelicht

hadde Mandement omme executie te ſien decerneren op't vonnis van die van Middelburch.

Daer vverde iegens gheſeyt by de gerequireerde, dat het Hoff voor een gebruyck eñ ſtijl hadde ſodanigen Mandementen te mogen verlenẽ, volgende het 118 *art. vande inſtructie, eñ ſulcx altijt gedaen hadde niet alleen op vonniſſen van andere Steden, maer oock van Middelburch eñ van Amſterdam die gelijck privilegie pretenderen.*

T'Hoff gheboort de pleydoye eñ atteſtatie by die van Middelburch overgeleyt, heeft verſtaen dat het Hoff ſulcke Mandementen mach verlenen, niet ieghenſtaende het privilegie van die van Middelburch, 'tvvelck niet en ſpreeckt privativè *ofte* derogativè, *ſulcx dat een triumphant mach executorien verſoucken voor den Gerechte van Middelburch, eñ oock aen het Hoff verſoucken alſulcken Mandementen alſt hen gelieſt.*

DECIS. XXXXIIII.

Vigore quarti defectus in caſu l. diffamari perpetuum citato ſilentium imponi, nec opus eſſe intentionis probationem ab agente exhiberi.

M*Eeſters Pellegrom van Loo eñ Camerlyn, ſittende op de rolle als Commiſſariſen, vvaſſer een Impetrant om actie geinſtitueert te hebben, eñ daer vvaren drie defaulten*

gegaen

gegaen eñ een ander citatie. Ten dage dienende vverde verſocht het vierde defaut, en voort profijt van dien dat gheimponeert ſoude vverden een eeuvvich ſvvijgen eñ ſilentium: Quærebatur *of niet en behoorde* intendit *over-ghelevert te vverden met verificatien daer toe dienende?*

Dicebatur *dat ten tijde als verleent vvaren drie defauten ende een ander citatie, ſulcx niet geappoincteert en vvas*. Item quod in caſu *l. diffamari* tot defectus non requirantur: Tandem fuit declaratum à Senatoribus *dat voort vierde defaut verſocht by den Impetrant geimponeert ſoude vverden een eeuvvich ſvvijghen eñ* ſilentium. *l. contumacis*. 53. *De re iudic. ſonder van noode te vveſen* intendit *over te leveren*. Actum in fin. Februarij anno 1584.

DECIS. XXXXV.

Inſtitorem adverſus Dominum ſuum retentionis ius habere.

A een Factoor mach eenige Coop-manſchappen inhouden voor penningen die hy aen ſijn meeſter ten achteren is.

T*Es gebeurt dat A factoor van B ten achteren zijnde aende voorſz. B de ſomme van* 1000 *gulden onder hem hadde verſcheyde Coop-manſchappen monterende tot deſelve ſomme*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ſomme toe, eñ vande ſelve B aſſignatie vercregen hebbende omme de voorſz. vvaren ten prijſe voorſz. te laten volghen C. De vraghe es ofte A voorſz. vermach de voorſz. Coopmanſchappen onder hem te houden.

Dunct dat naedemael een Factoor ſijn achtervveſen aen ſijnen Coop-man te buyten ſtaet, overmits hy ſelve vvaren vande ſelve vvederom onder hem heeft eñ 'tgene een Coopman ſijn Factoor doet, 'tſelve doet hy ten reſpecte hy aende ſelve Factoor ſchuldich is, eñ iegens alle redene is dat hy gehouden ſoude vveſen ſijne handen te ydelen ſonder te vveten vvaer hy 'tſelve vvederom ſoude verhalen. tot. tit. C. etiam ob chirograph. pecun. pign. tener. Dat daerõ A niet gehouden en is de voorſz. C. uyt de voorſz. vvaren yet te laten volgen, maer vermach de ſelve onder hem te houden, als by certificatie vande Stat van Amſterdam eñ by verclaringe van verſcheyde Coop-luyden blijckt.

T'Hoff heeft nochtans het arreſt dat daer op by C. ghedaen, es verclaert ſtat-houdende eñ de voorſz. C. gheadmitteert tot lichtinghe van dien onder cautie ordonnerende partijen te compareren voor Commiſſaris omme aldaer te iuſtificeren eñ liquideren het achter-vveſen van A dat hy pretendeert als Facteur aen B. Dan de lichtinghe es daer nae Reauditie verſocht, zijnde ontſeyt gevveeſt.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXXXVI.

AN conventio & reconventio debeant terminari eadem ſententia vel duabus. *vid. in Tholoſ. q.367.* Item *of de Reconvenient verſteken vvorde van als eñ gheen ſack overleverde, ofmen inde Conventie mach recht doen? en es verſtaen* ſecundum *Panorm. in cap.* 1. *de mutuis petit. inde ſake van Claes Ianſz. Procureur* cum ſocijs. Contra *Ian van Florij Procureur voor deſen Hove.*

DECIS. XXXXVII.

An reorum confeſsio ſit neceſſaria & an torqueri debeant ad illam.

CApiteyn Aper van Dijck heeſt ghevanghen ghebrocht tvvee Soldaten (die aengeſeyt vvordẽ Vrouvve-cracht bedreven te hebben tot Seven-bergen) alhier inden Hage op de Voor-poorte, ende die ghelevert de H. Staten, die de ſelve gerenvoyeert hebben aent Hoff; hadde doen nemen informatie precedente daer by ſulcx ſcheen te blijcken : immers by heurlieden confeſſie bleeck, dat ſy byde Vrouvven geconverſeert hadden, dan, als ſy ſeyden, met haren vville, ſulcx dat alleen gediſputeert vvorde of het met gevvelt geſchiet vvas, dan niet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Ende 't Hoff verſtaende wel datter materie was om te doen torqueren; dan deſe ſwaricheyt worde gemoveert, dat de getuijgen byt Hoff ofte haere Commiſſariſen niet ghehoort ofte informatie precedente genomen was, ende dattet geen ſtyle en was daer op torture te doen; werde gheresolveert dat den Procureur Generael ofte Advocaet Fiſcael hem tranſporteren ſoude tot Seven-bergen, om de voorſz. getuyghen te recoleren, en meer te hooren: ende oock de Vrouwen, quæ ſtuprum & violentiam paſſæ fuerant, *ende 'tſelve den Hove te rapporteren*, quæ opinio probatur. *l.* 13. *§. idem Diuus Adrian.* 3. *ibid. in verb. ſi non teſtimoniis creditor. quod Gloſſ. atque etiam Godofred. ibid.* ibi locum habere dicit in cauſa criminali, & ſequentia verba ſatis indicant. *De teſtib.*

Sommighe meynden dat het by den Commiſſaris vanden Hove behoorde te gheſchieden ('twelck ſulcx wel behoorde in ſaecke van importantie en digniteyt. Actum *den* 13 *Novemb. Anno* 1581.

Daer nae gebleken zijnde byde enqueſte ghedaen by den Advocaet Fiſcael, ende Glaude de Glarges Secretaris, primò teſtimonium mulieris ſtupratæ, *VVaert, VVaerdinne, mitſgaders haer Dochterken;* Item *vant ghewelt gedaen in 'thuys van VVaert eñ VVaerdinne. Is diſputatie ghevallen* an rei eſſent torquendi an non? Illi qui putabant torquendos, dicebant ſtupratam mulierem non clamaſſe, & ideo hoc facinus reorum confeſſione eſſe exprimendum. Item quod generalis eſſet conſuetu-

ſuetudo, neminem eſſe damnandum niſi confeſſum; Item quamvis ſatis liqueret de ſtupro violento poſſe damnatos appellare, *l. non tantum. 6. De Appell.* Ita ut eorum appellationi eſſet deferendum.

Alij qui erant contrariæ opinionis, dicebant ſatis liquere ex teſtimonijs ſuſceptis per advocatum fiſcalem de ſtupro & adulterio violento & violentia ipſi cauponi, ſuæ uxori & filiæ illatâ, ut nihil aliud reſtaret quam reos damnandos , quia cum de crimine conſtat per teſtes omni exceptione maiores de iure illos poſſe damnari. *l. ſciant cuncti. ult. C. probat. l. qui ſummam. 16. C. Pœnis.* neque neceſſariam eſſe confeſſionem reorum, negabantque conſuetudinem generalem, neque eam in iudicio contradictorio probari poſſe, imò hanc cauſam duci in ſummum diſcrimen: nam ſi adeò duri ſunt, ut quævis tormenta pati poſſunt; ita ut nihil confiterentur , erunt impuniti dimittendi cum ſummo dedecore , & ſcandalo , cum illa tortura cenſeantur ſatis purgati. *vid. Addit. ad Bart. in l. unus. §. 1. ff. quæſtionib.* & quamvis damnati non confitentes delictum poſſunt appellare, hoc eſſe ferendum minuſque malum eſſe, quam ſi certi nihil confiterentur, & ideo dimittendi & relaxandi eſſent.

Tandem poſt longam diſputationẽ obtinuit prima, nempe reos primum torquendos. Actum 29 Novemb. 1581. *vid. Ioan. Papon. in arreſt. lib. 24. tit. 9. Arreſt. 1. & 10.* Vbi contrariam & poſtremã videtur ample-

ɛti, & ſecundum eam iudicatum refert, licet Curia Pariſienſis primam ſequatur. *Volgende de vvelcke zijn tvvee gevangens gebracht* ad torturam,*en hebben ſoo inde torture als loſgelaten zijnde ende op de bancke ſittende t'Feyt bekent, ende* ſequenti die elapſis 24 horis , *ghevraecht zijnde of ſylieden perſiſteerde byde voorſz. confeſſie, hebben geſeyt neen, en verclaert die ghedaen te hebben* metu tormentorum, *hoe vvel den eenen ſeer vveynich getorqueert vvas, en d'ander geleyt op de banck alleenlijck en vaſt ghebonden, en verclaert nochtans het Feyt in ſulcker vougen, dat daer door genouch verſtaen conde vvorden* adulterium violentum, licet non ita clarè ex præcedenti eorum confeſſione.

Sulcx dat doen ghediſputeert vverde Anne repetenda eſſet tortura; & fuit concluſum, quod non. poſtquã teſtimonijs conviɛti & ſuperati rei de perpetrata vi ac violento adulterio. *iuxta dict. arreſt.*12. *de la queſt. Pap. d. loco.* & quod non obſtaret ſecundum arreſtũ eodem loco; quia loquebatur de indicijs tantum, & ob eam cauſam repetendam torturam ; ut latius ibi, *ende dien volgende* ſunt condemnati ad furcam. 10. *Decemb.* 1581. omnium opinionibus excepto Nyenburgio. Præſentes erãt Præſes *Nyenburch, Brederode, Loon, Camerlyn, Backer, Looze, & Inioſa.* Abſentes *VVyngarden & Caſenbroot.* Sed illi abſentes antea declaraverant ſine tortura procedendum ad executionem.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XXXXVIII.

DEn 27 Februarij Anno 1579. *Is verclaert byde meeſte opinien vanden Raede, in ſeker Proces van Inductie, vvaerinne verſocht vverde by den Impetrant (die eens atterminatie by deſen Hove genoten hadde) noch een atterminatie. Dat t'ſelve vvas teghens recht eñ ſtyle, te verlenen atterminatie op atterminatie: byſonder ghegunt byden Hove, maer mocht den Impetrant verſoucken brieven van reſpijt.*

DECIS. XXXIX.

Ian de Backer Rent-meeſter van ſijn Excellentie, eyſſcher in R. A. Hans de Hoyer gedaechde.

OP den 6 Martij Anno 1579. *Is verſtaen* Authent. Hoc ita C. de Duobus reis. *gheen plaetſe te hebben binnen Antvverpen onder den Coop-lieden aldaer: maer dat den crediteur vermach* ex duobus reis alterum in ſolidum convenire, & ad ſolutionem totius conſtringere, ſecundum generalem conſuetudinem Antvverpiæ inter mercatores obſervatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. L.

DEn 29 Aprilis Anno 1579. Is gheinterpreteert by den Raet het 176 articule vande Inſtructie ſpreeckende van haeſlicke of roerende goederen in arreſte ghenomen, datmen die moet vercoopen ter naeſter Stede daermen vveeckmerckt hout. Dat vvel gheconſenteert mach vverden om groote coſten te ſchuvven, ende die cleynicheyt vande haeſlicke goederen, datſe vverden vercoſt ter plaetſe daer die goederen zijn ghenomen, doende die vveete by een Bode ter naeſter aenleggende Dorpe onder de Predicatie: ſonder nochtans t'ſelve te trecken in conſequentie.

DECIS. LI.

OP den 9 Iulij Anno 1579. Is by alle den Raet, uyt-geſeyt VVijngarden ende Loon Commiſſariſen Rotuly verſtaen dat geen Relief en valt tegens den Laps van tijde gerourt int 215 articule vande Inſtructie van Hollant, ende dat altijt ſulcx geuſeert is gevveeſt.

T'ſelve is mede verſtaen op den 9 Novemb. Anno 1580, inde ſaecke vande Bailliu van Armuyden appellant van Conceſſie van Mandement pœnael, contra Jan Govertſz. Deurvvaerder.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. LII.

IN de ſake van Claes Mandelyn Impetrant van decreet, contra Balten Dircxſz. gheexecuteerde, alvvaer den Deurvvaerder vvel tvvee Sonnen-daghen hadde laten paſſeren, eer hy het eerſte decreet dede; Is in Aprili An. 1580 verſtaen dat daer niet mochte geaccuſeert vverden eenighe nullite. Byſonder als Partijen daer op niet letten, ende dat ſonder interruptie de Merckt-daechs ende Sonnen-daechs geboden volgende d'Inſtructie art. 181. gheſchieden, als inde voorſz. ſake vvas gedaen.

DECIS. LIII.

DEn 7. Febr. Anno 1579. Ceſſie brieven grijpen gheen plaets, tegens ſententie gegaen in crachte van gevvijſden, & ſic iudicatum tegens een Debiteur die atterminatie begeerde, tegens Crediteurs nu vercregen hebbende condemnatie. Al hoevvel ſommige vande Raeden in contrarie ſententie vvaren, ende ſuſtineerden den Grooten Raet tot Mechelen non obſtante re iudicata Ceſſie te verlenen. Quod verum puto, ſi debitor ſonder die ſchult tot armoede ghecomen is. Hoc arreſtum loquitur in cas van Inductie, & limitatio hæc omnino procedit ſi pervenerit ad pauperiorem fortunam caſu fortuito: Nam & tum in ceſſione ei conceduntur literæ. Vide probatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

bationem *in ceſſie. int Placcaet de anno* 1544, 19 *Maij, int eerste Memoriael-boeck Ioan. Dam. Fol.* 82.

DECIS. LIIII.

D*En* 14 *Febr.* 1579. *Een Procureur vanden Impetrant van vvillich Decreet, acht dagen te vrouch vverden dach by den Deurvvaerder geaſſigneert, gepreſenteert hebbende en̄ den gedaechde abſenterende, die ſuſtinerende vvas geen defaut tegen hem te gaen: Is gediſputeert of die publicatien ſoo Merckt-daechs als Sonnen-daechs behoorden te geſchieden, dan ofmen die ſelfde ſoude mogen met een nieuvve citatie helpen, alſo daer noyt eenige oppoſanten gecompareert en vvaren, en̄ dat alle andere citatien* debite *gedaē vvaren.* Quæ ſententia ut benignior fuit recepta, *mits dat t'ſelve ſoude gheſchieden op coſten van Franck van Bye Procureur vanden Impetrant (die daerop gehoort is gevveeſt) en̄ dat hy Requeſte ſoude overgeven, vvaerop ſulcx ſoude vverden geapoſtilleert, en̄ daer van verhael ghedaen inde brieven van Decreet.*

DECIS. LV.

O*P den* 23 *Febr. Anno* 1585. *Camerlyn ende Leeuvven ſittende ter audientie is een plaidoye gheſuſtineert, dat het achſte articule vande Inſtructie beroerende VVeeſen en̄*

VVedu-

VVeduvven gheen plaetſe en ſoude hebben, ſoo vvanneer queſtie valt de acquirenda hereditate, ſeu poſſeſſione eius, ex Edicto Divi Hadriani. *l. fin. C. de Edicto D. Hadr. toll. iuxta Titul. C. ubi de hered.* agi oporteat. *maer ſoude moeten gheageert vverden* coram lege loci, *daer t'Sterf-huys gevallen is. Eñ dat t'ſelfde articule ſpreeckende van materie poſſeſſoir, te verſtaen ſoude zijn in Mainctenue eñ Complaincte,* ut ſunt interdicta uti poſſidetis, & Recuperandæ de vi, ſive Reintegrandæ, *maer niet de* interdicta Adipiſcendæ. *Allegerende den Advocaet Diert veel ſententien ghevveſen in conformite van ſijn geallegeerde.* Item *dat een Voocht geroepen zijnde van ſijn VVeeſkint omme rekeninghe te doen, oock mach excipieren* iuxta Titulum C. ubi de ratiocinijs agi oporteat. *Dat oock in alle Steden van Hollant* quando agitur ex Edicto Divi Hadriani *geuſeert vvert materie van inleydinghe ende uytleydinghe.* Et ſic à Senatoribus intellectum & indicatum eſt.

DECIS. LVI.

IN cauſa Magiſtri Iohannis Bekerckij quondam Conſulis Middelburgenſis, *is* per Curiam *verſtaen* 6 Iunij 1585, *dat de evaſie by hem gedaen, door een valſche eñ gheconterfeyte ſleutel, in conſideratie behoorde te comen.* Quomodo procedendum ſit contra effractorem docet Ioann. Papon. *lib. 23. tit. 2. artic. 1. Te vveten, by*

Mandement Crimineel, *ende inroepinge*, & apres ouïr les teſmoins ſur le briz de priſon, & autres choſes, dont il eſtoit accuſé. *Ende ſoo iſt gedaen ende gepractiſeert ghevveeſt inde ſake vande voorſz. Bekercke nae ſijn uyt-lopen*, *die* pendentibus citationibus iterum fuit captus.

DECIS. LVII.

OP *den* 8 *Iulij Anno* 1583. In cauſa *van Aelbrecht vander Graff Burger-meeſter tot Armuyden ghedaechde in cas d'Appel*, contra *Michiel Drebberts Impetrant int ſelfde cas. Aelbrecht ſeyde den Impetrant ghegeven te hebben een root benaijt ſacxken, daer in vvaren tvvaelf Roſenobelen ende tſeſtich Hollantſche Daelders, t'vvelck een getuijch-vvaerdich van gheloof hadde gheſien, daer van ende die circumſtantien van dien ſeer claerlicken depoſerende, ende datter vier andere ghetuygen vvaren, tot eenige van vvelcke den Appellant ſekere daghen te vooren geſeyt hadde, dat hy tot den gedaechde om 'tgelt gaen ſoude, omme t'ſelve ter Goude te brenghen, ende hem hadden ten Huyſe vanden gedaechde ſien ingaen tot tvvee reyſen: ende dat den Impetrant uyt-gaende de tvveede reyſe, ſeyde, ick hebbe daer ghevveeſt alle dinck is claer: ende dat den Impetrant vvel bekende daer ghevveeſt te hebben, maer ſeyde dat het gelt niet gereet en vvas, 'tvvelck vvaer vvas voor die eerſte reyſe: dat hy daer oock gevveeſt hadde voor de tvveede*

tvveede reyſe, quando dicebatur pecuniam acceptam fuiſſe, *ende eens dronck*, quod negavit, & tamen clarè probatum fuit. *Sulcx dat tot die halve preuven vande voorſchreven eene getuyge noch veel meer indicien toequamen. Is gevveſen dat hy gedaechde* poſſet admitti ad juramentum ſuppletorium. Quia iuris eſt notorij quãdo plus quam ſemiplena eſt probatio, veluti quando præſumptiones & coniecturæ, cum uno teſte concurrunt, quod tunc etiam in cauſis graviſſimis, necnon famoſis iuramentum ſuppletorium defertur; ſic *D. Abbas in cap. mulieri. col. 4. num. 6. extra de iureiur.* cuius verba hæc ſunt. Poteſt ſemper (videlicet iudex diſcretus) quando circunſtantiæ & qualitates ſuadent iuſiurandum ſuppletorium deferre. Et paulo ante ſic. quod quis plus quam ſemiplenam probationem habet, certe ſatis poteſt ad iuramentum recurri. Nam nullus textus dicit (*inquit*) iuramentum non deferendum in cauſa ardua, ſed iudex poteſt inſpectis perſonarum & cauſæ circunſtantijs deferre actori. Notabilis ibidem *Apoſtill. in litera a.* Et ita etiam in ſpecie dicunt *Paul. de Caſtro & Alexand. in l. 3. in pr. ff. de iureiur. uterque in ult. col.* allegantes idem velle. *Joan. Andr. in cap. fin. extra eod.* facit illud quod notabiliter dicit *Bald. in l. in bonæfidei in ult. col. verſ.* tertio inſpicitur quantitas rerum, quod licet in cauſis feudalibus; quia magnæ ſunt non deferatur iſtud iuramentum neceſſarium, tamen bene defer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

tur poſſeſſori, quia poſſeſſio aliquid adiungit ſemiplenæ probationi, & hoc diligenter nota (*inquit*) quia faciunt ad limitationem eorum quæ notantur per ipſummet *Abbat. & Dd. in cap. fin. in pr. in pen. & ult. col.* quod in cauſis famoſis, & criminalibus, etiam civiliter intentatis non deferatur iſtud iuramentum, & idem in cæteris cauſis magnis & arduis. Nam eſt verum, niſi eſſet plus quam ſemiplene probatum. Latiſſimè *D. Nicol. Boerius in aureis ſuis deciſ. quæſt.* 85. *num.* 4. *& ſeq. nec non quæſt.* 86. *num.* 3. & 4. ubi multis autoritatibus probat, in cauſis iniuriarum, ſi ad amendam pecuniariam tantum agatur, non honorariam & ſemiplena probatio cum indicijs ſint poſſe actori deferri iuſiurandum. Rationem addit. Quia huiuſmodi ſententia non imponit infamiam facti, nec iuris, & ſic multoties iudicatum in Senatu Burdigalenſi refert *d. quæſt.* 85. *& quæſt.* 86. *nec non Joan. Papon. tit. de ſermens lib.* 9. *tit.* 6. *arr.* 9. 10. 11 & 12.

Non obſtat quod in delictis & cauſis criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores iuxta *l. ſciant cuncti C. de probat.* & quod tunc in huiuſmodi cauſis iuramentum ſuppletorium non defertur ut notabiliter dicit *Bald. in l. fin. in pr. C. ſi minor ſe maior. dixerit.* Quia locum non habet quando unicus teſtis cum varijs præſumptionibus, indicijs, & coniecturis concurrit. Pulcherrima eſt deciſio *Iaſonis in. d. l. Admonendi. num.* 23. *ff. de. iureiur.* ubi poſt

varias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

varias enumeratas ſpecies, quibus hoc iuramentum non defertur ſic dicit. Limita omnes iſtos caſus dum dixi quod iſtud iuramentum neceſſarium non defertur, in cauſis magnis & arduis, nec in criminalibus, nec ſpecialibus, nec in cauſis famoſis vel ſimilibus, &c. Niſi eſſet plus quam ſemiplene probatum. Quia ſi ultra ſemiplenam probationem aliud eſſet adductum, vel adeſſet aliqua præſumptio, vel produxiſſet quis duos teſtes, quorum unus non eſſet omnino integer, quo caſu haberet ſaltem plus quam ſemiplenam probationem, tunc ſi perſona ſit honeſta, poteſt iudex quamvis cauſa ſit ardua, vel gravis deferre iuramentum neceſſarium. *per l. text. in d. cap. fin. per quem text. ita tenet Ludov. Roman. hic in 29. col. & clarius in 34. & ante eum Salicet. hic in 17. col. in f. Idem tenet Alex. Imol. hic in 23. col. & in d. l. 3. in pr. ſupra eod.*

Verba *D. Zaſij in l. ait prætor in f. pr. ff. de iureiur.* ſunt hæc; quod fallit multum notabiliter, & eſt hæc doctrina ſervanda, ſi accuſator haberet aliquod adminiculum, aliquam præſumptionem, vel coniecturam ultra ſemiplenam probationem, id eſt, unum teſtem, & accuſator ſit vir honeſtus fide dignus, tunc poſſet ei deferri iuramentum neceſſarium ſuppletionis. Ita *Abb. d. cap. fin. & facit Gloſſ. in cap. viduam ext. de regul. DD. communiter in d. l. Admonendi in f.* quod hic non male tenuit Ludov. Roman. Et ita habes mentem Gloſſæ quantum ad cauſas criminales.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. LVIII.

OP Tijck-tacken en valt geen proviſie, alſer geappoin-teert is den thienden Martij 1563. Inde ſake hangende tuſſchen VVillem van Loo Impetrant, eñ Alevvijn Alevvijnſz. beyde van Leyden. Den Impetrant hadde die ſomme van tvvintich ponden vlaems gevvonnen met Tijck-tacken op diverſche ſtonden, eñ gecregen vanden gedaechde aen Obligatie, ſpreeckende die voorgaende ſomme te reſteren van voorgaende rekeninge, vvaer tegens de gedaechde gedaen heeft ſijn defenſie ter contrarie, ſeggende deſe ſomme gheſprooten te vveſen ter cauſe van Tijck-tacken, eñ dat nae rechten hy niet gehouden en vvas die te betaelen, iuxta l. fin. C. de aleatoribus. Item dat tot Leyden een keure is, by d'vvelcke vvert geordonneert, datmen van ſpeelen geen recht doen ſal: Immers den vvinder die ſijn gevvin eyſſcht, mach vverden gecauſeert byden Schout aldaer, eñ verbeurt een boete van drie gulden. Præterea dat die Obligatie geen cauſam en hadde. Hier tegens vverde gerepliceert byden Impetrant de ſomme tot diverſche tijden gevvonnen te zijn. De ſake vverde in advijs ghehouden, eñ ten voorſchreven dage geappoinɛteert geen proviſie daerinne te vallen.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. LIX.

DEn 27 April 1579. Is verſtaen by t'Hoff in een ſake van preferentie. Quod emphyteuta poteſt irrequiſito & invito domino directo hypothecare utile dominium ſecundum ſententiam *Accurſ. ad l. fin. C. de iure Emphyteut. ad verb.* Alijs vendere. ibi. Item an pignorare.

DECIS. LX.

Curia Curatorem poteſt dare prodigo, innocenti, aut adulto.

OP den 28 April 1579. Is verſtaen dat t'Hoff mach committeren een Curateur prodigo, innocenti, aut adulto, *eñ ordonneren dat d'ſelfve alle iaers voor Commiſſaris van deſen Hove ſal rekeninghe doen van ſijn adminiſtratie: niet tegenſtaende Steden, Dorpen ofte Vlecken hebben VVeeſ-cameren eñ VVeeſ-meeſteren: vvant t'Hoff verſocht zijnde, ſulcx mach doen, als vveſende Opper-voochden van alſulcke miſerable perſonen. Dit is ghedaen in een ſake van een Innocent tot Bodegraven ten verſoucke vande vrunden. Camerlyn* dubitat an bene concluſum.

DECISIO-

DECISIONES SVPREMI SENATVS

Hollandiæ, Zelandiæ, & VVeſt-Friſiæ, quibus Curiæ Provincialis ſententijs, rei iudicatæ auctoritas tribuitur.

Decis. I.

Magni Senatus Mechlinienſis.

DEn 19 Novemb. Anno 1568. *Is by den Hove Provinciael verſtaen dat een ghevanghen om ſchult, gehouden is den Cypier te betaelen die coſten, die hy boven het ordinaris daer op hy gheſtelt vvas, verteert heeft: Inde ſake van Maerten Fransſz. Cypier vande voorpoorte inden Hage, eñ Henrick Cornelisſz.* alias *Reyn onreyn. Die teneur vande Sententie condemneren den gedaechde eñ gearreſteerde te betaelen alle de coſten by hem op die voorpoorte vanden Hove, boven die ſes ſtuyvers daechs verteert, eñ dat vanden tijde hy daer eerſt ghebracht vvas ghevveeſt totten tvveeden Auguſti 1567, eñ vanden ſelven tvveeden Auguſti totten daghe toe van ſijne ontſlaginghe, alle die coſten by hem verteert boven die tvvee ſtuyvers daechs. Offlaende dat deuchdelick blijcken ſal daer op betaelt te vveſen, eñ 'tſelfve ghedaen zijnde, condemneert d'voorſz. Impetrant t'arreſt af te doen. Ontſeyt*

den voorſz. Impetrant ſijnen vorderen eyſſch eñ concluſie op den gedaechde genomen eñ compenſeert de coſten. Quam ſententiam Senatus Mechliniæ de appellatione cognoſcens haud gravatè approbavit. Notetur *l. ſi neceſſarias ff. de pign. act.*

De gedaechde poſeerde *quant un eſt logé comme priſonnier ſur la voorpoorte par un tierce à cauſe de debte en vertu de condemnation ou autrement, ledict priſonnier n'eſt tenu de payer ledict Cypier pour les deſpens ordinaires, mais celuy qui a faict priſonnier : au moyen de quoy le Cypier eſt accouſtumé quant quelqu'un eſt amené, de demander caution pour les deſpens de celuy qui le faict amener & non du priſonnier.*

Le Cypier poſe que cela giſt au l'arbitraige & vouloir du Cypier & carceratus ipſo iure manet obligatus, *pour ſes deſpens , & n'eſt tenu en aucune maniere laiſſer ſortir aucun priſonnier , ſi n'eſt contente ou ſatisfaict. A quoy eſt plus tenu le priſonnier que le crediteur, attendu que le priſonnier eſt nourry, & entretenu,* & ipſius negotium utiliter geſtum eſt, *ayant touſiours ledict priſonnier: eſtant declaré induement apprehendé , ſon regres contre ſa partie , & ne doit le Cypier* qui omnia neceſſaria adminiſtravit fraudari, *& moins encores au regard de l'appoinctement de la Cour, ſur lequel il s'eſt fondé. Car ce ſeroit choſe abſurde que l'Impetrant ayant alimenté le priſonnier, & le crediteur eſtant pouvre, & ne pouvant relaxer ledict priſonnier : comme auſſi n'a peu, veu ledict appoinctement*

ſeroit

ſeroit fruſtre de ſon aliment. Il inſiſte que du moins il doit payer l'extraordinaire.

DECIS. II.

DEn 10 Ianuarij Anno 1561. Is by den Raede van Mechelen gheconfirmeert ſeeckere Sententie vanden Hove Provinciael van Hollant, ghepronunceert den leſten Iulij Anno 1550 daer by ſeeckere Baſtaerden van een Prieſter tot VVeſep, genaemt Mr Bruyn VVillemſz. mitſgaders Ytgen Thomas dochter, moeder der ſelver Baſtaerden ghecondemneert vvaren, ten profijte van deſſelfs Bruyn VVillemſz. ſuſters kinderen, den ſelfven te laeten volghen alle die goederen by den voorſz. Heer Bruyn metter doot ontruijmt, eñ henluyden daer mede te laeten bevverden als met haerluyder eyghen goet: mitſgaders op te leggen eñ te betaelen die vruchten van dien ontfanghen, eñ die ſy noch ſullen ontfangen tot dat ſy volcomen af-ſtant ghedaen ſullen hebben; mits dat d'voorſz. Impetranten ghehouden ſullen zijn d'voorſz. kinderen Baſtaerden uyt d'voorſz. goederen, eñ nae de faculteyt vandien, eñ qualiteyt van haerluyder perſonen te alimenteren tot diſcretie, eñ taxatie vanden Hove. Ontſeggende den Impetranten heuren vorderen eyſch eñ concluſie met compenſatie van coſten. T'fundament is in Authent. ex complexu. ubi Dd. C. de inceſt. & inutil. nupt. cap. cum haberet. ext. de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adult.

Ende dat het alle gevalle zijn turpes perſonæ, quibus fratres & ſorores præferuntur. *l. fratres. C. de inoff. teteſtam. Ende* heredes *niet ghehouden vvaren* concubinæ *haer Legaet te preſteren. l. Claudius. ff. de his quibus ut indign. Sonder dat eenichſins den kinderen mochte patrocineren het Octroy byde voornoemde Mr Bruyn van ſijne Majeſteyt vervverven. Soo overmits t'ſelfve niet verleende* licentiam teſtandi *onder ſijne kinderen, daer van geen mentie gemaeckt vverde: Conſequentelick ten dien reſpecte verſtaen vverde* ſubreptijs *ende* obreptijs. *Als mede* quia debet intelligi ſecundum ius Canonicum *& dict. cap. cum haberet. Ofte te letten ſtont op die coſtume die geſeyt vverde t'Vtrecht te obtineren. Que toutes perſonnes & Eccleſiaſticques du Dioceſe d'Vtrecht eſt loiſible laiſſer par teſtament ou autrement tels biens que bon leur ſemble, aux enfans procreez des Concubines, & que ladicte coſtume & uſance eſt confirmé per privileges du Pape & de l'Empereur, ſignanement que telles perſonnes ne diſpoſent au preiudice des enfans qu'ils ayent du loyal mariage paravant prendre l'eſtat Eccleſiaſticque.* Tum quod dicta conſuetudo tantum locum habeat Vltraiecti, & quoad ſubditos Vltraiectinos, ſed non quoad alios. Nec etiam in Flandria, Zelandia, vel alibi: conſequenter non in Weſep civitate Hollandiæ.

Tum quod non poſſit vocari conſuetudo, ſed dicenda ſit corruptela, & ideo à Magno Senatu abolenda; prout in hac Curia ſimilis conſuetudo Namur-

murcenſis in lite, quæ agitabatur inter Thomam Pacquart & Dominum de Boulongne reformata & abolita fuit, reſervatis ſpurio alimentis, iuxta qualitatem bonorum, & contemplationem legitimorum liberorum. Cum expreſſa prohibitione ne deinceps tali conſuetudine uterentur.

DECIS. III.

Supremi Senatus Holl. &c.

4. Ianuarij, Anno 1593.

Ian Gelingen.

Contra

Anthonis Gyſbrechtſz.

Contra ſententiam nulla datur reſtitutio per mandatum pœnale.

Sententia inter alios lata non dicitur qua plures ſimul licet non vocati condemnati ſunt, ideoque ab ea provocandum ſi qui ſua intereſſe putent.

QVanquam patri adminiſtratio bonorum filiarum ſuarum interdicta eſſet, is tamen bonis non abſtinuit, ſed ſpreta Curiæ ſententia feudum Middelburgicum cum appertinentijs, coram paribus Curiæ feudalis in Antonium creditorem ſuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

jure pignoris tranſtulit, ea lege ut perſoluta ſorte pignus immune eſſet. Verum gener ubi factum ſoceri neſcivit ſecundo Curiæ conqueſtus cauſa ſummarie cognita decretum obtinuit, quo ſocero omnibuſque alijs qui ſua intereſſe putarent rerum feudalium adminiſtratio interdicta fuit, permiſſumque genero earumdem rerum poſſeſſionem via facti apprehendere. Quam cum gener ſententiam lapſis fatalibus exequi pararet Antonius ceptam executionem ad diem ſiſti eiuſdem Curiæ mandato, quod pœnale dicitur, impetrant. *Mandement pœnael ſtadthoudende tot ſeeckeren daeghe.* Cumque litigantium uterque die dicta adeſſet, Commiſſarij conſidentes pro auditorio Curiæ mandatum in finem litis prorogant. *T'Hoff continueert die beveelen pœnael,* Iuſſeruntque rem brevibus memorijs in ſcriptis peragi. Quibus actor intentionem diutina poſſeſſione, & titulo munitam aſtruere eſt conatus, qua ne quidem Principis reſcripto, nedum ſententia inter alios lata turbari potuiſſe aſſerit. Contra reus ſe iuſtiori titulo longe niti, ut qui dotale feudum providentia maiorum inteſtati jure poſſideat, cum contra adverſarij auctor nullo titulo fulcitus feudum transferre nequiverit. Nec verum ſententiam inter alias latam: Cum, non tantum ſocero ſed & omnibus alijs eadem ſententia feudi adminiſtratio ſit interdicta, quod ſi ſententia non jure (utpote actore non

non vocato) lata diu poſſit, non tamen niſi ordinario appellationis, vel nullitatis remedio corrigi potuiſſe quod qua factum non ſit, dubitari non poſſe, quia eadem ſententia in rem iudicatam abierit, vel rei iudicatæ : ſi nullitatis vitio coram appellationis judice arguuntur, aſſimulari debeat Ideoque ſententiam non potuiſſe ullo reſtitutionis mandato pœnali quod judicis officium eſt tantum imploratorium per doctrinam *in l. in cauſæ:* 16. *in princ. ff. de minor. vigintiqu. ann.* Et quo uno collyrio imperitiores cauſidici; ſi nomen actionis ignorent omnibus modis mederi ſtudent.

Curia cauſa cognita actori petitionem denegavit, quæ ſententia etiam Senatui placuit.

DECIS. IIII.

Vſuræ illicitæ in ſortem imputantur. l. eos 26. §. 1. verſ. Cæteros. C. de uſuris.

ALpinates duo quos vulgo Longobardos vocant fœnebris menſæ Middelburgenſis ſocij, pacto inter ſe conveniunt, quo alter alteri menſam ſolidam cederet, iſque viciſſim ſocio bis mille quadringentas libras Flandricas cum uſuris bis centeſimis ad decen-

cen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

cennium penderet. Et quo paratior eſſet tum ſortis, tum uſurarum executio ultronee ſe pateretur ab Hollandiæ Curia condemnari. Qui poſtquam diu uſuras ſolviſſet, eius heredes poſt decennij lapſum ſortem ſolvere recuſarunt, quod uſuras illicitè perſolutas cum ſorte compenſandas eſſe affirmarent, quod ſi fiat nihil reliquum fore. Quamobrem in ius vocati ut ſententiæ executionem decerni viderent, actor ſerius poſt ſententiam latam compenſationem allegari ait. Deinde cum fœneraticiæ artis ſit ſocius illi licuiſſe haſce uſuras (quæ Diplomate permiſſis minores ſunt) ſtipulari. Quibus viciſſim heredes tum demum de exceſſu uſurarum poſt rem iudicatam non licere excipere cum contentioſe ſuper modo uſurarum quæſtio ſit deciſa. *Carolus Molin. tract. de uſur. quæſt. 16. Ioh. Pap. lib. 12. tit. des contract uſurar. 7. arreſ. 20.* Hanc vero tranſitoriam tantum latam ſententiam, in confitentem reum eſſe latam, qui eadem facilitate induci potuerit, quo ſe pateretur condemnari, qua fœnus improbum promittere. Improbiſſimum autem fœnus eſſe dubitari non poſſe: Cum uſuræ communes hiſce provincijs frequentatæ ſint ſemiſſes, graviſſimæ vero mercatoribus ex mora ſtipulari permiſſæ centeſimæ, his ſi quis maiores ſtipuletur certiſſimis ſeſe pœnis edicto Caroli Quinti in uſurarios ſtatutis ſubijcere. Pecuniam vero hanc neque ex emto deberi, neque loco intereſſe ſuccedere,

dere, ſed mere fœnebrem eſſe cuius nulla cum ſit nundinatio, nullo mercemoniorum jure cenſeri. Nec etiam actorem ſe ſocietatis titulo tueri poſſe cum certiſſimum ſtipulatus lucrum, omne à ſe abdicans periculum ſocietati renuntiaſſe videatur. Hoc amplius quod neglecta diplomatis forma (qua bis centeſimas uſuras ultra uſuras dodrentales quæ nempe tertio anno ſortem adimplent pignoribus tantum acceptis ſtipulari licuit) quondam ſocium, literarum obligatione ſibi devinctum reddiderit. Quare ſe petere ab impetitione actoris abſolvi. Curia cauſa cognita abſolvit, quæ etiam ſententia appellatione interpoſita Senatui æquior viſa eſt.

Societas pariter lucri & damni eſſe debet. Leonina enim magis videtur ſocietas ut quis lucrum tantum ſentiat, alter vero damnum *l. ſi fuerint Arriſto, ff. pro ſocio.*

N. Vſurarijs publicis ſub pignoribus tantum, nõ etiam chirographis fœneri pecuniam credere licet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. V.

Quando exceptio non ſolutæ pecuniæ apochæ debeat oppini.

CHriſtianus partem debiti Petro ſuo creditori delegavit cumque Petro nihil ſolveretur, is iudicio cum Chriſtiano egit, à quo debitum ſuum conſecutus, Chriſtianus viciſſim ſuum vocavit debitorem, petens partem debiti delegatam, & non ſolutam ſibi ſolvi. Hic prolata apocha generali (quæ ſolidi debiti ſolutionem ante plurimos annos factam referebat) ſolutione obligationem omnimodo extinctam eſſe dicebat. Quibus, contra actor ſpe tantum numerandæ pecuniæ delegatæ apocham à ſe emiſſam excepit. Verum Curia cauſa cognita reum à petitione actoris abſolvit. Quæ etiam ſententia appellatione interpoſita æquior viſa eſt. Debuiſſet namque actor intra trigeſimum diem poſt ſecuritatis expoſitionem, hanc pecuniæ non numeratæ exceptionem obieciſſe, vel ſaltem denuntionibus ſcripto miſſis querelam debitori denuntiaſſe quod & tum commodiſſime feciſſet, cum actor Petro condemnaretur pecuniam delecatam ſolvere. *l. in contractibus.* 14. *§. Super. & §. in omni. C. de non numer. pecun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. VI.

1 Februarij Anno 1594.

Dolus dans cauſam emtioni reddit ipſo iure nullam, & qui fideiuſſiſſe videtur poteſt reſcindere.

IDa Enchuſana mercibus Antvverpiæ aliquoties à Spintio comparatis ac perſolutis, tandem ab eo impetravit, ut ſi ab alijs rogatus foret, qua fide ſecum egiſſet veritatem indicet. Cumq; hac fiducia plurimas illa in dies comparaſſet merces, Spintius ſubito fraude mulieris detecta, veritus ne novi creditores ſecum ex ſponſo acturi eſſet, (id enim Antvverpiæ inter mercatores conſtantiſſime obſervatur) mandatũ ab ijs in rem ſuam accepit, ac mulierem cuſtodiæ publicæ mãdavit, merceſq; deinde inſecutus, eaſdem Enchuſæ penes Iodocum deprehenſas ſequeſtro incluſit, iureq; cũ ea expertus merces dominis priſtinis vindicat per doctrinam §. *item ſi quis in fraudem inſtit. de Act.* Ille manu conſerta fidẽ de pretio habitam aſſerit, ſibiq; merces, in ſolutũ anterioris debiti bonafide miſſus, ideoq; ne quidem Pauliana eaſdem in uſum communiũ creditorũ evinci poſſe. Contra Spintius emtionẽ unquam ſubſtitiſſe negat, cum dolus cuius re haud dubie particeps eſſet initio contractui cauſam dediſſet *l. eleganter & ibi commun. Dd. ff. de dolo malo.* Hollandiæ Curia atteſtationibus receptis actori merces addicit. Senatus appellatione interpoſita haud gravate approbat.

DECIS. VII.

14 Octobr. Anno 1592.

Socius non aliter tenetur ob debita à ſocio contracta, quam ſi in expreſſam cauſam ſocietatis credita ſunt.

CAtharina quæ ſocium certæ negotiationis habebat Engelbertum, pecuniam mutuam à Verekio accepit, quam cum in ſocietatem communem libris ſuis verſam ſcripſiſſet, Verekius Engelberto in ius vocato ſolidam ab eo pecuniam, quaſi in rem ſocietatis verſam petit. Curia Verekio actionem non dari pronuntiat. Quæ ſententia Senatui appellatione interpoſita placuit. Quanquam enim ſociorum ſinguli ex contractu socij in ſolidum teneantur, út qui ſeſe invicem negocijs præpoſuiſſe videantur. Id tamen non aliter locum ſibi vendicat, quam ſe expreſſim in cauſam ſocietatis ſit creditum; quantumvis res in utilitatem ſocietatis ceſſerit. Cum igitur pecuniam hanc Verekius mutuam (cuius nulla inter eos erat negotiatio) crediderit fidem tantum ſecutus Catharinæ, nulla ſocietatis habita mentione, non potuit Catharina ſcribendo in libris ſuis alium creditori ſuo obijcere debitorem ſeque pro parte debito eximere. Cum ne quidem ſi mandatum Catharina habuiſſet à Verekio ſumendi pecuniam mutuã Engelbertus Verekio ſocietatis nomine obligari potuiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

tuiſſet, licet pecunia in rem ſocietatis verſa probaretur niſi Verekius aperte pecuniam in cauſam ſocietatis credidiſſet.

DECIS. VIII.

16 Octobr. Anno 1592.

Inventarij beneficium heredibus conceditur, niſi de conſanguinitate alius ſeſe offerat, qui pure & ſimpliciter hereditatem adire velit. *Vide Petr. Peckium de teſtament. conjug. lib. 1. cap. 35. in pr.*

Maritus uxori cognatus non eſt, quamvis decimo loco ad bonorum poſſeſſionem vocetur.

Quando à ſententia Curiæ appellatur, dies adverſarijs dicta Curiæ intimanda eſt.

ALeide Delphenſi matrona mortua heredes legitimi quod hereditatem ſuſpectam haberent à Principe ſeu Senatu Hollandiæ ſupremo; qui Principis Prætorio fungitur, inventarij beneficium impetrarunt, ea lege ut antequam bonis hereditarijs ſeſe immiſceant, inventarium rerum hereditariarum rite creditoribus: qui certi ſunt, ab apparitore Senatus nominatis, reliquis vero per edictum vocatis, coram Scabinis Delphenſibus ab eodem apparitore fieret. Deinde rebus hereditarijs ab ijſdem Scabinis æſtimatis, ſecundum verum earum rerum precium, heredes idonee caverent, precium nempe creditoribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

legatarijſve ſaluum fore. Quæſi hoc ordine perficerentur, ulterius creditoribus legatarijſve obſtricti non eſſet. Verum hæc ita demum heredibus hiſce conceduntur: niſi de conſanguinitate defunctæ, (quod noſtro idiomate *vande maeſchap vande overledene* exprimitur) alius ſeſe offerat, qui pure & ſimplici ter beneficio omiſſo hereditatem adiret, vel adire etiamnum velit. Datum præterea à Senatu eodem apparitori in mandatis fuit, ut hiſce peractis ad petitionem horum heredum creditoribus, legatarijſve, & ſi qui præterea ſua intereſſe putarent, diem peremtorie (quod cum intimatione dicimus) coram Iudicibus Delphenſibus diceret, quo adſint viſuri beneficium hoc ab ijſdem approbatum iri; vel ſi ita videatur impugnaturi; utque deinde apparitor reſponſum, quod à ſingulis auferret renuntiaret Iudicibus Delphenſibus, quibus; ut & de tota cauſa cognoſcerent, iuſque petentibus quam citiſſime reddant, mandatum fuit. Cumque apparitor etiam iuſſus eſſet, ad confectionem inventarij vocare Martinum Aleidis defunctæ maritum. Is ſua intereſſe ratus ne vires patrimonij ſui temere pandantur; ut vel rerum familiarum paupertatis ſuæ detegatur vilitas, aut invidiæ exponantur divitiæ. *l. 2. C. quando & quibus quarta pars. lib.* 10. Nobile impetravit officium Curiæ Hollandiæ; quæ ad illius petitionem heredibus interdixit, ne pergant cœptum inventa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ventarium abſolvere, beneficiumque à Principe acceptum ulterius exequi. Sed ut vel ipſi hereditatem pure, & ſimpliciter adeant impetrat; vel eam patiantur à marito ut qui decimo loco vocetur, adiri.

Contra heredes excipiunt iuriſdictionem hanc Principis diplomate eſſe demandatam iudicibus Delphenſibus; Ideoque non recte à Curia inhiberi executionem. Quare ſe petere ut Curia, vel cauſam a ſe abdicare dignetur; vel cauſa cognita actori petitionem deneget. Cum enim is ſolus ad impugnandum beneficium admittatur, qui aliqua ex parte ſanguinis defunctæ fuerit coniunctus, & actor eorum numero non ſit, haud igitur eum poſſe impedire, quo minus ipſis beneficio iuris communis frui liceat; jure etenim Civili beneficium hoc omnibus heredibus commune eſſe, ut ne quidem impetrare à Principe neceſſe ſit, & qui id negligit deliberationi & veteri gravamini aditionis ſe ſubijceat *§. extraneis autem heredibus in fine inſt. de hered. qualit. & doctrina.*

Nec referre quod actor Iure Civili decimo ſe vocari loco aſſereret: quia non vocatur tanquam cognatus decimo loco. Ad decennium namque gradum cognationis iura deficere incipiunt: Sed commiſeratione Prætoris illum fiſco prælatum, ob ſocietatem forte illam Divini & humani juris, qua communi induſtria bona communia acquiſita cenſeri

poſſent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

poſſent. Sed utut eſt ſatis eſſe actorem uxori cognatum non fuiſſe, & leges Principum noſtrorum correctorias, ad caſus omiſſas extendi non poſſe, ut ſcilicet quam minimum jus Civile ledatur. Quanquam præterea minime dubitari poſſet an moribus noſtris decimo loco Edictum *unde vir & uxor* locum habeat. Cum nemo id factitatum meminerit: ſed contra obſervatum, ut qui vel longiſſimo cognationis gradu defunctum attigerunt excluſo ſuperſtite coniuge ad ſucceſſionem ſemper ſint admiſſi. Imo ſi nemo ex conſanguineis ſeſe offerat aliquoties uſitatum, ut fiſcus cum coniuge bonorum diviſionem, tanquam vacantium inierit.

Curia, cauſa cognita res, à petitione actoris abſolvit. Appellatione interpoſita Senatus ob ſummã ſententiæ equitatem de cauſa non devoluta ius dicere maluit, quam partes collitigantes, cum iactura temporis & ſumptuum ad iudices delegatos, litis novæ cauſa remittere: Itaque pronuntiavit appellantem Curiæ ſententia minime læſum.

Et quoniam præterea dies adverſarijs dicta', Curiæ de more non fuerit intimata; quo una ſi ſua intereſſe putarent iudicio adeſſet Appellatio etiam non recipienda quaſi forma appellationis omiſſa fuerit, pronuntiata fuit.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. IX.

14 Febr. Anno 1594.

Bonis omnibus præſentibus & futuris generaliter obligatis, licet alienata ſint, nihilominus obligata manent.

Edictum Caroli Quinti ut res ſoli coram lege loci transferantur, in diviſione hereditatis, aſſignatione dotis, ſimilibuſque locum non habet.

GValterus obligato fundo, ſe ſuaque omnia præſentia & futura coram lege Septemcollium nexui ſubiecit. Speciali deinde hypotheca excuſſa, cum creditor ſuum ex precio non conſequeretur villam ſub eodem diſtrictu ſitam, quam Gualterus à matre viva quaſi in diviſionem hereditariam inter liberos acceperat, quamque idem Gualterus Pelſio vendiderat, haſtæ ſubjecit. Decreto intercedens Pelſius, negat villam in bonis Gualteri unquam fuiſſe, utpote quæ coram lege loci tradita non eſſet, neque ſe cauſam à Gualtero metiri : verum à matre quæ Gualteri venditionem ratam habuiſſet. Deinde pro conſuetudine loci ius generalis hypothecæ ſolvi, ſimul ac res debitoris dominio exceſſerit. Quæſitum quid Iuris. Curia Hollandiæ Pelſium cauſa cognita ut hypothecæ poſſeſſorem condemnavit: ſententiæ tamen executione in ipſam Curiam dirigenda. Hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

etiam ſententiam Senatus appellatione interpoſita approbavit. Tum quod Caroli Quinti Edicto in rerum traditione generali locus non eſſet; ideoque ſatis eſſe rem ſemel in bonis debitoris, quo nexu perpetuo generalis hypothecæ affecta ſit, extitiſſe. Si modo futura quoque bona obligationi ſubiecta ſint, alioqui ea tantum bona à creditoribus requiruntur quæ contractus tempore, in bonis debitoris fuiſſe probari poſſunt. *l. & quæ nondum.* 15. *§. quod dicitur. ff. de pignor.* Tum quod iniquum ſit eum qui dominij cauſam ab aliquo habeat, eundem dominij exceptionem ex perſona eiuſdem auctoris regerere poſſe. Fruſtra etiam loci conſuetudinem allegari quæ probari non poſſit. Cum enim ſeptennio ante Princeps expreſſim diplomate enumeraſſet aliquot ſpecies, quas tantum, cum reliquarum derogatione, iure quaſi non ſcripto apud Sevenbergenſes obſervari vellet, nulla contra legem tantillo ſpacio introduci potuit conſuetudo: præſertim ea quæ tempore conſtitutionis Principis invaluiſſe dicitur.

DECIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. X.

Neptis fideicommiſſo gravata non niſi de beſſe reſtituendo cautionem præſtare cogitur.

Legitimatio per reſcriptum Principis in bonis legitimantis tantum tribuit, quantum ius naturæ liberis. *Vide Novell. quib. mod. natur. efficiant. ſui.* 89. *cap.* 9.

SAntia ex filio præmortuo Mariam neptem naturalem Reſcripto Principis natalibus reſtitui impetravit. Deinde eandem teſtamento heredem ſcripſit, ea lege ut omnia ſua bona ſi ſine liberis vita fungeretur proximis conſanguineis illibata reſtitueret. Teſtatrice mortua heredes fiduciarij in iure petunt ſibi caveri fideicommiſſum in eventum conditionis ſaluum fore, aut ſe mittendos in poſſeſſionem bonorum fideicommiſſi ſervandi cauſa. Contra Maria legitimationem tantum iuris in bonis aviæ legitimantis conferre, quantum naturæ ius liberis legitimis. His autem ſi primi ſint gradus, ſemiſſem bonorum prohiberi non poſſe, ſin longius diſtent trientem ſaltem, iure legitimæ ſine onere deberi. Quare & ſe non niſi de beſſe reſtituendo onerari potuiſſe, cuius nomine cautionem in cauſam fideicommiſſi cedentis offerret. Iudices Amſtelodamenſes quorum notio prima fuit Mariæ de univerſis bonis reſtituendis cavendum in eandem cauſam pronuntiant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Curia appellatione interpoſita de beſſe tantum reſtituendo cavendum cenſet. Quæ etiam ſententia Senatui placuit.

DECIS. XI.

Non præſumi Principem quenquam velle obligatione conſtitutæ eximere, ſed potius ſi quid indulgeat, de ſuo largiri. Ideoque immunitatem Diplomate promiſſam, ulterius non exaudiendam, quam ſi quid ipſe Princeps ſolo imperet.

VOrnia inſula in confinibus Hollandiæ citra Moſam, ad maris oſtium ſita, urbem matricem Brielam habet. Hæc ſi quando univerſæ Hollandiæ ſumma aliqua imperatur vigeſimam eius ſextam partem confert. Cumque anno 1554 Imperatori Carolo Quinto cum Galliarum Rege bellum eſſet, Hollandiæ Ordines in ſubſidium belli Imperatori obtulerunt centum millia florenorum. Quæ cum in promptu ſumma confici non poſſet; Imperator viciſſim Ordinibus diploma conceſſit, quo illis licuit pecuniā promiſſam ſub reditibus annuis accipere, ſubditoſq; eorum nomine obligare. Vornenſes igitur convocatis pagis, qui ad communia onera tenentur (inter hos quoque Bommeneda ſita in ea Zelandiæ inſula quæ *Schouvven* dicitur, eſt) communi conſenſu pro portio-

portione à ſe debita reditus annuos compararunt, ac quotannis tributo in ſingula iugera, quas menſuras vulgo vocitant, pro modo diſtrictus cuiuſque pagi ſolverunt; donec anno ſeptuageſimo Calend. Novemb. inundatione generali oræ maritimæ totius pene Belgicæ, univerſus quoque ager Bommenedanus inundatus fuerit. Tum enim Bommenedani ab Albano duce, qui provincias Belgicas pro Hiſpaniarum Rege obtinebat, diploma impetrarunt, cuius hæc ſumma erat. Vt æſtate tum proxima incolæ aggerũ reſtaurationes aggrederentur, utque omnes conferrent pro menſurarum cuiuſque quantitate: Quod ſi qui dominorum veterum prædia pro derelicto habeant, creditores hypothecarij ſufficerentur, quod ni faxint omnis & hypotheca & actio illis periret. Poſt hos vero diſtrictuum domini: quorum nempe iuriſdictio quæ ſpecifica dicitur propria eſt, quique vernacule *Ambachtſ-heeren* dicuntur, pro prœdijs, quæ ſub cuiuſque diſtrictu deſererentur reſponderent, aut univerſa iuriſdictione exciderent prœdiaque vacantia fiſco accreſcerent. Vt aggeribus recuperatis incolæ ad decennium ab omni tributo ſeu collecta, quæ iugeribus indicerentur, immunes eſſent, ut denique incolæ in perpetuum iuriſdictioni vel Præturæ Vornanæ eximerentur, propriuſque daretur Prætor, qui cum ſeptem Scabinis de omni iuriſdictione maxima, media & minima ius redderet. Et quo hæc rite mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

reque maiorum procedant datum illud nonnullis fuit negotij, ut accitis ijs qui ſua intereſſe putarent de cauſa cognoſceretur. Sed antequam hi commode mandatum exequi potuerunt novæ ſub initium anni ſeptuageſimi ſecundi ſubortæ ſunt turbæ cœptumque bellum hoc Civile, quo ſacra initio miſcebantur profanis, & omnia ſurſum atque deorſum ibant, ut præ armorum ſtrepitu leges exaudiri nequirent: donec rebus utrimque confirmatis, iuſtitiæ ſuus conſtaret honos & Brielenſes (à quibus belli initium cœperat) meditarentur creditoribus hypothecarijs ſuum tribuere. Qui convocatis de more pagis decretum ab ijs abſtulerunt, quo ſingulis terræ menſuris tantum pecuniæ indictum fuit, ut commode creditoribus hiſce ſatisfieri poſſet. Verum Bommenedani cum conventui non intereſſent, nec etiam pecuniam indictam offerrent, in ius coram Hollandiæ Curia vocati ſunt. Vbi illi omnimodam ditionis Vornanæ ſeparationem ſunt cauſati, nec non immunitatem diplomate promiſſam; Præterea etiam ſoli formam inundatione mutatam, novamque ſolius Principis ſumptibus omni agro deſerto, terræ faciem ex ipſo mari recuperatam, & res iam eadem quæ nexu ante obligata erat amplius dici non poſſit. Contra actores privilegia Ducis Albani Pacificatione Gaudavenſi irrita haberi. Deinde & idem diploma labo-

rare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

rare defectu emologationis, quam interinationem vocant. Non enim temere eſſe quod ipſummet diploma requirat, more maiorum audiendos eſſe qui ſua intereſſe putarent ne diploma effectum ſortiatur. Fruſtra quoque immunitatem allegari, cum non præſumi debeat Principem quemquam velle obligationi conſtitutæ eximere: ſed potius ſi quid indulgeat de ſuo largiri, ideoque immunitatem illam diplomate promiſſam, ulterius non exaudiendam, quam ſi quid ipſe Princeps ſolo imperet, vel ſi qua ſponte collecta Principi concedatur. Fruſtra quoque ſoli formam mutatam dici, cum vi diplomatis veſtigijs veteribus novi ſuper inducti ſint aggeres, eædem remanſerint viæ, eædem foſſæ, idem denique municipium, incolæ quoque, qui & actione perſonali eſſent obſtricti ijdem redierint. Non etiam verum ſolius Principis ſumptibus aggeres reſtauratos, bina enim florenorum millia tantum à Principe largita diplomatis verba præ ſe ferre; nec univerſum agrum deſertum probari, quod tamen ſi verum eſſet, bona non niſi vacantia fiſco delata dici poſſe, quæ quin oneribus priſtinis teneantur dubitari non poſſe.

Curia

Curia cauſa cognita reos ex voto actorum condemnat, quam deinde ſententiam etiam Senatus de appellatione cognoſcens approbavit.

DECIS. XII.

Repreſſaliæ ſoli Principi reſervantur, qui tum demum concedit, ſi aperte liqueat ſubditis ſuis iuſtitiam denegari.

CIvis Colonienſis qui literarum obligatione eam Geldriæ partem quæ ſuperior dicitur, quæque à Confœderatis Ordinibus defecit, ſibi debere adſcribebat, ab Hollandiæ Curia reſcriptum impetravit, quo apparitori mandatum fuit, ut qui, Geldri in hiſce Provincijs invenirentur arreſto detinere liceret quo ad impetranti ſatisfactum vel iudicatum ſolvi cautum eſſet, & caſu quo ſe opponerent, rato manente arreſto, dies præſtitueretur qua iudicio adeſſent cauſam dicturi. Cumque duo Venloenſes fide publica, ſeu literis ut vocant Salviconductus Amſtelodamum veniſſent, ac vi huius reſcripti detinerentur, Senatum appellantes, gravamina ex Curiæ ſtilo ante appellationis proſecutionem, eidem Curiæ offerunt, utque mandatum revocetur petunt.

Curia lectis gravaminibus ex voto petentium mandatum revocat. Ab hac ſententia econtra appella-

pellavit impetrans. Verum antequam Senatui appellationem offerret adverſarij diem anticipant, utque appellans octavo die peremptorie gravamina proponat Reſcriptum impetrant. Cum ad diem utrique iudicio adeſſent appellans Curiæ ſententiam & injuriam annullandam petit; Adverſarij eam propugnant nihilque privatim a ſe deberi, ideoque ius revocandi demum ſibi concedi oportere adſerunt. Hollandiæ Ordines eadem de cauſa horum defenſioni ſeſe per Procuratorem ſuum adiungunt. Senatus de appellatione cognoſcens Curiæ ſententiam haud gravate approbat.

Quanquam enim ea tantum mandati clauſula revocanda videbatur, qua citati arreſto detineri indicta cauſa iuſſi erant (vulgo *het arreſt ſtadt-houdende*) qui in id tantum citari debuiſſent, quo ad diem iudicio adeſſent, audituri arreſtum Curiæ confirmari. *Op alſulck verſouck omme te hebben clauſule van arreſt.* Cum ſimplex citatio haud facile cuiquam deneganda ſit. Tamen cum certæ tantum perſonæ quæ vel proprio, vel collectivo nomine deſignari poſſunt, in ius ſunt vocandæ Reſcriptum univerſum collabi neceſſe fuit; quo nempe ex univerſo Geldriæ populo, qui in haſce commearent regiones citari impetratum erat. Hoc enim certæ Ordinariæ juriſdictionis non eſt, ſed ſoli Principi reſervatur, qui tum demum huiuſmodi reſcripta citatoria: quæ peculiari

Aa nomi-

nomine Repreſſaliæ dicuntur, concedit, ſi aperte liqueat ſubditis ſuis à Regni Principe ubi lis inſtituenda foret iuſtitiam denegari. Sed quid ad nos Batavos ſi Colonienſibus Geldri ius non reddant.

N. Interlocutoriam ſententiam iudex revocare poteſt, non definitivam. *l. quod iuſſit. ff. de re iudic.*

DECIS. XIII.

De literarum obligatione.

CAmbij litteras Statius Gommaro Middelburgenſi in hæc verba ſcripſit. Mi Gommare proximis Calend. mille ſolvito: cuius pecuniæ Eyndovius ſe hiſce verbis correum ſubſcripſit. *Ende ick Melchior Eyndove ſtae voor wiſſel ende weer-wiſſel als eyghen ſchult.* Gommarus tametſi litteris redditis ſolutionem recepiſſet, ubi tamen Calendæ veniſſent eam renuit. Tum Nerotius proteſtatione de mora emiſſa, expromiſſorem ſuum apud iudices Amſtelodamenſes ut fidem liberet interpellat. Ille Gommarum ante excutiendum aſſerit, æque tamen ex voto actoris; modo is actionem, quæ ei adverſus Gommarum erat, condemnatus fuit.

De iure ſententiæ Hollandiæ Curia adita eam fiduciarie ſub cautione exequendam addixit. Quam ſenten-

ſententiam & Senatus appellatione interpoſita approbavit.

Licet enim literarum acceptatione Nerotio Gommarus devinctus eſſet, priſtina nihilominus obligatio adverſus Statium ei manſit reliqua, quam cum Eyndovius in ſolius Statij gratiam cum omni cauſa in ſe receperit, exuberantior illa inter mercatores bonafides non patitur Statium ante Eyndovium excuti oportere, nedum ipſum Gommarum, qui Eyndovio nihil promiſit, ut non temere illi actionem cedendam eſſe pronuntiatum ſit.

Acceptatio literarum primum debitorem non liberat niſi reipſa ſubſecuta eſt numeratio. *l. ſi literarum C. de ſolut.*

Cum excuſſionis exceptio ſit de apicibus iuris, eo ob utilitatem publicam in foro Mercatorum non conceditur *per textum in Auth. de fideiuſſ. §. fin. Gloſſ. ibid. Hippolit. ad Rub. de fideiuſſ. num. 12. Andr. Gail. lib. 2. obſerv. 27. num. 27.*

DECIS. XIV.

De Prohibita teſtamento rerum alienatione.

YSbrandus civis Ruremundenſis Amſtelodami coram Notario & teſtibus filiam unicam heredem ex aſſe ſcripſit, vetuitque non modo ſua bona

extra familiam alienari: Verum etiam ne ipſamet filia quicquam ex ſuis, citra legitimam divendat alienetve. Et ſi filia ſe vivo moreretur, vel heres non eſſet Cornelium ex aſſe matri nepotem ſubſtituit. Mandans præterea hanc ſuam voluntatem vim effectumve tum Canonum tum Civili jure ſortiri nulla lege municipali in contrarium ſubſiſtente. Cumque teſtator filiæ ſuperſtes extremum clauſiſſet diem, Cornelius hereditatem avitam nactus, eam cum bonis ſuis reliquis Duciæ in matrimonium contulit & quaternis ex ea ſuſceptis filiabus mortem quoque oppetijt. Filiæ cum matre familiæ erciſcundæ iudicio agentes, proavi hereditatem fideicommiſſo ſibi præcipuam eſſe oportere contendunt. Mater contra fideicommiſſum rogat. Moribus etenim loci ubi teſtamentum factum eſſet fideicommiſſum nullum; niſi teſtator nominatim rerum ſuarum alienationem perſonis omnibus indixerit, quas fideicommiſſo onerare ſatagit. Hac vero ſpecie ſoli filiæ alienationem prohibitam, at marito ſuo minime. Vnde marito non minus bona avita, quam propria licuiſſe communioni conferre. Neque tamen ob id prohibitionem teſtatoris in rem ſcriptam inutilem eſſe: Cum ea Aſingica ſeu Aſdomica lex excluſa cenſeatur. Hiſce viciſſim filiæ, tametſi iuri Civitatis aperte à teſtatore renuntiatum ſit, nihilominus tamen ſubſtitutionis verba, eandem patri indicere alienationis prohi-

prohibitionem, quæ ante inſtitutionis verbis aviæ indicta erat. Deinde etiam aſſertam conſuetudinem ea tantum alienationis ſpecie quæ neceſſaria dicitur in iure, probatam eſſe. Hanc vero alienationem qua bona coniugibus communia fiunt legalem eſſe. Vt igitur teſtatoris prohibitio in rem ſcripta legi Aſdomicæ deroget: ita & eandem prohibitionem, ſi non vi fideicommiſſi; ſaltem vi diſpoſitionis humanæ, communionis legem facile excludere. Cum ut vulgo dicitur: Diſpoſitio hominis legis proviſionem faciat ceſſare. Et bona non alias conjugibus communia fiant, quam cum ſuis qualitatibus & cauſis, ut ſcilicet fructus tantum communicentur, ſi proprietas earum aliqua lege affecta reperiatur. Poſtremo defunctorum bona non pro conſuetudine loci teſtamenti facti, ſed ubi bona ſita ſunt exiſtimari oportere. Eo etenim loci prohibitionem ſive in rem, ſive in perſonam ſcripta reperiatur, authoritate Iuris Civilis vim habere fideicommiſſi.

Cauſa vero cognita Hollandiæ Curia Provincialis ſententiam iudicum pedaneorum, quæ filiabus bona avita præcipua, portionibus legitimis reductis, addixerat comprobavit. Cui & tertiam Appellationis Senatus ob multiplices à filiabus allegatas rationes conformem tulit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XV.

De Subſtitutione feudali.

IVſtus Brederodius impetrata à Principe de feudis ſuis teſtandi venia Cornelio van VVyngaerden ex fratre uterino nepoti, partem dominij in agro Sancti Michaelis, in agro Puttenſi dicti Middelherneſſe teſtamento, ea lege ne divendat vel quoquo modo alienet, legavit, & ſi voluntati ſuæ fraudem fecerit feudum ſucceſſori proximo Artuto committi voluit, ſimili quoque pœna huic indicta ſucceſſori: ſi ille quoque fidem fallat. Cornelius vero poſteaquam defuncti voluntatem aliquandiu agnoviſſet, tandem pecuniæ inopia cognato ſuo Arnoldo Dorpio vendidit. VVijngardia Cornelij ſoror germana feudum rata ob alienationem à fatre factam ſibi commiſſam eſſe cum Dorpio iure experitur, feudum ex fideicommiſſi cauſa vindicat. Ille contra manu conſerta rem iure ſibi venditam adſerit. Cum enim ea ſemel rite Cornelio legata eſſet, eandem amplius ab eo fideicommitti non potuiſſe. Non enim eo Diploma Principis vim ſuam exercere, ut rem primis tabulis legatam, ſecundis fideicommiſſo afficere liceat. Quare non modo clauſulam fideicommiſſariam inutiliter teſtamento ſcri-

ptam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ptam, ſed etiam pœnam eidem adiectam, ut iuri contrariam reſpuendam eſſe.

Cauſa vero brevibus memorijs conſcripta Hollandiæ Curia Provincialis reum à petitione actricis abſolvit. Eandem & Senatus ſuperior ſententiam, de appellatione cognoſcens, confirmavit.

Cum enim teſtamentaria rei feudalis diſpoſitio iure ſit prohibita.

Et feudi dominus ex conſuetudine, magis quam voluntate libera factioni teſtamenti conſenſum ſuum accommodet, & conſenſus illius impetratio invaluit ne teſtamenti factio, ultra primas inſtitutionis tabulas ſeſe extendat, ne alioqui ſi ſubſtitutio in infinitum permiſſa cenſeatur in poteſtate teſtatoris ſit, domino in perpetuum quem velit Vaſallum obtrudere. Sed quo paulo liberior teſtandi licentia eſſet Ampliſſimi Domini Ordines decennio poſt latam hanc ſententiam Anno 1599. ita Diplomata ſua ſunt interpretati, ut etiam ſecundis tabulis ſubſtituere teſtatori liceat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XVI.

Si de feudi ſucceſſione contentio ſit inter agnatum & cognatum Vaſalli.

Feuda a ſacris dominis mota, feudi propriam naturam non habent.

IOannes Bekeſtenius Decimis Velſianis ab Egmõdano Abbate hiſce verbis fuit inveſtitus. *Verlijt ende verleent die voorſz. thienden voor een goet leen, te gaen op een achter ſuſter kint, ende daer en boven niet te verſterven: Ende altijts een Ionger-man gaende voor een Ouder-wijf daer ſy even nae zijn*. Ioanne vera abſque ſobole defuncto Theodorus Bekeſtenius patruelis feudo prior inveſtitus, eius poſſeſſionem nactus eſt. Gerardus deinde Berckenrodius defuncto cõſobrinus feudum ſibi deberi ratus, adepta de more inveſtitura, Theodorum coram Curiæ Egmondanæ paribus in ius vocat, feudumque cum fructibus à Theodoro perceptis vindicat, intentionem ex patrio iure feudali meritus; Eam nempe feudi Hollandici boni ſeu hereditarij eſſe naturam, ut proximo cuique, qui eiuſdem cum defuncto eſt ſtirpis deferatur: Sed ſi fœmina cum mare ſuccedat, marem præferri tamen etſi ætate ſit minor. Sin vero plures eiuſdem gradus ſint mares, eius ius potius eſſe, qui reliquis ætate ſuperat, licet ex fœmina ſit oriundus. Hanc adeo firmam ſuccedendi rationem eſſe ut vulgo in Paroemiam ceſ-

ſerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ſcrit. *D'outſte op de Straet in eenen graet mans voor vrou-vven het leen behouvven.* Cum igitur ipſe reum ætate vincat, neceſſe eſſe ſe feudi ſucceſſorem exiſtere legitimum. Theodorus vero hiſce occurrens, iure feudali ſcripto ſolis agnatis feudi ſucceſſionem deferri. Et ſi ex pacto & providentia fœmina quandoq;, mareſq; ex ea prognati ad feudi ſucceſſionẽ admittantur, agnatos tamen hiſce præferri, ſi in eodem cum ijs conſiſtãt gradu. Fruſtra ius patrię referri, cum feudum ſit Eccleſiaſticum, ab eo motum qui Principem non agnoſcit ſuperiorẽ, ſed ſoli ſedi Romanæ ſubſit, ut ſcripto potius iure cauſa decidi debeat. Nec referre quod ex inveſtiturę formula ad feudi huius ſucceſſionẽ vocentur ex ſorore nepotes, cum ad directi domini excluſionẽ ea verba aſſcripta ſint; ne ſcilicet feudum domino aperiatur quamdiu vel fœmina vel mas extet qui aliquo conſanguinitatis gradu, ſupremo poſſeſſori iunctus fuerit, eumq; clauſulæ illius ſenſum eſſe arreſto Senatus Mechlinienſis probari poſſe. Cumq; Abbatis iuriſdictio ob motus civiles ſoluta eſſet. Cauſa ab Ampliſſimis Ordinibus Hollandiæ evocata, Curiæ Provinciali decidenda commiſſa fuit. Hæc cauſa cognita actori feudum cum fructibus à reo perceptis adiudicavit. Appellatione deinde interpoſita Senatus paroemiæ veritatem agnoſcens, & quod feuda à dominis ſacris mota feudi propriam naturam non habeãt, priori ſententiæ calculum addidit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XVII.

An electione unius ex heredibus, creditor cenſeatur tacite pactus, ne alios conveniat.

TRes fratres Gulielmus, Iacobus, & Roelandus ubi maternam diviſiſſent hereditatem; Iacobo fundus in agro Velano cuius pretium nondum venditori perſolutum erat ſorte obvenit. Venditor pretium perſequens Gulielmum liberorum Iacobi tutorem in ius vocat, ſolidum ab eo petens pretium ſibi ſolvi. Curia cuius ea notio fuit Gulielmum ſalva in coheredes reliquos pro portionibus actione in trientem tantum pretij condemnavit. Venditor poſtquam ſententiæ acquieviſſet à Gulielmo trientem pretij novo iudicio petit. Is exceptione taciti pacti ſe defendens, priori iudicio id actum eſſe, ut ne pretium reliquum ab heredum alio, quam quem ſponte elegiſſet peteretur, intentionem metitus exemplo creditoris qui omiſſis heredibus ſui debitoris, ſi ab emtore hereditatis æs ſuum conſequi maluerit, ipſos heredes haud dubie ope exceptionis liberet. *l. 2. C. de pactis*. Verum Curia rem ſecus cauſa cognita intelligens venditori partem pretij petitam adiudicavit. Quam deinde Senatus appellatione interpoſita à Gulielmo approbavit.

Eo

Eo quod venditor videtur ignorantia iuris (quæ ſuum petentibus non nocet) magis quam certa ſcientia ſolidum ab heredibus Iacobi petijſſe vel quod ignoraret actiones hereditarias ipſo iure inter heredes diviſas eſſe, vel etiam quod putaret rei venditæ poſſeſſionem, alia quam hypothecaria conſequi ſe poſſe. Vel denique quod reſciviſſet pacto diviſorio ſolutionem pretij in ſe recepiſſe, quam tamen in poſſeſſorem delegationem, Gulielmus minime probavit: quandoquidem ſi ea vere interceſſiſſet, non deſtitiſſet Iacobi heredes, qui iam ad iuſtam ætatem pervenerant auctores laudare. Fruſtra etiam hereditatis venditæ exemplum à Gulielmo proponebatur. Quum conſtitutio illa, quæ refertur *in l. 2. C. de pact.* ſit ſingularis à iure Civili exorbitans. Ideoque ad alias tametſi ſimiles ſpecies non extendenda. Iure enim Communi ſimul ac heres nomen heredis induit perinde creditoribus hereditarijs obligantur, ac ſi ipſemet cum ijs contraxiſſet. Atque illud eſt quod dicitur, hereditatem æri alieno nos obligare quamvis ſolvendo non ſit. nec ideo qui hereditatem vendidit deſinit heres eſſe qui ſemel extitit. nec etiam hereditatis emtor obligatione ſuſcepta facto ſui creditoris obligationem tollere vel mutare poteſt. Speciale igitur in emtore hereditatis eſt, ut ſimul ac ſpõte litem cum creditore hereditario conteſtatus fuerit, quaſi delegatus debitum ſponte in ſe ſuſceperit,

& vice verſa creditor electione emtoris (quo in iudicijs contrahitur) heredē liberet, vel ſaltem tacito pacto id agat ut promittat emtori ſe amplius ab herede non petiturum. Quod pactum alteri factum ideo inutile non eſt, quia intereſt heredis illud ſervari, ut & emtori non minus prodeſt: ne ſi ſponte iudicium ſuſcipere detrectet, poſtea per ambages ei neceſſe ſit, heredi exemto omne damnū perpeſſum refundere. In hac vero ſpecie nullus eſt emtor, nedum hereditatis, qui æs alienum in ſe receperit, quique ſponte litem cum creditore conteſtatus ſit. Hic ſi ſponte conteſtatio facta eſt eam à Gulielmo ipſomet factā eſſe à quo minime fieri oportuit. Cum tutor temere litem ad ſui exonerationem conteſtari non potuerit, ſed ſi ei lis cum pupillo futura ſit neceſſe habeat curatorem petere. Verū cum iudicia dentur in invitum, & nemo volens litem ſubeat, veriſimele eſt Gulielmum litem pupillarem non ſuſcepiſſe, quam pro portione hereditaria, cæteram exceptione ſaltem in vim peremtoriæ propoſita declinaſſe, quodq; & ſententiæ verba præ ſe ferunt, dum non niſi pro portione hereditaria condemnationem eſſe factam iudicant. Si igitur exceptione cætera venditoris petitio eliſa ſit; conſequens eſt ſuper pretij parte hic controverſa nunquam conteſtatam eſſe; ac proinde nihil impedimento eſſe quominus etiamnum iure peti potuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XVIII.

In poſſeſſorijs appellatio non admittitur. *l. Vnic. C. de momentanea poſſeſ. app.*

FVndo ſexaginta iugerum ea lege maiorum providentia in feudum dato, ne unquam ſine proximi ſucceſſoris conſenſu, nec inter vivos, nec Principum indulto mortuos alienari poſſet. Maritus impetrata de feudis teſtandi facultate, uxori feudum cum bonis reliquis teſtamento relinquit. Eo defuncto & uxor, & ſucceſſor legitimus de feudi poſſeſſione retinenda, interdicto Retinendæ contendunt. Hollandiæ Curia, cuius hæc notio fuit eam ſucceſſori legitimo pleniſſime addicit. Illa Senatum appellans reſcriptum appellatorium, cum ſolita clauſula inhibitionis petit. Senatus quod nihil proponeretur, quin proprietatis iudicio reſtitui poſſet, ſupplici reſcriptum denegat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

DECIS. XIX.

Si navis conducta, aliqua cauſa urgentiore impediatur propoſitum iter conficere, an à contractu recedatur.

Ioannes Iunius Mercator Amſtelodamenſis navem ſub initium anni 1589 conduxerat, quæ Rupella in Gallijs ſalem adveheret mercede conſtituta in ſingula vaſa. Cumque circiter id temporis Angliæ Regina, Antonio, quem pars Luſitaniæ nobilitatis regem proclamavit, auxiliarem claſſem ſubmittendam pararet, forte fortura hæc navis Angliæ fines præternavigans, incidit in emiſſarios aliquot Anglos, qui abducta nave in portum Pleymundanum, eandem ibidem ſuis mercibus onuſtam, cum reliqua claſſe ſolverunt, quæ dum, vel tarditate ſui vel rectoris imperitia claſſem non aſſequitur, longius ab ea aberrat & diu in vaſto mari huc illuc incerto curſu circumfluctuans, tandem inopia commeatus preſſa, portum Rupellanum ſubintrat, ubi nautæ omnes navigandæ navi adhibiti, deſerta navi fugæ conſulunt. Angli vela, funes naviſque diripiunt inſtrumenta. Dominus vero navis in vincula conjectus à militum duce, deſertæ claſſis accuſatur. Verum ſententia Magiſtratus abſolutus vix carinam navis ſalvam recuperat, eamq; armat ac inſtruit. Quam cum mercibus vehendis expoſuiſſet Iunij inſtitor, ut eam veteri locationis lege ſale

ſale oneret iterq; perficiat monet. Ille renuit quod legibus nauticis à contractu illo priori ſit liberatus. Conſtitutionibus namq; Imperatoris Caroli Quinti, deinde & Philippi filij Caſtiliæ regis quas de rebus nauticis ediderunt, permitti contrahentibus; *Si navis conducta, cauſa belli, vel urgentiori aliqua neceſſitate deſtinatum iter perficere impediatur, à contractu locationis recedere.* Navis autem impedimentum ſubeſſe non potuiſſe: cũ alij nunc ſint nautæ, alia navis inſtrumenta, alius commeatus, & vix navis eadem. Quæ quanquã vera fateretur inſtitor, tamen brevi temporis ſpatio impedimentum purgatum, negotiumq; nunc eo redactum, ut commode perfici poſſit & debeat. Sed cum res ad iudicium ſpectare videretur maluerunt eam iudicibus ſuis committi, quam in alieno regno lites ſequi. Itaq; inter eos convenit, ut navis ſale oneraretur, mercedi boni viri arbitratu conſtituenda: vel veteri ſtipulatu perſolvenda ſi iudices Amſtelodamẽſes, ita fieri oportere arbitrarentur. Qui deinde cauſa cognita, novam arbitrio boni viri perſolvendam pronuntiarunt. Quæ ſententia à Curia primum, deinde à Senatu, quod actio ſemel extincta unius arbitrio non reviviſcat approbata fuit.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Lugduni Batavorum,

Typis Isaaci Elzevieri.

cIↃ IↃ cxvii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Een Tractaet

VAN

AVARIEN,

Ghemaeckt

By QVINTIIN WEYTSEN,
Raedt des Co: Ma^ts in den Hove
van Hollant.

Cc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Een Tractaet van Avarien ghemaeckt by QVINTIIN WEYTSEN, Raedt des Co: Mats in den Hove van Hollant.

AVarie is ghemeene contributie, van goeden inden ſcheepe bevonden, om te helpen draghen t'verlies van eenige Coop-lieden ofte Schippers goeden ghevvillichlick gebuert, om lijf, ſchip eñ goet te ſalveren.

Is te conſidereren, dat alle natien van Kerſtenrijck, hoedanich die zijn, uſeren int ghemeene elcx in haerlieder moederlicker tale eñ ſpraecke, dit vvoort Avarie : eñ is t'ſelfde gecomen uyt die van Griecken, alvvaer groote frequentatie eñ handelinghe van Coopman-ſchappe eertijts plaech te zijne, à verbo βάρος, *t'vvelck beteeckent,* onus *ofte laſt,* & adiectione privativa ἀ, quaſi ſine onere, unde ἀβαρύς, & inde communi lingua *Avarie : ſoo ſechtmen geſchiet te zijne, als een ſchip gevvorpen hebbende arriveert ſonder ſijn volle laſt.*

Avarie is tvveederhande : te vveten, commune ende groſſe.

By Avarie commune verſtaet men Loothmans-gelt, t'vvelck een Schipper commende op ombekende Kuſten, geeft Viſſchers ende andere perſonen hem des verſtaende, om ſijn ſchip eñ goet te brengen in ſauvemente eñ in behouder hant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

vvaerinne de Coop-lieden gemeenlick geloven de Schipper op ſijn Eedt, vvat hy daer vooren betaelt heeft.

Ten vvaere men eenighe ſiniſtre ſuſpitie op den voornoemden Schipper hadde, ſoo ſoude de voorſz. Schipper ſchuldich vveſen deuchdelicke certificatie te brenghen van 'tgene hy ter dier cauſe ghegeven eñ betaelt heeft, ofte ten minſten ſoude ghehouden vveſen te brengen den Piloten eñ Loothmans inde preſentie vande Coop-lieden ofte haere Facteurs, by ſoo verre de voornoemde Coop-lieden reſiderende vvaren inde plaetſe daer t'ſchip arriveerde.

Item by Avarie commune, verſtaetmen oock t'gunt dat de Schipperen, ſeylende vloots gevvijſe geven heurlieder Admirael voor ſijn vieren, eñ andere oncoſten van Provooſten eñ Stocknechten, indien ſylieden deur ordonnantien eñ bevel vander Co: Ma^t^. ofte ſijne Ma~ts~ Admirael ſulcke Provooſten eñ Stocknechten ingenomen hebben, als int jaer LIII eñ LIV leſtleden gedaen is gevveeſt onder die conduite vande Heere van VVackene, ſeylende nae Spaengen.

Deſgelijcx verſtaetmen voor Avarie commune, t'gunt dat de Schippers geven ſeylende voorby eenige Caſtelen, t'zy in Rivieren ofte Havens, als inde riviere van Lyſbonne eñ oock de Sonte.

Item oock t'gunt datmen gheeft om alſulcke ſchepen uyt de voornoemde Rivieren ofte Havenen te brenghen: Al vvelcke coſten van Avarie commune gaen over die ghemeene Coop-lieden goeden, naer rate vande valeur eñ eſtimatie vande goeden (vvaer af men retule maeckt) ende niet

over

over het Schip, t'vvelck hier inne niet en contribueert.

Ende hoe vvel hier boven verhaelt is, dat Loothmans gelt gerekent vvert voor Avarie commune, dat moet verſtaen vverden als t'ſelfde niet en paſſeert de ſomme van ſes ponden grooten Vlaems, anders alſt paſſeert de voorſz. ſes ponden grooten Vlaems, ſoo vvert t'ſelfde gherekent voor Avarie groſſe, ende mitſdien comt over t'ſchip en goet naer advenant yegelijcx vvaerde.

De Bartoenen, Normans, ende andere Schippers van Vranckrijck betaelen nochtans het derde part van ſulcke oncoſten alſmen den Loothſman geeft, genomen oock al vvaert maer een Ducaet: niet te min de gemeene Coop-lieden hebben den Schipperen van hervvaerts over toeghelaeten eñ gedoocht te nemen op heurlieder goeden coſte Loothſmans comende op Vlaenderen eñ andere ſcherpe Kuſten, om te ſchouvven eñ te eviteren het menichfuldich verlies van ſchepen ende goeden, 'tvvelck ghebeurde dickvvils deur dien de Schipper deur ſijn vreckheyt ende vuylheyt vreeſde ende ontſach de coſten van een Loothſman, brengende mits dien den Coop-man int verlies van alle ſijn goeden.

Avarie groſſe, verſtaetmen gheneralicken alſmen eenighe goeden ofte Coopman-ſchappen overboort vverpt ofte kerſt, als Ankers, Cabels, Maſten, Touvven, Troſſen, Takel ende Gevvant. l. 1. & 3. ff. l. Rho. de iac.

Notanter *vvort hier gheſeyt, datmen kerſt, dat is inſtucken hout, vvant daer by vvert uyt-gheſteecken t'gunt dat by tempeeſte breeckt ofte anders inſtucken gaet: t'vvelck*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

in geen Avarie gerekent en vvort, als daer toe gemaeckt om te beſigen. l. 2. §. ſi conſervatis. ff. ad l. rhod. de iac. *Ergò de Schipper die ancker eñ cabel deur tempeeſte ofte op eenige ſteenige gront van rotſen inſtucken rijt en breckt, ſulcken verlies en vvort in geen Avarie genomen, ooc al vvaer hy deur bevel ofte contemplacie vanden Coopman van den goeden ſanderigen gront ghecomen op den voorſz. quaden ſteenigen gront, ſoo en moet t'ſelfde verlies niet betaelt vverden by maniere van Avarie, als t'ſelfde verlies niet geſchiet vveſende gheheel eñ puyr ghevvillichlick,* nec eius voluntate nec mercatorum, *hoevvel nochtans den voorſz. Schipper by ander middel, recompenſe toebehoort, gelijckmen uſeert, als den Schipper comende op tras, benodicht is daer ancker te vverpen, eñ t'ſelfde met den cabel breckt, ſoo is men gevvoonlick den voornoemden Schipper eenighe gracieuſelicke recompenſe toe te leggen, overmits ſijnen goeden getrouvven dienſt, maer niet by maniere van Avarie.*

Inſghelijcx en comt oock in gheen Avarie, t'gunt dat by onnachſaemheyt ofte anderſins, in tempeeſte ofte ander onvveder overboort valt.

Item t'gunt datter uytleckt.

Noch oock, t'gunt dat nat ofte bedorven vvert binnen de ſchepe.

Alle vvelcke ſchaden gemerckt die fortuijt zijn, eñ men niet verhoeden en mach een yegelick draecht de ſijne.

Nemaer hebbe ſien uſeren, dat indient gebuerde, dat eenich ſchip by tempeeſte meenichte van vvater ingenomen hadde,

ende

ende dat t'voornoemde vvater ſtaende op den overloop niet gerieffelicken en conde zuieren naer de pompe, vvaer deur de Schipper benodich vvaere ſeeckere gaeten te houvven in ſijn ſchip, ten eynde als boven, in dat cas indien eenighe goeden ontrent de pompe leggende bedorven vverde, ſoude comen in Avarie groſſe, mitſgaders oock de deterioratie vanden ſchepe deur de voornoemde gaten.

VVaer by men ſoude moghen infereren dat de ſchaeden diemen gevvillichlick eñ voluntairement doet aent ſchip ofte goeden om meerder eñ apparenter hinder te beſchudden, ſoude moeten gerekent vverden voor Avarie groſſe.

T'vvelck vvel apparentie heeft, om deſvville datmen dagelicx paſſeert voor Avarie, als een Schipper uytgeſeylt zijnde eñ leggende op een Ree, ſiet dat alle de vloote ſeyl maeckt, eñ en kan nochtans ſijn ancker niet opvvinden, niet ieghenſtaende dattet ſtille ende goet vveer is, vvaer by vreſende alleene achter te blijven, kerſt t'voornoemde ancker ende cabel: vvant t'is beter t'verlies van ancker eñ cabel aenghegaen, dan het perijckel eñ den haſart van alleene over Zee te comen, verlatende ſijne Compagnie eñ Geſelſchap, ende men verſtaet t'ſelfde geſchiet te zijne, om ſchip ende goet te ſalveren, alſmen t'ſchip ende goet uyt merckelicke ende voordehant apparent perijckel en haſart ſtelt, quamvis verè periculum non fuiſſet neque contigiſſet. l. habitatores. §. fin. ff. Loca.

Daeromme ſoo moet die vverpinghe ende kervinge ſtaen tot arbitrage, goetduncken ende diſcretie vande Schipper ende ſijn

de ſijn Officiers, de vvelcke vermogen ex iuſta cauſa & timore, quamvis verè periculum non fuiſſet, *te vverpen ende te kerven naer heurlieder diſcretie, ende en is niet ghehouden te verbeyden tot dat andere van ſijn compagnie inde vloote vverpen ofte kerven, maer moet den oorber van ſijnen ſchepe doen, daer af hy het regiment heeft, ende t'is beter in tijts gevvorpen dan te laete gebeyt.*

Ende hoevvel hier boven verhaelt ſtaet dat ſchaden van uytgeleckte, natte ende verdorven goeden in geen contributie van Avarie en comen, maer ygelijck is ſchuldich te draghen ſijn verlies, nochtans de geſchreven Rechten, in l. navis. j^a^. §. cum autem iactus. in fin. ff. ad l. Rhod. *decideren contrarie, te meer als die ſchade ongelijc meerder is dan die contributie vande Avarie ſoude bedragen: te vveten, een Coopman brenghende in Coopman-ſchappe over Zee* xx, *heeft ſchade gheleden* x, *ende de ghemeene contributie vande ghevvorpen goeden en beloopt niet meer dan* v, *ſo moet de voornoemde Coop-man niet belaſt vverden tvvemael, als met ſijn eygen verlies van* x, *ende met de gemeene contributie van Avarie van* v, *vvant hy ſoude by ſulcken middel* xv *verlieſen, ende by conſequente ſeſthien ten honderden, nu om te accorderen den text* in d. l. navis. j^a^. §. cum autem iactus. ff. eo. *met de coſtume die vooren verhaelt is, dat uytgheleckte, natte ende bedorven goeden in geen Avarie en comen, ſoo moet t'ſelfde verſtaen vverden, ten vvaere dat de vverpinghe cauſeerde de ſchade ende oorſaecke van dien vvaere, dat t'voornoemde goet uytgheleckt, nat ende bedorven is,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

ven is, in vvelck cas, ſoo ſal alſulcke geintereſſeerde ſijn verlies ende ſchade brengen in ghemeene contributie als groote Avarie, t'vvelck oock ſulcx ſchijnt te verſtaen den text in d. §. cum autem iactus; ibi, propter iactum, *vvant gheen onderſchil en behoort te vveſen tuſſchen verlies deur vverpinghe, ende alſomen den eenen te bate comt by ghemeene contributie, ſoo iſt vvel redene datmen den anderen van ghelijcken doet.* d. §. cum autem iactus. in fin. *te meer, datmen deſghelijcx uſeert ſoo vvanneer de goeden by tempeeſte ofte ſtorm nat ende bedorven zijn, dat ſelfde alſdan laſte vande aſſeuraders ende verſeeckeraers, ende ſoo vvanneer die goeden by gheen tempeeſte nat ende bedorven zijn, ſoo comt t'ſelfde tot laſte vande Coop-man ofte de Schipper, indien by faute van ſijn ſchepe ghebeurde, vvelcke ſchaede alſdan de Coop-man den Schipper affcort van ſijn vracht.*

Nu is de queſtie, of de boot die de Schipper in tempeeſte afkerſt ghereeckent vvert in Avarie, die ghemeene reſolutie is, dat by ſoo verre de Schipper gherieffelicken heeft moghen ſtouvven, berghen ende innemen den voorſz. boot binnen ſijn Schips-boort, dat alſdan die afghekerſt zijnde ſal comen in Avarie groſſe, anders als de Schipper ſijn ſchip ſoo vol ende overlaet dat hy ſijn boot niet en can bequamelicken innemen, ſoo en comt de voornoemde boot in geen Avarie, de reden is, vvant hy profijteert ſo veel te meer in ſijn vracht, ende deur ſijn groote giericheyt ſoude hy gheſchapen zijn profijt ende voordeel te genieten, t'vvelck niet en behoort: ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

dat meer is : Indien een Schipper in ſijn boot die hy binnen Schips-boort inghenomen heeft , ſtoude inde ſelfden boot, Olye, VVijnen ofte andere Coopman-ſchappen die hy naemaels deur tempeeſte kerſde ofte overboort vvorpe, en ſoude nochtans t'ſelfde niet brenghen in Avarie, maer ſoude ghehouden vveſen overmits ſijn giericheyt, de voornoemde ſchade den Coop-man te betalen ende op te rechten, vvant de boot onbelemmert moet zijn binnen Scheps-boort tot ſolagement van den geenen die binnen den Schepe zijn, om in alle ghevalle heurlieder lijf daer mede te ſalveren, des noot zijnde.

Inde taxatie vande ſchaeden van ghevvorpe goeden ſoo moet een yeghelick voordachtich zijn, dat als de Schepen over de helft van heurlieder voyage gheſeylt zijn, dat de goeden alſdan ghevvorpen men prijſt ende taxeert inde retule ſoo veele als die ghegolden ſoude hebben ter plecke daer die ghedeſtineert ende ghemunt vvaren, anders als die voornoemde goeden gevvorpen zijn binnen de helft vande voyage, ſoo en vverden die niet hooger gherekent dan die ſelfde gekocht zijn inder plaetſe vander ladinge, eñ ſulcx moet verſtaen vverden den text in l. 2. §. ſed in his rebus. ff. ad l. Rhod. *eñ alſmen de goeden die boven de helft vande voyage gevverpen zijn taxeert, ſoo veele als die ghegolden ſoude hebben inde plaetſe vande ontladinge, ſoo moetmen afſlaen eñ defalquieren de Impoſten van Gabellen, Coſtuymen, Tollen eñ andere onghelden die de Coop-man op de voorſz. goeden ſoude hebben moeten dragen.*

Queſtie,

Queſtie, *oft t'gelt bevonden binnen den ſchepe ſchuldich is eñ behoort te contribueren in Avarie.*

Hier af heb ick gheſien beleyden diverſe atteſtatien, by maniere van turbe, ſoo van Cooplieden vander Buerſe van Antvverpe als van andere Coop-ſteden, de vvelcke onderlinghe diſcordeerden, vvant die van Antvverpen hoevvel ſy daer af noyt en hadden gevveten in iudicio contradicto-rio *ſententie ſtrecken; doch te hemlieden nochtans dat ſoo vvanneer eenige goeden by tempeeſte eñ onvveder overboort in Zee gevvorpen vverden, om ſchip en goet te ſalveren, dat alſdan alle goeden, geene ghereſerveert, ſoo vvel gelt, peerlen eñ geſteenten behoorden in Avarie te contribueren, t'vvelck is conform den text* in d.l.2.§.cum cum in eadem nave. ff.ad l. Rhod.de iac. *byde vvelcke de ringen vande Cooplieden die ſylieden aen haer hant dragen, moeten helpen dragen t'verlies vande gevvorpe goedẽ, als daer by gepreſerveert zijnde* ſecundum Bar. ibi, *eñ volghende deſen hebbe ſien vvijſen met ſententie eñ daer overghevveeſt dat gelt ſoude contribueren in Avarie, hoevvel nochtans corts daer naer deur bevel vande Mat ſulcke ſententie te niet gedaen vvert int Iaer* XVc. XLVIII.

De redenen eñ motijven van andere Coop-lieden, die ſuſtineerden dat gelt in geen Avarie en behoorde te contribueren, ſijn deſe gevveeſt: eerſt, om dat gelt t'ſchip niet en verlaet: ten tvveeden, datmen van gelt geen vracht en betaelt, maer indienmen daeraf yet den Schipper geeſt, is t'ſelfde te reputeren voor bevvaerniſſe ende cuſtodie: ten derden, datmen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

van gelt geen thol en betaelt, eimmers van gelt dat gemunt is, maer van onghemunt gelt betaeltmen thol: te vveten, een ten honderden, ende generalicken vvaermen gheen thol af betaelt, en betaeltmen gheen Avarie: ende ten laetſten, dat by ladinghe van gelde geen verlies of achterdeel vallen en mach inden ſchepe indien by quade Fortune eenige vverpinge ofte verlies ghebeurde, overmits dat de Schipper vermach t'voornoemde gelt (als vveſende goet daer het minſte verlies op loopt) te employeren ende uytgeven tot reparatie vande ſchepe ende de Coopman-ſchappen, om vvederom t'voorſz. ſchip, t'vvelck by den ſtorm gheramponeert is, toe te ruſten, mitſgaders oock die goeden ende coopman-ſchappen in heurlieder ordre te ſtellen ende te voorſiene ſoo dat behoort.

Merito igitur, *indien de goeden eñ ſchip gepreſerveert vverdẽ van ſulcken verlies, indien men de ſelfde hadde moeten vercoopen ten vijlen prijſen in ander plaetſen, dan daer die ghedeſtineert vvaren, ſoo iſt vvel redene, dat de voorſz. Coopman-ſchappen ende oock het Schip, (t'vvelck mitſdeſen bevrijt vvert van eenich Boom-gelt op te nemen) vry ende exempt houden het voornoemde gelt van alſulcke verlies van Avarie alſer gheſchiet is byde vverpinge, vvaer op vvel te letten ſtaet.*

Niet te min om te deduceren den rechten oorſpronck vvaer deur men geuſeert heeft, dat t'gelt niet en contribueert in Avarie, ſoo is t'ſelfde geſchiet deur dien datmen geen gelt uyt die Conincrijcken van Spaengnen ende Portugael brengen en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

gen en mach, op verbeurte vanden gelde eñ groote peine Corporeele iegens den overtreders, eñ hoevvel dien niet teghenſtaende de Coop-man heymelicken het gelt overbrenght, ſoo hebben dic goede Mannen, ter makinge vande Avarie gevoucht, geen gelt oyt geſtelt inde retule, ten eynde dat by de voornoemde retule niet gheopenbaert en ſoude vverden de overtredinge boven verhaelt eñ de Coop-man geſtraft ſoude zijn vande voorſz. peinen: nu iſt ſoo, dat de Keyſerl. Ma^t. inden jaere 1553 heeft uyt Spaengnen over doen brenghen groote menichte van gelt, eñ alſo in het voyage veele Avarie geviel, ſoo ſuſtineerden de Coop-lieden om van ſijne Ma^t. te hebben Avarie van t'voornoemde gelt, daer toe ſijne Ma^t. niet verſtaen en vvilde: allegeerde dat gelt noyt ghecontribueert en hadde in eenighe Avarie, t'vvelck oock ſulcx bevonden vvert, niet te min naer alle redenen ſoo behoorde gelt te contribueren, als vveſende byde vverpinghe gheſalveert, eñ het betaelt vracht, eñ men geeft daer af cognoſcementen, eñ van alle goeden daermen vracht af betaelt, daer af betaeltmen oock Avarie, eñ vverden de voorſz. cognoſcementen van t'gelt ghemaeckt by forme van cambie, om daer by te bedecken het uytvoeren vande gelde.

Nu is de queſtie, offer eenich Schip van Oorloghe ofte Zee-roover een Coop-vaerder aen boort quame, ghenomen oock al vvaert in tijde van Peys, eñ name by fortſe uyt den ſelfden Coop-vaerder diverſche goeden, of die ſullen gherekent vverden in Avarie: de gemeene uſantie is, dat indien de man van Oorloge ofte Zee-roover anvaert uyt ſijnder autoriteyt

de boven ghenoemde goeden ſonder eenich aenſchouvve ofte regard te nemen vvie die toebehooren ofte vvaer die leggen, dat alſdan de voornoemde goeden niet en comen in Avarie, maer yegelijck draecht ſijn verlies. l. 2. ſ. ſi navis. ff. ad l. Rhod. *vvant ſulcken verlies is niet ghevvillichlick ghebeurt*, ut not. gloſ. ibidem, *nemaer indien de Schipper den man van Oorloge induceert te nemen ſpecialicken die, eñ die goeden, eñ die andere te laten leggen, ſullen alſdam de voorſz. genomen goeden comen in Avarie groſſe, vvant alle de andere goeden deur de voorſz. demonſtratie en bevvijſinge gepreſerveert zijn, eñ is te preſumeren, dat de Schipper het minſte verlies vanden Coopman voor het meeſte gecoren heeft: ten anderen, overmits, dat die goeden, die boven leggen, zijn ſubject ſulcke rapine, ghelijck die goeden, die onder int ſchip leggen ſubject zijn leckaighe deur de laſt eñ meer andere inconvenienten, eñ alſo van leckaige geen Avarie ghemaeckt en vvort, maer elck moet zijn laſt draghen, ſoo inſgelijcx van alſulcken voorſz. rapine, te meer, dat die goeden, die boven legghen, hebben oock diverſch voordeel, eñ onder andere dat die eerſt geloſt, verkocht eñ gevent vverden, daer die andere goeden dickvvils noch moeten blijven legghen tot groot achterdeel vanden Coop-man.*

Ende uyt t'gunt voorſz. is, ſoo moet oock nootelicken comen in Avarie groſſe t'gunt dat den Schipper geeft ofte belooft heeft te gheven eenen Zee-roover om t'ſchip ende goet vvederom van hem te gecrijgen. d. l. 2. §. ſi navis, *maer t'gunt, dat Zee-roovers vvech nemen, ſoot boven gheſeyt is,*

en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

en comt in gheen Avarie, maer yegelick draecht ziin ver-lies. d. ſ. ſi navis. verſic. quod vero prædones. *de Schip-per dan die ghenomen wert van een Zee-roover eñ wve-deromme t'voornoemde ſchip vanden Zee-roover coopt voor ſeeckere ſomme van penningen, voor de wvelcke hy ghevan-ghen blijft, moet ghelost wverden vande ghemeene Coop-lie-den, naer rate eñ estimatie van yegelicx goet, eñ inſgheliicx van ſiine ſchepe.* d. ſ. ſi navis, *in wvelcke Avarie het gelt niet en ſoude vry ende exempt ziin, deur dien de Schipper te dierder het ſchip ghekocht heeſt, wvel wvetende dat hy oock gelt geladen hadde.*

Voorts ſoo hebbe ick gewveten uſeren int Iaer XV^c. XLV, *dat niet iegenstaende de Pays, die de Keyſerl. Mat. ende de Co: van Vranckriick onderlinghe hadden, dat een Capiteyn van Oorloghe uyt Vranciiicke, toegheruſt ieghens die Engel-ſchen, quam een Coop-vaerder van Zyricxzee aen boort, be-velende dat hy ſoude ſtriicken, t'wvelck die Coop-vaerder re-fuſeerde te doen, ſulcx dat ſylieden onderlinge hielden ſchut-ghevaert, ende alſoo ſeeckere ghequetste perſonen, mitſga-ders oock veel dooden wvaeren inden Coop-vaerder, dat de ſchaden vande ghequetſten eñ verminčten betaelt wverden over ſchip en goet, als Avarie groſſe,* iſtud eſt contra text. in l. 2. §. cum in eadem nave. ff. ad l. Rhod. *ende die dooden perſonen, mitſgaders heurliede begravinghe, wverden inſgheliicx ghetaxeert ten arbitrage ende goet-duncken van goede mannen, hem des verſtaende, tot profiite van heurlieder VVeduwven, ofte Erfgenamen, als Avarie*

groſſe,

groſſe, overmits dat deur ſulcken verlies t'ſchip ende goet geſalveert vvas, t'vvelck naederhant de Keyſerl. Ma^t. bevindende redelick, heeft inden jaere XV^c LI *op den* XIX^en *dach Iulij by ordonnantie op de Zee-rechten ſulcx geſtatueert int* XXVIIIe *articule der voorſz. Zee-rechten.*

Voorts ſoo is de vrage, een ſchip comende gheladen van VVeſten voor de Stat vander Sluys, ofte in eenige andere Havenen, t'vvelck niet en en darff beſtaen met ſijn geheele laſt de Haven of de Riviere op te comen, vvaer deur ontlaet in eenighe Heuden ofte Booten ſeeckere Coopman-ſchappen, de vvelcke met de Heuden verdrincken ofte bederven, of de andere goeden, int groote Schip, ſullen ghehouden vveſen te contribueren int verlies als Avarie groſſe, hier af decideert den text. in l. navis onuſtæ. ff. ad l. Rhod. *dat de goeden vande groote Schepe contribueren ſullen portie eñ porties gelijck in't voornoemde verlies, in alder manieren of t'voorſz. verlies gheſchiet vvaere by vverpinghe, vvant alſo de Schipper om te preſerveren de ghemeene goeden ſijn Schip gelicht eñ die ontlaede goeden in haſart eñ dangier gheſtelt heeft; de vvelcke nu verdroncken ofte bedorven zijn, ſoo iſt oock reden dat die andere goeden die daer deur behouden eñ gheſalveert zijn, contribueren int verlies voorſz. als groote Avarie.* l. 2. §. æquiſſimum. ff. ad l. Rhod. *te meer, als die voornoemde ontladinghe gheſchiet is niet iegens danck eñ vville vande Coop-man, eñ op behoorlicke tijde, eñ in bequame Schepe,* vt expreſsè not. text. in l. item quæritur. §. ſi navicularius. ff. locat. *vvant anders ſoo ſoude de Coopman*

man zijn actie ex locato *intenteren ieghens den Schipper.* d. §. ſi navicularius. verſic. cæterum. *ende t'gunt dat voorſz. is moet verſtaen zijn alleenlick vande ontlade goeden, de vvelcke ſullen gebracht vverden in Avarie, ende niet de Schepen ofte Heuden, vvaer in ſy gheladen zijn, vvelck verlies vande Heuden ofte Boot draghen moet de eygenaer vanden ſchepe.*

VVaer deur men conſidereren mach dat niet alleene in Avarie groſſe behoort ghereeckent te vverden datmen kerſt of overboort vverpt, maer oock t'gunt datmen doet om ſchip ende goet te ſalveren, ſonder het vvelcke gedaen te hebben, perijckel ſoude hebben mogen comen op t'voorſz. ſchip eñ goet, als hier in dit cas ſubject.

Nu is de queſtie contrarie, ofte de goeden gheladen inde voornoemde Heuden ofte Boots behouden vvaeren, eñ het groote Schip met goeden eñ Coopman-ſchappen verdroncken, of in dit cas eenighe contributie vallen ſal, de reſolutie van deſen is, in d.l. navis. §. contra ſi ſchapha. ff. ad l. Rhod. *datter gheen contributie vallen en ſal, overmits dat contributie van Avarie groſſe alleenlick gebeurt eñ anders niet, dan als t'Schip deur de vverpinge ofte verlies gepreſerveert ofte behouden vvert, ende niet alſmen ſchip eñ ſcharre verlieſt, in vvelcken gevalle de Coop-lieden vermoghen heurlieder goeden die aen ſtranghe comen ofte noch in Zee drijven, yeghelick de ſijne te aenvaerden ſonder eenige contributie den anderen te doene.* d. §. contra ſi ſchapha, iuncta l. amiſſæ navis. ff. ad l. Rhod. *ende die meeſt bercht, die min verlieſt,*

lieſt, in alder manieren oft die uyt den brande gehaelt vvare l. cum depreſſa. ff. ad l. Rhod.

Niet te min indien eenich Schip in perijckel vvaere van blijven, eñ ſeecker goeden alſdan ghevvorpen vverden om t'voorſz. ſchip te lichten, t'vvelck nochtans naemaels ſoncke, ſoo ſoude in dit cas, niet iegenſtaende t'gunt voorſz. is, de geberchde goeden, ofte die ghevischt zijn moeten contribueren vande ghevvorpe goeden, overmits dat de ſelfde tot ſulcker intentie eñ meyninge ghevvorpen zijn, om t'ſchip eñ de reſte vande goeden te preſerveren, eñ indien de voorſz. goeden niet gevvorpen vvaren gevveeſt ſo ſoude de Coopman ſijn fortune gehad hebben, om inſgelicx ſijn voorſz. goeden te bergen eñ recouvreren geheel ofte eenſdeels, t'zy nat of droge, gelijck als andere Cooplieden gehad hebben, t'vvelck hem benomen is gevveeſt deur de vverpinge, eñ ſulcx uſeertmen dagelicx.

Item, een Schipper van Calis ſeylende op Aremude heeft ontrent de reviere van Lyſbonne by tempeeſte ſekere Cooplieden goeden gevvorpen, vvaer by ſijn ſchip ghelicht zijnde heeft ſijn voyage gevordert, maer comẽde ontrent VVeſtcappel in Zeelant heeft ſchip ende goet verloren, niet te min deur ſvvemmers en duyckelaers van VVeſtcappel ſo is opgehaelt eñ gecregen groote menichte van goeden eñ Coopmanſchappen, is nu queſtie of de voornoemde opgehaelde goeden ſullen gehouden zijn te contribueren int verlies vande gevvorpe goeden ontrent Lyſbonne ofte op voorgaende plaetſen geſchiet.

De geſchreven Rechten in d. l. navis. §. ſed ſi navis. ff. ad l. Rhod. *verclaren, dat overmits de ghevvorpe goeden ghevvorpen*

vvorpen zijn om ſchip eñ goet te ſalveren, ſoo ſullen die uytgehaelde goeden byde duyckelaers gehouden zijn te contribueren int voorgaende verlies, als Avarie groſſe.

Ende genomen indient contrarie gebeurde, dat de gevvorpe goeden ontrent Lyſbonne geviſcht vverden ende de verdroncke goeden ontrent VVeſtcappel geene ofte luttel gheſalveert vvaeren, ſoo en ſoude nochtans in dit cas de ghevvorpe goeden niet ſchuldich vveſen te ghelden int verlies vande verdroncke goeden, vvant t'verlies vande verdroncke goeden en can niet gerekent vverden gedaen ofte gheſchiet te zijne om t'ſchip te ſalveren, gemerct t'ſchip geſaemtelicken met de goeden verdroncken is. d. §. ſed ſi navis.

Nu is de vrage, ofte het gevvorpen goet niet en behoort eñ ſchuldich is te draghen zijn quote, part eñ portie vande gemeene gepreſerverde goeden, verbi gratia, *een Coop-man heeft tot Lyſbonne geladen tvvintich vaten Olye, vvaer af die thiene onder Engelant gevvorpen zijn, die geeſtimeert ter uterſte vveerde, ghelijck die ſouden ghegolden hebbe ter plaetſe vande ontladinge tot thien ponden grooten Vlaems, 'tvat* facit *hondert ponden, is de vrage, of die Coop-man de voorſz. hondert pont vry eñ ſuyvers ſtrijcken ſal, of hy ſchuldich is laſt te draghen naer rate vande voorſz. hondert ponden grooten Vlaems.*

De gemeene uſantie is, dat de voorſz. thien vaten ghevvorpen Olye, dragen ſullen laſt van ghemeene contributie, gelijck eñ in alder manieren als andere goeden die ghepreſerveert zijn: te vveten, indien de gemeene contributie op elck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

hondert pont grooten Vlaems goets, t'vvelck int Schip bevonden is gevveeſt, bedraecht vijve, ſoo ſal de voorſz. Coopman over ſijn thien vaten gevvorpen Olye moeten draghen eñ ſupporteren voor ſijn contingent de voorſz. vijve, ſulcx dat hy maer vijf en tneghentich ontfanghen ſal van t'geene dat hondert vveerdich vvas.

VVant Lex Rhodia de iactu *heeft ſulcke gheintereſſeerde Coop-lieden, die heurlieder goet verloren hebben by vverpinge, vvillen voorſien ende beſchudden by forme ende maniere van gemeene contributie, om deſvville, dat ſylieden niet alleene dragen en ſouden de voorgenoemde ſchaden, maer dat onderlinghe alle die Coop-lieden goeden int Schip bevonden ghelijckelick ſoude ſupporteren t'voorſz. verlies,* & ſic proſpectum eſt illis de damno vitando non de lucro captando, *nu indien de voornoemde* x *vaten Olye heurlieder contingent van ſchade niet en droegen, ſoo ſoude de conditie vanden gheenen die ſijn goet ghevvorpen is beter ende profijtelicker zijn, dan des geenen die zijn goet behouden eñ gepreſerveert heeft, t'vvelck vvaere onredelick, ende iegens de meyninge, intentie eñ vville van* Lex Rhodia, *vvant hy ſoude ghenieten (ſoot boven verhaelt is) de hoochſte marct van ſijne gevvorpen goeden vry eñ ſuyvers ſonder daer op eenige oncoſten te draghen, 'tvvelck de andere Coop-lieden op heure gepreſerveerde goeden niet en mach gebeuren, als dan ſoo iſt vvel redene dat gemeene laſt eñ verlies gedragen vvert byden geenen die in gemeen perijckel gevveeſt zijn, ende dat naer valeur ende eſtimatie van yegelicx goet.*

Al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Al t'vvelcke dat voorſz. is moet verſtaen vvorden van goeden, die ghevvorpen zijn boven de helſt vander voyage, vvant naer dien de ſelfde alſdan ghetaxeert vverden, ghelijck die ghegolden ſouden hebben ter plaetſe vander ontladinghe, ſoo iſt vvel reden, dat ſylieden heur portie van t'verlies mede helpen dragen: maer de goeden, die ghevvorpen zijn binnen de helſt vander voyage, alſo die alleenlick in taxatie comen eñ geeſtimeert vverden ſoo veele, als die ghecoſt hebben, ende draghen gheen verlies over heurlieder contingent ende rate, maer die Coop-man ſtrijct ſuyvers t'gunt dat hy daer vooren betaelt heeſt, mitſgaders oock alle andere onghelden ende oncoſten van Thollen, Coſtumen, &c. daer op ghehadt, totter uyre vande ladinghe toe, overmits datmen preſumeert, dat hy ghenouch verlieſt ende geintereſſeert is, mits dat ſijn Coopman-ſchappe ter hoochſter marct niet en heeſt moghen arriveren, al vvaer de andere Coop-lieden goeden deur t'verlies vande vverpinghe ghearriveert zijn, hoe vvel nochtans de Coop-lieden dickvvils heurlieder goeden tot minder prijſe gheven, dan die inghekocht zijn, t'vvelck hier niet en valt in conſideratie.

Ende in deſe ſaecke hoe vvel die Arbiters ende goede Mannnen, gecoren tot maecken vander Avarie geen vracht den Schipper en taxeren, als die goeden gevvorpen zijn binnen de helſt vander voyage, nochtans is de ſelfde onredelick, maer behooren hem toe te legghen redelicke vracht, immers ten minſten naer advenant de Mijlen die hy ghe-

ſeylt heeft ende de ſelfde vracht brengen in retule mette ge-vvorpe goeden.

De gemeene coſtume is in Avarie groſſe, dat de Schipper keure ende optie heeft, te ſtellen de vveerde van zijn ſchip in gemeene contributie, ſote de vracht van die Reyſe, t'vvelck ghedaen zijnde, ſoo hebben de Coop-lieden de optie indien de Schipper zijn voorſz. Schip ten vijle prijſe gheſtelt heeft, t'voornoemde Schip voor den ſelven prijſe te aenvaerden ende accepteren, ende dit al binnen een getijde ofte ſes uyren, vvelcken tijt overſtreecken zijnde, ſoo en zijn totter voorſchreven optie de Coop-lieden niet ontfanckelick, ende den tijt van eender ghetijde ofte ſes uyren begint te lopen, naerdien de Coop-lieden ter plaetſe hebben moghen comen, alvvaer het Schip licht, om te viſiteren, ofte hemlieden voor de prijs aenſtaet als den Schipper gheſet heeft ende eer en loopt den tijt niet, t'vvelck men noemt tempus utile.

Maer omme deſvville, dat deſe coſtume ſeer odieux vvert bevonden, ghemerckt men daer by af handich maeckt eenen derden: te vveten, de ghemeene Reeders, van heurlieder goet ſonder heurlieder conſent, ſoo iſt datmen dagelicx uſeert tot civile ende redelicke prijſe te ſtellen de vverde vande helft vande ſchepe ende de halve vracht.

Hoe vvel nochtans naer redene ende equiteyt men behoorde in gemeene contributie te brengen de vveerde vande geheele Schepe, mitſgaders oock de geheele vracht vanden Schipper van die Reyſe.

Als

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Als beyde vveſende behouden ende gepreſerveert deur de vverpinghe, vvel verſtaende, indien de Schipper eenighe Coopman-ſchappen gelaten vverden voor de vrachten, daer af en ſoude hy niet ſchuldich zijn te contribueren, maer alleene daer hy vracht af ontfanct, 'tvvelck een oorſake geven ſoude den Schipper om te bet ſorghe te dragen ende niet ſoo haſtelicken te procederen totter vverpinge.

Onder de Schipperen van Vranckrijck ſoo uſeertmen generalicken dat alle die Avarien, ſoo vvel groſſe als commune vverden betaelt de tvvee deelen op de goeden ende Coopman-ſchappen binnen den Schepe bevonden, ende het derden deel byden Schipper, vvelcke coſtume occaſie is, dat de Schipperen van Vranckrijck ſelde Avarie brenghen ofte ten minſten de ſelfde van cleender Importantie, vvaer deur ſylieden in tijde van Payſe de ladinghe ende de vrachten crijgen, ende niet de gheene die daghelicx ghecoſtumeert zijn Avarien te fileren ende practiſeren, als doen de Biſcayers ende de Hulcken.

De Schipper moet al vooren de Coop-lieden ofte heurlieder Facteurs indiē daer eenige int Schip zijn roepen eer hy vverpt ofte kerſt, ende hemlieden verthoonen het dangier ende noot, eñ indien de Coopman ofte ſiin Facteur refuſeert de vverpinge eñ daer toe niet en vvilt verſtaen, ſoo vermach de Schipper evenvvel te vverpen by raede van ſiin Hooch-bootſman, Stierman eñ Schieman, als daer af beter verſtant eñ experientie hebbende, unicuique enim creditur in arte ſua. l. certi juris. C. de judic.

Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Ende alle die Bootſ-gheſellen, hebbende int Schip meer dan een vat vrachts, moeten contribueren ſolido pro libra *inde ghevvorpe goeden, ten vvaere dat ſylieden hem ſoo cloeckelick hielden inder noot, alſdan ſoo zijn ſy vry, ende hier inne volgende de gemeene uſantie ſo heeſt de Schipper gheloove, al t'vvelck hemlieden ghepaſſeert vvert byde ghemeen Coop-lieden (die niet ſcharp op de voeringhe van ſulcke Bootſ-gheſellen en zijn) meer* ex liberalitate *dan* ex ſtricto iure, *vvant t'ſelfde doende, als boven, niet meer ghedaen en hebben, dan ſylieden ſchuldich en vvaren te doen, ſoo vvel tot preſervatie vande Coop-lieden goeden, daer vooren ſy hem verbonden hebben ende huyre ontfanghen, als oock tot conſervatie van heurlieder eyghen goet ende voeringhe, ten vvaere dat de voornoemde voeringhe merckelicke excedeerde den tax ghecoſtumeert vande Bootſ-gheſellen, anders ſoo ſoude moeten ſulcken Bootſ-geſelle gerekent vverde voor een Coop-man, ende betalen als de andere.*

Ende hoe vvel hier vooren gheſeyt is, dat al t'gunt dat breeckt inde Shepe, niet gherekent en mach vverden in Avarie, als daer toe ghemaeckt zijnde om te beſigen, ende vves dat breeckt, gheeſtimeert vvert vooor quaet ende ſnoe goet, nochtans als t'ſelfde ghebroke goet hinderlick ofte ſchadelick ſoude vallen den Schepe, ſoo vvert t'ſelfde gheſtelt inde retule, ende gebracht in Avarie, verbi gratia, *de Maſt breeckt ende valt met de Merſe ende de Ree overboort ende omme t'ſelfde ſtuck Maſt quijt te vverden*

van

van vreeſe ofte deur ſlinger den Schepe hinderlick ſoude vallen de Schipper kerſt alle de Hoof-touvven ende opſtaenden VVanten vande Schepe om van het ghebroocke ſtuck Maſt vry te vverden, ſoo ſal niet alleene het ſtuck Maſt met de Meerſe, Zeylen ende Ree, maer oock alle heuren aencleven geſtelt ende gebracht vverden in Avarie, met het ghekerſde VVant, overmits datmen het een ſonder het ander niet en kan quijt vverden, ende dit alomme te ſchouvven het perijckel, dat deur den Schepe hadde moghen opcomen, t'vvelck ſtuck Maſt men taxeren ſal byder inſpectie vande reſte vande Maſt binnen den ſchepe overghebleven, ſtuck voor ſtuck ſoo dat gelden ſoude, ende niet voorder.

Voorts ſoo is de vrage, een Schipper comende uyt Spaengnen naer Aremuide, heeft nerghens nae ſijn volle ladinghe, maer hem ghebreeckt noch ſeecker quantiteyt van Laſt, ende arriverende op de Ree voor Douvers in Engelant, heeft aldaer ingenomen ſeecker menichte van fijne Engelſche Lakenen oft diergelijcke coſtelijcke VVaren, de vvelcke hy benodicht gevveeſt is deur ſtorm comende op de kuſt van Vlaenderen te vverpen, Quæritur, *of de goeden in Spaengnen ingenomen die niet gemeens en hebben gehadt met de voornoemde Lakenen naemaels geſcheept, ſullen ghehouden vveſen te contribueren int voornoemde verlies.*

De reſolutie is, dat jae, overmits dat de Schipper heeft by het innemen vande Engelſche Lakenen tuſſchen alle de andere goeden ende Coopman-ſchappen, die binnen Schipsboort vvaren onderlinghe tacitam ſocietatem, *ende hey-*

 melick

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

melick ghemeenſchap ende verbont ghemaeckt van t'geent dat den eenen ofte den anderen ſoude noch int voyage overcomen, ſonder dat de Coop-lieden, die heur lieder goeden in Spaengnen gheſcheept hebben, eenich verhael ter cauſe van deſen pretenderen moghen ieghens den Schipper, overmits dat de Schippers ſeylende heurlieder route ofte ſchale, dat is te ſeggen, heurlieder rechte vvech vermoghen in te nemen Coopman-ſchappen ſonder miſdoen tot heurlieder voller ladinghe toe, ghenomen oock dat ſylieden in Spaengnen zijnde geproteſteert hadden van faulx fret, vvant by het innemen van andere Coopman-ſchappen ſeylende als boven heurlieder rechte vvech hebben gheſocht het voordeel ende profijt vanden Coop-man die hemlieden ſchuldich vvas te betaelen het voornoemde faulx fret, ende mitſdien niet ghehouden de caſu fortuito, *anders als de Schippers ſeylen buyten heurlieder vvech ſoo ſoude de Coop-man ſijn regres ende verhael hebben iegens den Schipper, niet alleene van t'gunt hy betaelt hadde van ſulcke Avarie, maer oock van ſijn intereſt, dat hy gheleden heeft deur dien dat ſijn Coopman-ſchappen ſoo ſpaede aende marct gecomen zijn eñ achter de vente.*

Ende contrarie van deſen vvert geuſeert inde perſonen vande verſekeraers ofte aſſuradeurs, vvant hoevvel de verſekeraer volghende ſijn policie hem ſelven ſtelt inde plaetſe vanden Coop-man, hem verbindende tot alle periculen, gepeynſt ende onghepeynſt, volgende de coſtume van Lonnen, ende de Beurſe van Antvverpen, nochtans als een

Schip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Schipper uyt ſijn vvech ſeylende, deur ſijn eygen vville, ſonder deur tempeeſte ofte ſtorm daer toe bedvvongen zijnde, yet overboort vverpt, ſoo is de aſſuradeur, diemen over al hout als een vveeſe ofte pupil, daer van ontlaſt, vvant hy die rijſque ofte fortune op ſulcken buyten vvech, als de Schipper gheſeylt heeft, t'ſijne perijckel niet en heeft ghenomen, daeromme ſoo moet de Coop-man ſijn regres halen aenden Schipper.

Hieromme ſoo moeten de Schippers vvel voordacht zijn, dat, als hemlieden byden Coop-man de volle ladinghe niet inghegheven en vvert, volgende heurlieder certe partie, dat ſylieden alſdan proteſteren iegens den voorſchreven Coop-man, ofte ſiine Facteurs van faulx fret, ende comen met t'gunt, dat hemlieden ingegeven is, naer huys.

Maer in cas dat de Coop-man den Schipper niet in en geeft, ſoo vermach ſulcken Schipper (naer dat t'voorſz. proteſt van faulx fret gedaen is) buyten zijn vvech te ſeylen om vracht te ſoucken, vvelcke vracht comt tot afſlach van t'gunt de Schipper ieghens den Coop-man bedonghen hadde, ende indien 'tSchip onder vvege blijft, ſoo is de Coop-man van faulx fret te betaelen geheel ontſlaegen.

Ende uyt t'geene, dat voorſz. is, ſoo vvert geſolveert de vraeghe, als een Coop-man het geheele ſchip bevracht heeft, mits conditie, dat de Schipper geen ander goeden in ſal nemen dan de ſijne, ende volgende de certe partie

daer af zijnde, ſoo heeft de Coop-man de Schipper ſijn volle vracht inghegeven, nochtans de Schipper, deſen niet iegenſtaende, heeft ſeecker packen van andere Coop-lieden inghenomen op de Overloop, de vvelcke hy ghevvorpen heeft deur tempeeſt eñ ſtorm: Quæritur, *of de Coop-man, die t'gheheele ſchip bevracht eñ geladen heeft, ſchuldich is te contribueren int verlies vande packen.*

De reſolutie is, dat de Coopman vande packen ſal aenſpreecken de andere goeden inden ſchepe gheladen, omme daeraen te verhalen de Avarie als deur ſijn verlies behouden zijnde, ende in gemeen perijckel ghevveeſt te hebben in alder manieren, gheliick tvvee gelaech-genooten betalen moeten de VVaerdinne de coſten vanden gelage niet iegenſtaende eenich contract ofte voorvvaerden onder hemlieden gemaeckt.

Ende heeft ſulcken Coop-man actie reëlle op de ſelfde goeden, om daer aen te verhalen t'gunt hem competeert vande Avarie, hoevvel de andere Coop-man ziin regres verhaelen mach aenden Schipper, de vvelcke, int gheheel van hem bevracht ziinde, heeft nochtans, contrarie ſiin certe partie, andere Coopman-ſchappen inghenomen, ende deur deſe ende diergheliicken ſaecken ſoo vvert te rechte een Schipper in Franchois genaemt Maiſtre de Navire, *vvant hoevvel hy t'gheheele ſchip verobligeert heeft aenden eerſten Coop-man, nochtans, hy vveſende meeſter vande ſchepe, vermach ieghens ſiin certe partie ofte bevrachtinghe tot ſiinder periickel eñ ſchaede te doene, maer en mach eenen*

nen derden, cum habet ius commune pro ſe, ut hic, by ſin voorgaende contracten eñ conventien niet preiudicieren noch hinderlick vveſen.

Quæritur, inde meeſte hette vande tempeeſte ſoo iſſer een Kiſte ghevvorpen inde vvelcke de Coop-man ſegt datter coſtelicke Juvveelen, Peerlen ende andere Baghen in gevveeſt zijn, hoe datmen de Avarie van deſe Kiſte maecken ſal.

Men ſal ſien byden Schrijvents Bouck, hoe veele de voornoemde Kiſte te vracht ghegheven heeft, ende vvaer vooren hy die beſteet heeft, ende in vvat plaetſe die ghe-ſtaen heeft, van vvien hy die coſtelickheyt gekoſt heeft, inſgelijcx, vvaer vooren hy die vertolt heeft, met meer circonſtantien, ende daer de Kiſte vooren vertolt ende bevracht is, daer vooren ſal die gheſtelt vverden in retule, ghenomen oock al bleecket eenige Juvveelen ofte Coſtelicheyt daer inne gevveeſt te zijne, de vvelcke men niet ſtellen en ſal, overmits dat die behoorden apart te vveſen, ende niet met ſlechte goeden gemengelt, vvaer deur de ſelfde overgehouden ſullen vveſen, eñ die mette quaden bevonden vvert, vvert daer mede gereeckent.

De Schipperen moeten vvel toeſien geen Coop-lieden goeden te legghen op den Overloop, maer zijn ghehouden die te berghen ende bequamelicken te ſtouvven onder de Luycken vanden ſchepe, anders zijn gehouden de ſelfde goeden indien die nat ofte bedorven vverden ofte oock overboort gevvorpen vvorde den Coopman daer af te contenteren ende betae-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

len, vvant alſdan men preſumeert dat hy ſijn ſchip overgeladen heeft ende dat ſulcke verlies by des Schippers eygen ſchult toeghecomen is, t'vvelck men huydenſdaechs niet en uſeert, vvaer deur groot verlies ende inconvenienten comen, vvant de Hulcken dagelicx ſoo veel Coop-mans goet op heurlieder Overloop leggen, als een gemeen Barthoen met ſijn ſchepe laden ſoude.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 26